

**West-Friese
Archeologische
Rapporten 130**

Van haven tot hof

Archeologisch onderzoek tijdens rioolwerkzaamheden
in de Koningshof in Medemblik

J. Leek, J. van Leeuwen,
W. Stellingwerf & M.H. Bartels

Van haven tot hof

**Archeologisch onderzoek tijdens rioolwerkzaamheden in de
Koningshof in Medemblik**

J. Leek, J. van Leeuwen, W. Stellingwerf & M.H. Bartels

Colofon

West-Friese Archeologische Rapporten 130

Titel	Van haven tot hof Archeologisch onderzoek tijdens rioolwerkzaamheden in de Koningshof in Medemblik
Uitvoerder	Archeologie West-Friesland
Auteur	J. Leek (archeoloog, Archeologie West-Friesland) drs. J. van Leeuwen (KNA archeoloog, Archeologie West-Friesland) drs. W. Stellingwerf (archeoloog, Archeologie West-Friesland) drs. M.H. Bartels (senior KNA archeoloog, Archeologie West-Friesland)
Redactie	dr. C.P. Schrickx (senior KNA archeoloog, Archeologie West-Friesland) drs. M.H. Bartels
Veldwerk	J. Leek drs. J. van Leeuwen drs. M. Kossen (KNA archeoloog, Archeologie West-Friesland) A. Weel (metaaldetectie, Archeologie West-Friesland) drs. B.C. ter Steege (senior KNA archeoloog, Archeologie West-Friesland) E. van Paridon (veldmedewerker, Archeologie West-Friesland) J.M.L. Kivit (student archeologie, Saxion Hogescholen)
Vondstverwerking	drs. M. Kossen
Determinatie	Keramiek & metaal: drs. W. Stellingwerf Dierlijk bot: drs. J. van Leeuwen Hout: drs. D.M. Duijn (KNA archeoloog, Archeologie West-Friesland)
Botanisch onderzoek	A.L. de Sitter-Homans (vrijwillig botanisch specialist)
Dataverwerking	J. Leek & drs. J. van Leeuwen
Fotografie objecten & opmaak rapport	drs. F.C. Schinning (KNA archeoloog, Archeologie West-Friesland)
Bewerking afbeeldingen	drs. W. Stellingwerf
GIS/kaartmateriaal	J. Leek & drs. F.C. Schinning

© Archeologie West-Friesland 2019

Niets van deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, film, fotokopie, digitaal of geautomatiseerd systeem zonder voorafgaande toestemming van de copyrighthouders en de auteur.

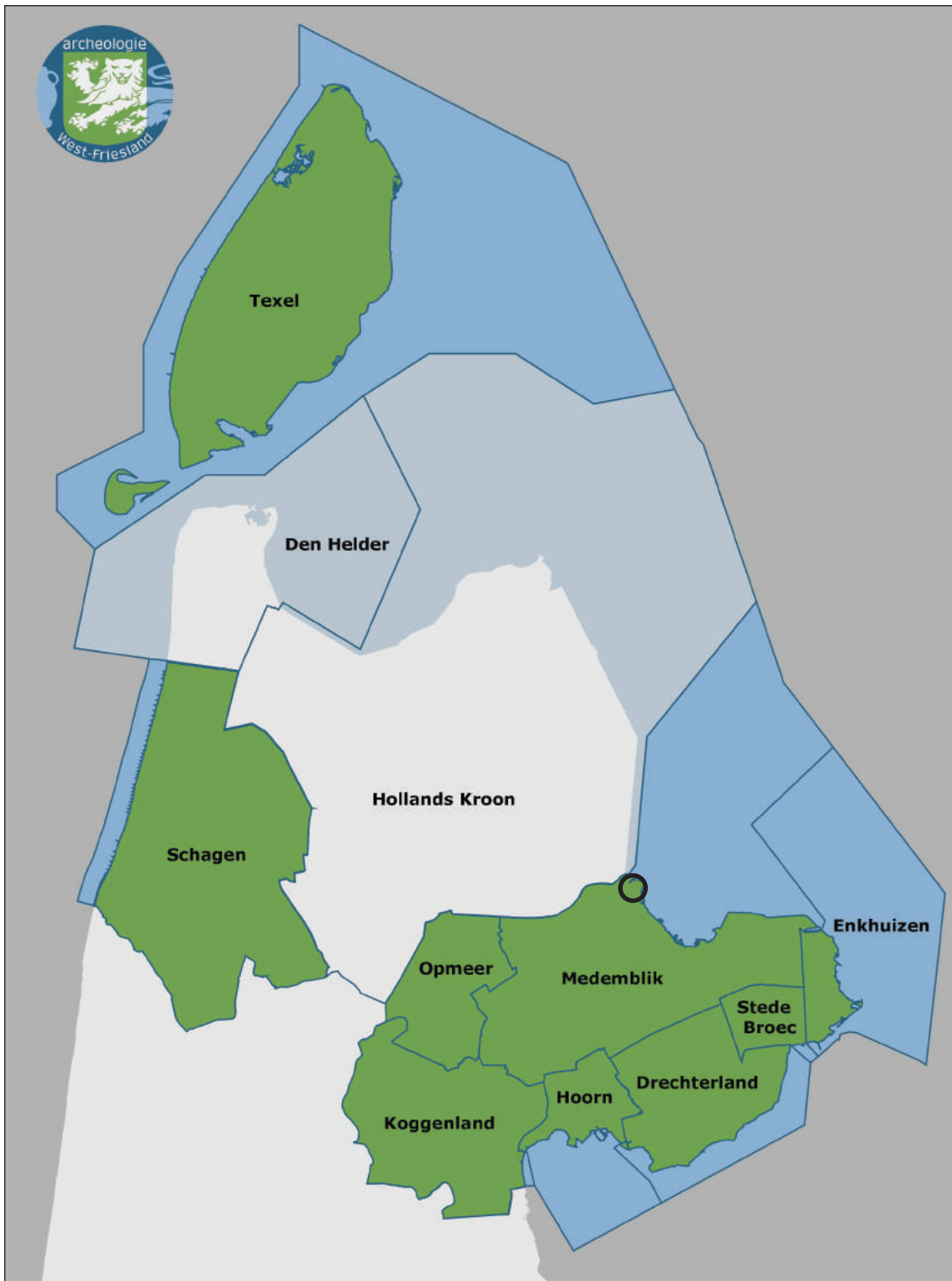
De uitgever heeft de inhoud met de grootst mogelijke zorgvuldigheid samengesteld. Ondanks deze zorgvuldigheid kunnen gegevens zijn veranderd of onjuist zijn weergegeven.

Administratieve gegevens

Project/locatie	Koningshof, Oude Haven en Oostersteeg, Medemblik, gemeente Medemblik
Projectnummer	440
Landelijk registratienummer	4024293100
Centrale coördinaten	x: 136250.81 y: 531828.79
Datum rapportage	2 mei 2019
Datum veldonderzoek	11 januari t/m 24 februari 2017
Bevoegde overheid	Gemeente Medemblik
Archeologisch deskundige	C.M. Soonius
Beheer en plaats projectdocumentatie	Provinciaal Depot provincie Noord-Holland
Opdrachtgever	Gemeente Medemblik
Opdrachtnemer	Archeologie West-Friesland
Monument-, vondst- en Archisnummers	1422 & 14816
Status	Goedgekeurd door het Bevoegd Gezag

Afbeelding 1. De locatie van het plangebied binnen de gemeente Medemblik in West-Friesland (zwarte cirkel).

Inhoudsopgave

1. Inleiding (J. Leek)	9
2. De onderzoekslocatie (J. van Leeuwen)	11
2.1 Geologie en landschap	11
2.2 Historische ontwikkeling Medemblik	13
2.3 Historische ontwikkeling plangebied	13
2.3.1 De Oude Haven	14
2.3.2 De Wik	16
2.3.3 De Koningshof	19
2.3.4 Gedempt Achterom	22
3. Doel en methode van het onderzoek (J. Leek)	24
3.1 Onderzoeksopdracht	24
3.2 Methode en technieken	24
4. Resultaten archeologisch onderzoek (J. Leek)	27
4.1 Kruising Oude Haven - Koningshof (werkput 1)	27
4.1.1 Bodemopbouw	27
4.1.2 Goot S1	27
4.2 Koningshof tussen Oude Haven en Oostersteeg (werkput 2)	28
4.2.1 Bodemopbouw	28
4.3 Kruising Koningshof - Oostersteeg (werkput 3)	29
4.3.1 Bodemopbouw	29
4.3.2 Fundering ter hoogte van Koningshof 27 en Oostersteeg 17 (S2)	31
4.3.3 Riolering tussen Koningshof 26 en 27 (S3 & S4)	32
4.4 Koningshof tussen Oostersteeg en Gedempt Achterom (werkput 4)	33
4.4.1 Huis (S5 & S8)	33
4.4.2 Waterkelder (S7)	34
4.4.3 Houten beschoeiing ter hoogte van Koningshof 23 (S9)	38
4.4.4 Bestrating (S10)	39
4.5 Koningshof tussen Oostersteeg en Gedempt Achterom (werkput 5)	39
4.5.1 Sloot en beschoeiing	39
4.6 Kruising Koningshof – Gedempt Achterom (werkput 6)	40
4.6.1 Goot ter hoogte van Koningshof 1-3 (S20)	40
4.6.2 Smalle greppel (S22)	41
5. Vondstmateriaal (W. Stellingwerf)	42
5.1 Algemeen	42
5.2 Middeleeuwse ophoging (1100-1550)	42
5.2.1 Keramiek	42
5.2.2 Metaal	43
5.3 Demping Koningshof	44
5.3.1 Keramiek (1575-1650)	44
5.3.2 Keramiek (1650-1850)	51
5.3.3 Keramiek (1850-1905)	53
5.4 Waterkelder (S7) 1650-1730 / 1850-1900	55
5.4.1 Keramiek	55
5.5 Losse vondsten	56
5.5.1 Munten	56
5.5.2 Muntgewichten	58
5.5.3 Keurloden	58
5.5.4 Knopen	59
5.5.5 Bewerkt been	60
5.5.6 Schijf van keramiek	60
5.5.7 Overige vondsten	61
5.6 Conclusie	63

6. Beantwoording onderzoeksvragen (J. Leek)	65
7. Conclusie (M.H. Bartels)	68
8. Literatuur	69
Kaartbijlagen	
Bijlage 1 - Overzicht	73
Bijlage 2a - Alle sporenkaart werkput 3 & 4	75
Bijlage 2b - Alle sporenkaart werkput 5 & 6	77
Bijlage 3 - Profielen	79
Determinatielijsten en specialistisch onderzoek	
Bijlage 4 - Determinatielijst keramiek	81
Bijlage 5 - Determinatielijst bouwkeramiek	103
Bijlage 6 - Determinatielijst metaal	108
Bijlage 7 - Determinatielijst bot	113
Bijlage 8 - Determinatielijst natuursteen	115
Bijlage 9 - Determinatielijst glas	115
Bijlage 10 - Determinatielijst overig	116

1. Inleiding

Van 11 januari tot en met 24 februari 2017 vond een archeologische begeleiding van rioolwerkzaamheden in de binnenstad van Medemblik plaats door Archeologie West-Friesland (afb. 1 & 2). Het veldwerk is uitgevoerd door J. Leek, J. van Leeuwen, A. Weel, M. Kossen, B. ter Steege en E. van Paridon. De mechanische werkzaamheden werden uitgevoerd door Haarsma Groep.

Afbeelding 2. De locatie van het plangebied binnen Medemblik op een luchtfoto (zwart kader, bron: PDOK).

Het onderzoek werd uitgevoerd in opdracht van gemeente Medemblik. Aanleiding voor het onderzoek vormde het vervangen van bestaande riolering in de Koningshof en het verwijderen van zeven bomen. Tussen de Oude Haven en de Oostersteeg is het bestaande enkele stelsel (één buis) vervangen door een dubbel stelsel (twee buizen). Op de kruising Oude Haven – Koningshof en Gedempt Achterom – Koningshof zijn twee gaten gegraven voor de aanleg van twee kolken (ca. 5x5 m en respectievelijk 3,5 en 2,5 m diep). In het deel Oude Haven – Oostersteeg is een nieuwe riolering aangebracht naast de oude bestaande. Tussen de Oostersteeg en het Gedempt Achterom is het oude enkele stelsel vervangen door een nieuwe. Deze is dieper komen te liggen dan de oudere. Totaal omvatten de graafwerkzaamheden ca. 1500 m² over een lengte van ca. 130 m. Bovengronds is de gehele bestrating vervangen en zijn extra parkeerplaatsen gecreëerd.

Voorafgaand aan de werkzaamheden is door Archeologie West-Friesland een archeologische QuickScan vervaardigd.¹ Hierin is op basis van de bekende archeologische waarden en historische gegevens een archeologische verwachting geformuleerd. De verwachting van archeologisch waardevolle resten uit de (Vroege) Middeleeuwen en Nieuwe Tijd werd hoog geacht.

1 Van Leeuwen & Bartels 2015.

Voor de uitvoer van de archeologische begeleiding is door Archeologie West-Friesland een Programma van Eisen (PvE) opgesteld, dat officieel is vastgesteld op 22 december 2016.² Het archeologisch onderzoek is conform dit PvE uitgevoerd.

In dit rapport worden de resultaten van de archeologische begeleiding beschreven. In hoofdstuk 2 wordt de onderzoekslocatie in een fysisch-geografisch, archeologisch en historisch kader geplaatst. Vervolgens wordt in hoofdstuk 3 de opzet, doel en gehanteerde methodiek beschreven. In hoofdstukken 4 en 5 worden de resultaten van het onderzoek besproken. In hoofdstukken 6 en 7 volgen de conclusie en de beantwoording van de onderzoeksvragen.

---

2 Van Leeuwen 2016.

2. Onderzoekslocatie

In dit hoofdstuk worden de landschappelijke, historische en archeologische gegevens met betrekking tot het onderzochte terrein gepresenteerd.

2.1 Geologie en landschap³

Aan het einde van de laatste ijstijd lag het plangebied in een schaars begroeid landschap, waar in de loop van die ijstijd zandafzettingen waren afgezet. Geologisch gezien behoren deze zanden tot de formatie van Formatie van Twente (Laagpakket van Wierden: dekzand). De top van deze pleistocene afzettingen bevinden zich tussen de -12 m en -10 m NAP. Na afloop van de ijstijd steeg de temperatuur en smolten de landijsmassa's waardoor de zeespiegel steeg. Hierdoor steeg ook de grondwaterspiegel en vormde zich Basisveen op het dekzand. Dit Basisveen werd uiteindelijk afgedekt door wad- en kwelderafzettingen.

Tot circa 3800 voor Chr. was West-Friesland vrij toegankelijk voor de zee. De toenmalige kust bestond voornamelijk uit zandige wadplaten waartussen een groot aantal west-oost georiënteerde geulen lag. Meer landinwaarts gingen de zandige platen over in lagunes waarin klei werd afgezet. Een groot deel van West-Friesland lag in dit lagunaire gebied. De afzettingen die in deze periode zijn afgezet, worden gerekend tot de oudste afzettingen van de Beemster Afzettingen (voorheen Calais II en III, tegenwoordig: Laagpakket van Wormer).

Rond 3800 voor Chr. ontstonden aan de kust van Noord-Holland op de zandige wadplaten strandwallen die de kust langzaam afsloten. De zee kon vanaf deze periode alleen nog via enkele zeegaten in het achterland doordringen. Via het zeegat van Bergen drongen getijdengeulen het West-Friesland in. Buiten de invloedssfeer van deze geulen vond geen sedimentatie plaats en vormde zich veen. Binnen de invloedssfeer van deze getijdengeulen vond afzetting van zand en klei plaats. Het grovere, zandigere materiaal sedimenteerde in en direct naast de geul. Het zwaardere en kleiiger materiaal werd bij overstromingen verder van de geul afgezet.

Tussen 3800 en 1400 voor Chr. verlegden de getijdengeulen enkele malen hun loop, waardoor de ondergrond van West-Friesland een zeer ingewikkelde opbouw heeft. Deze opbouw, en de geologische geschiedenis, is door De Mulder en Bosch ontrafeld en systematisch beschreven.⁴ Rond 2200 voor Chr. was in West-Friesland West nog slechts één grote west-oost georiënteerde geul aanwezig. In West-Friesland Midden splitste deze geul zich ter hoogte van Aartswoud in een noordelijke en een zuidelijke tak. De noordelijke tak liep via Aartswoud in de richting van Medemblik. De zuidelijke tak liep van Aartswoud via Hoogwoud, Opmeer en Wognum in de richting van West-Friesland Oost. De noordelijke tak verlandde vermoedelijk al rond 2100 jaar voor Chr., waardoor de zuidelijke tak de hoofdgeul werd. De afzettingen die in deze periode zijn afgezet, worden door De Mulder & Bosch gerekend tot het Hauwertcomplex laag C (voorheen: Afzettingen van Calais IVb, tegenwoordig: Laagpakket van Wormer). In delen van West-Friesland waar de zee niet actief was, vond veenvorming plaats. Na sluiting van het zeegat van Bergen (rond 1400 voor Chr.) raakte West-Friesland overgroeid met veen. Door dit veen stroomden 'leeken', de lokale naam voor veenstroom. De Kromme leek, Oosterleek en Middenleek (naamgevend voor de Medemblik) laten dit zien. Door inklinking van de kleigronden

3 Deze paragraaf is overgenomen uit Bartels 2011. In deze paragraaf wordt grotendeels de (chronostratigrafische) indeling gehanteerd die door De Mulder & Bosch (1982) is opgesteld. Ter verduidelijking zijn tussen haakjes respectievelijk de oude indeling van de RGD en de nieuwe indeling van het NITG-TNO (Weerts e.a. 2000) aangegeven.

4 De zeer complexe geologische opbouw van West-Friesland is o.a. ontrafeld door De Mulder & Bosch 1982; Van Heeringen & Theunissen 2001; Van Zijverden 2017.

tekenden de zandige getijdengeulen zich af als langgerekte ruggen in het landschap.

De bewoning in West-Friesland in de Midden- en Late-Bronstijd (1500 tot 800 v. Chr.) concentreerde zich op de flanken van deze geulruggen en op de kwelders. De rug waar in Medemblik de Bonifaciuskerk (vm St. Maartenskerk) op staat en die zich over zo'n 400-600 m uitstrekt, werd vermoedelijk nog lange tijd natuurlijk afgewaterd door een groot meer dat zich rond 2000 voor Chr. vormde, het zogenaamde 'Meer van Wervershoof'. De geulrug van Opperdoes-Medemblik bleef hierdoor in de IJzertijd ook nog geschikt voor bewoning. Bewoning uit de IJzertijd is bij Opperdoes aangetoond. In principe zou op de geulrug bewoningscontinuïteit vanaf de Bronstijd kunnen worden aangetroffen. Dit is echter in Medemblik nog niet aangetoond. In het kader van onderhavig onderzoek gaan we er vooralsnog vanuit dat het gebied tot het ontstaan van de handelsplaats Medemblik omstreeks 700 n. Chr. onbewoond was.⁵

In de Middeleeuwen was West-Friesland bedekt met een dik veenpakket. Door het ontstaan van de Zuiderzee in de 11de en 12de eeuw werd de invloed van de zee aan de oostzijde van Noord-Holland aanzienlijk groter; de zee sloeg grote stukken land langs de kust weg en de Hollandse binnenmeren ontstonden. Ten zuiden van Medemblik ontstond de Vliet, een groot open water dat in verbinding stond met de Middenleek (Oude Haven). Het ontstaan van de Zuiderzee, gecombineerd met een gemiddelde stijging van de temperatuur, zorgde voor een natuurlijke ontwatering van het Westfrieze veenpakket en gunstige condities voor ontginning. De eerste ontginningen in West-Friesland dateren uit de 8ste eeuw en vonden plaats rond Medemblik. Van de 10de tot en met de 12de eeuw werd het overige deel van West-Friesland ontgonnen. Het gebied werd geschikt gemaakt voor bewoning en landbouw door op systematische wijze sloten door het veen heen te graven, waardoor het veen ontwaterde. Door de ontwatering oxideerde het veen en klonk het veenpakket in, met een geleidelijke daling van het maaiveld als gevolg. Het land werd hierdoor kwetsbaar voor inbreuken van de zee en overstromingen.⁶

De bewoners van West-Friesland probeerden dit gevaar te verkleinen door dijken aan te leggen. Deze verschillende losse dijken werden met elkaar verbonden, waardoor West-Friesland vanaf ca. 1250 werd beschermd door één dijk: de Westfrieze Omringdijk. Deze dijk is in de eeuwen hierna nog diverse malen doorgebroken, waardoor land afsloeg en klei en zand werd afgezet. De loop van de Omringdijk is in de loop der eeuwen sterk gewijzigd. Door het verdwijnen van het voorland (het land dat voor de dijk lag) verzwakte de dijk, waardoor deze op een groot aantal plaatsen, vaak herhaaldelijk, moest worden teruggediept door middel van inlaagdijken. De huidige Omringdijk bevat hierdoor slechts in een aantal dijkvakken nog de originele 13de-eeuwse kern. Het tracé van de Omringdijk loopt in Medemblik op de 13de-eeuwse locatie. Alleen bij het havenhoofd van de Oosterhaven zit een gat in deze dijk. Aanvankelijk was deze zowel voor de Oude Haven (de voormalige Middenleek) als de Oosterhaven. Echter na het verlanden van de Oude Haven en de daaropvolgende demping was alleen de Oosterhaven nog bruikbaar. Vervolgens loopt de Westfrieze Omringdijk weer verder ten oosten van het Huis te Medemblik (kasteel Radboud) via de Oosterhavendijk richting Onderdijk.

Om het gebied binnen de Omringdijk droog te houden moest dagelijks water worden geloosd in zee. In eerste instantie gebeurde dit tijdens eb via spuisluizen in de dijk. Door de aanhoudende daling van het maaiveld was dit na verloop van tijd niet meer mogelijk. De introductie van de poldermolen in Holland in het begin van de 15de eeuw was een antwoord op dit probleem. De eerste poldermolens bij Medemblik stonden aan de Vliet en de Oosterdijk (Westfrieze Omringdijk) ter hoogte van het voormalige DEK-terrein en dateren mogelijk uit 1547.⁷

---

5 Besteman 1990, 107.

6 Voor een overzicht en analyse van het vroegmiddeleeuwse Medemblik, zie: Van Leeuwen 2014.

7 Alders 2009, 85.

2.2 Historische ontwikkeling Medemblik

Vanaf de 5de eeuw na Chr. behoorde het noordelijke kustgebied van Noord-Holland tot de Friese invloedssfeer. Friesland en West-Friesland vormden toen één geheel. In de 7de eeuw nam de bevolking toe en begon de (Friese) kolonisatie van het Westfriese veengebied. Doordat de afwatering van het gebied op gang kwam vanwege de veranderende waterhuishouding in het Vlie, raakte het gebied steeds toegankelijker. Men versterkte dit proces door sloten te graven, waardoor een ontginning van het land plaatsvond. In deze periode werd het land voornamelijk voor veeteelt gebruikt, maar vanaf de 10de eeuw ging men zich meer op akkerbouw richten. In de tweede helft van de 7de eeuw breidde het machtsgebied van de Friezen zich uit tot aan Zeeland en Utrecht. Dorestad (Wijk bij Duurstede) was een emporium van de belangrijkste categorie op het snijvlak van Frankische, Friese en Saksische invloedssfeer. Vanuit Dorestad werd een handelsroute over water opgezet richting het noorden. Medemblik werd rond 700 gevormd en was een strategisch gekozen handelscentrum van regionaal belang.

In de eerste helft van de 8ste eeuw kwam meer Frankische invloed in dit vermoedelijk Friese gebied. De handelscentra bleven ook onder de Franken bestaan. Medemblik ontwikkelde zich tot een handelsplaats in de Karolingische en Ottoonse periode. In 985 schonk koning Otto III een deel van de tol, de muntslag en cijns (opbrengsten) aan graaf Ansfried die tot dusverre graaf Ansfried geheel in leen had. Ansfried werd later de Utrechtse bisschop en de schenking bleef bij hem. In Medemblik geslagen zilveren munten zijn echter tot op heden onbekend. Voor 985 moet er dus een recht op muntslag, koninklijke tolplaats en een heffing op vastgoed zijn. Alle drie kunnen direct in verband worden gebracht met de aanwezigheid van Frankisch-Ottoonse elite in dit gebied en hun Friese voorgangers. De Roomse koning heeft in Medemblik grondbezit gehad waarover de koninklijke tiend werd geheven. De St. Maartenskerk (nu Bonifaciuskerk) van Medemblik is een bisschoppelijke eigenkerk.

In de 9de en 10de eeuw werd het Friese gebied geteisterd door Vikingen. Dit zal ook zeker gevolgen hebben gehad voor Medemblik. Historisch bestaan hier echter geen bronnen over.⁸ Vanaf de 13de eeuw moesten de vrije boerengemeenschappen zich schikken in de feodale machtspolitiek van de Hollandse graven. Na de Slag bij Vronen in 1297, verloren door de Westfriezen, werd West-Friesland definitief ingelijfd bij het Graafschap Holland. Als militair bruggenhoofd liet Graaf Floris V het Huis te Medemblik (nu Kasteel Radboud) bouwen. Daarmee werd Medemblik tot ver in de 17de eeuw het belangrijkste militaire en administratieve centrum in West-Friesland.

2.3 Historische ontwikkeling plangebied

Het plangebied maakt deel uit van de historische kern van Medemblik. Binnen deze kern zijn in het verleden diverse archeologische onderzoeken uitgevoerd, zowel reguliere opgravingen als waarnemingen. De resultaten van al deze onderzoeken staan samengevat in de masterscriptie van J. van Leeuwen, verschenen als deel 61 in de serie West-Friese Archeologische Rapporten, uitgegeven door Archeologie West-Friesland.⁹

Belangrijk voor dit onderzoek was de archeologische opgraving aan het Gedempt Achterom 45, ten westen van het zuidelijke deel van het onderzoekgebied. Het onderzoek gaf een beeld van de archeologische resten van de bewoning rondom het plangebied.

---

8 Van Leeuwen 2014, 32-56.

9 Van Leeuwen 2014.

Bij het archeologisch onderzoek zijn sporen van het water "Wik" en van de 17de-eeuwse huizen aangetroffen.¹⁰ Langs de Wik was een houten beschoeiing aanwezig die begin 17de eeuw is gemaakt. De Wik was een brede sloot (meer dan 8 m breed). De tegenhanger van de beschoeiing aan de westkant van het water moet ergens onder de huidige synagoge worden gezocht. Dit water is in de 19de eeuw versmald en is omstreeks 1900 gedempt. De sporen van twee eenvoudige 17de-eeuwse huizen zijn aangetroffen. Deze zijn eind 17de eeuw of in de 18de eeuw afgebroken. Begin 19de eeuw was het terrein in gebruik als boomgaard. In de loop van de 19de eeuw is het perceel opnieuw bebouwd.

Het archeologisch onderzoek aan het Gedempt Achterom in Medemblik heeft voor het eerst een beeld van de materiële cultuur van Medemblik in de Gouden Eeuw van de stad opgeleverd. Uit historisch kaartmateriaal werd duidelijk dat het terrein na 1599 en voorafgaand aan ca. 1640 moet zijn opgehoogd ten behoeve van de bouw van huizen. Hierbij is gebruik gemaakt van stadsafval. Gedurende het onderzoek is besloten zoveel mogelijk vondstmateriaal uit deze laag met de hand te verzamelen. Bij de uitwerking is gebleken dat zich onder de vondsten zeer bijzondere stukken bevonden zoals een fragment van een pot van terra sigillata met ingelegde steentjes uit Portugal. Hiervan is nog niet eerder bij een archeologisch onderzoek in West-Friesland een scherf gevonden, ondanks het grote aantal opgravingen in Hoorn en Enkhuizen. Ook een bord van sgraffito-aardewerk was bijzonder. Hiervoor zijn geen parallellen bekend en de herkomst moet ergens in het buitenland worden gezocht. De grote hoeveelheid importkeramiek, met name Weser-aardewerk uit Duitsland en berrettino-faience uit Italië, gaf een beeld van de variatie in de materiële cultuur omstreeks 1600. Medemblik deed hierin niet onder voor Hoorn en Enkhuizen, VOC-steden die participeerden in een internationaal handelsnetwerk.

De oorsprong van de naam Koningshof is onbekend. De naam komt in de historische bronnen voor het eerst in de 16de eeuw voor, maar slaat in die periode nog op een gebied.¹¹ Mogelijk dateert de naam al uit de Middeleeuwen.

2.3.1 De Oude Haven

De Middenleek/Oude Haven was al sinds de 8ste eeuw in gebruik als handelshaven. Vanaf deze periode was rondom de huidige Bonifaciuskerk bewoning aanwezig. De reconstructie van de vroegmiddeleeuwse nederzetting, vooral in het oosten van de stad, is nog zeer speculatief. Hier heeft nog weinig archeologisch onderzoek plaatsgevonden. Er zijn echter aanwijzingen dat ook dit deel van de stad in deze periode werd bewoond.¹² De veenrivier de Middenleek was ca. 30 m breed, een stuk breder dan de latere Oude Haven. Het is waarschijnlijk dat de oude veenrivier deels onder de bewoning van de zuidkade van de Oude Haven ligt (afb. 3). Alhoewel hier tot op heden geen archeologische sporen van zijn aangetroffen, is het waarschijnlijk dat de oever van de Middenleek op een of andere manier was ingericht voor het aanmeren, laden en lossen van schepen. Van andere vroegmiddeleeuwse handelsnederzettingen is bekend dat veelal een weg vrij direct langs het water liep.¹³ Archeologisch onderzoek elders in Medemblik toonde aan dat de erven van de huizen aan de kant van de Middenleek lagen. De gebouwen zelf lagen dus op enige afstand van het water. Wanneer de bewoning binnen het plangebied precies begon, is nog onzeker. Tussen de Oude Haven en de Oosterstraat zijn in 1975 bewoningssporen uit de 12de eeuw aangetroffen. Een dunne bewoningslaag dateerde nog vóór deze periode, maar

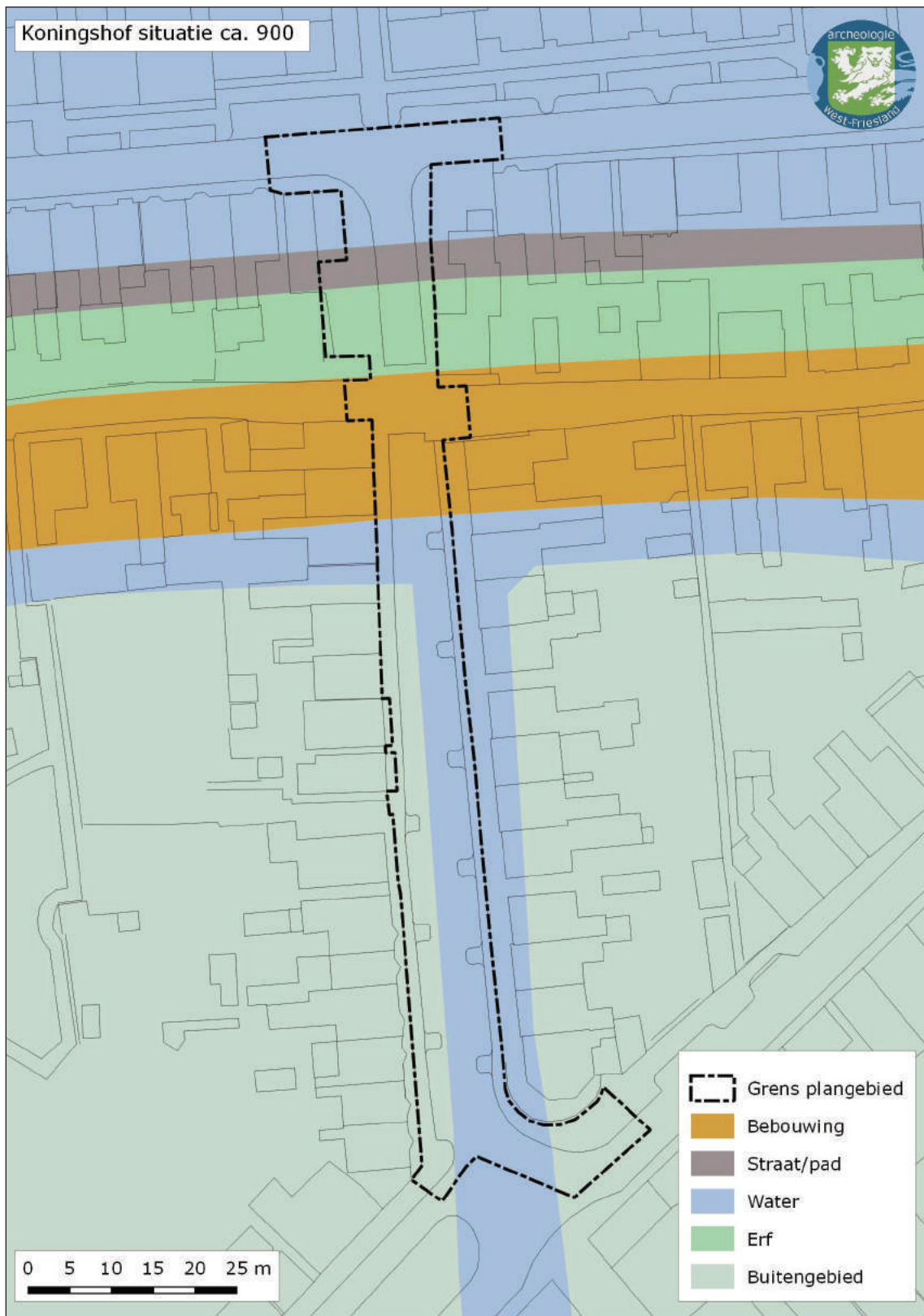
---

10 Schrickx 2013b.

11 Schrickx 2013b, 30-31.

12 Van Leeuwen 2014, 207-218.

13 Van Leeuwen 2014.

Afbeelding 3. Reconstructie van de Koningshof omstreeks 900.

een exacte datering was tijdens het onderzoek niet mogelijk. De bevond zich op de zuidoever van de Oude Haven, tussen de Oude Haven en de Oostersteeg, tussen -0,8 m en -1,3 m NAP.¹⁴

¹⁴ Besteman 1975, 257.

Waarschijnlijk was de bewoning in de vroegmiddeleeuwse periode nog niet aaneengesloten. Pas in de latere Middeleeuwen (11de tot 12de eeuw) ontstond er ruimtegebrek en werden de gebouwen dichter op elkaar gebouwd.¹⁵ De Middenleek werd gedurende de Middeleeuwen steeds minder breed en werd omgevormd tot haven met kaden. De middeleeuwse bewoning beperkte zich waarschijnlijk tot het deel direct ten zuiden van de Middenleek/Oude Haven en wordt daarom alleen in het noordelijke deel van het plangebied verwacht.

De Oude Haven verloor in de 16de en 17de eeuw gedeeltelijk zijn havenfunctie, al konden kleinere schepen hier nog lange tijd aanmeren. De teloorgang van de Oude Haven als haven blijkt uit een archiefstuk uit 1754 waarin een zekere Burmannus toestemming krijgt om er een oester- en kreeften kwekerij te beginnen.¹⁶ In de 19de eeuw is de Oude Haven niet meer dan een sloot. Het verdwijnen van de Oude Haven staat in het teken van een periode van algehele teloorgang van de stad Medemblik in de 18de en 19de eeuw. De binnenstad verloederde en veel gebouwen werden gesloopt, zodat op 19de-eeuwse kaarten een heel ander beeld dan op 17de- en 18de-eeuwse kaarten zichtbaar is. In de jaren 30 van de 20ste eeuw werd de Oude Haven volledig gedempt.

Afbeelding 4. Tussen ca. 1575 en 1650 werd het kruispunt tussen de Koningshof en de Wik verbonden door twee bruggen (uitsnede Utenwael 1599, collectie NHA).

2.3.2 De Wik

Het water de Koningshof sloot aan op een west-oostlopende sloot die in de 17de eeuw simpelweg als "Wik" (oud woord voor sloot) werd aangeduid.¹⁷ Deze Wik liep parallel aan de Middenleek/Oude Haven (afb. 4). Waarschijnlijk ligt de oorsprong van de Wik in de Middeleeuwen, toen het achterland van de bewoning aan de Middenleek werd ontgonnen. Al op een van de eerste stadsplattegronden van Medemblik (afb. 5), een anonieme schets uit 1588, is zichtbaar dat

15 Van Leeuwen 2014, 163-164.

16 Brieffies 1989, 69.

17 Persoonlijke mededeling P. Swart, Oudheidkundige Verenging Medemblick.

over de Wik verschillende bruggen aanwezig waren. Deze zijn ook op een stadsplattegrond uit de 17de eeuw nog zichtbaar. Op het kruispunt van de Wik en het water de Koningshof waren in de late 16de en de eerste helft van de 17de eeuw twee bruggen aanwezig (afb. 3).

Afbeelding 5. Oudste stadplattegrond van Medemblik uit 1588 (anonieme schets).

Een groot deel van de Wik werd al vroeg gedempt. Aan de hand van het historisch kaartmateriaal kunnen de dempingen worden gedateerd. Gebaseerd op de kaarten van Utenwael (1599) en Blaeu¹⁸ (ca. 1640) werd het deel ten oosten de Koningshof gedempt. Opvallend is dat tussen het water van de Koningshof en het water van de Wik aan de westelijke kant ook een zeer klein deel als straat staat weergegeven (afb. 6). Mogelijk werd hier in plaats van een brug in deze periode een overkluisde watergang gerealiseerd. Op die manier zou het water nog kunnen circuleren via het (Gedempt) Achterom. Ook op een kaart uit 1787 is een mogelijke aanwijzing voor de aanwezigheid van een overkluizing aanwezig (afb. 7). De kaart geeft, zeer schematisch, de situatie weer nadat de volledige Wik is verdwenen. Aan het noordelijk uiteinde van het water de Koningshof is een zwart gat getekend. Mogelijk is dit de stilistische weergave van een overkluizing. Dit zou illustreren dat de overkluizing ook in de 18de eeuw nog in gebruik was. Op de kaart van Tirion (afb. 8) uit 1743 is te zien dat de westelijke helft van de Wik, die buiten het plangebied valt, tussen 1640 en 1743 is verdwenen.

¹⁸ De kaart van Blaeu werd in 1649 uitgegeven, maar vermoedelijk al rond 1640 getekend (persoonlijke mededeling dr. C.P. Schrickx).

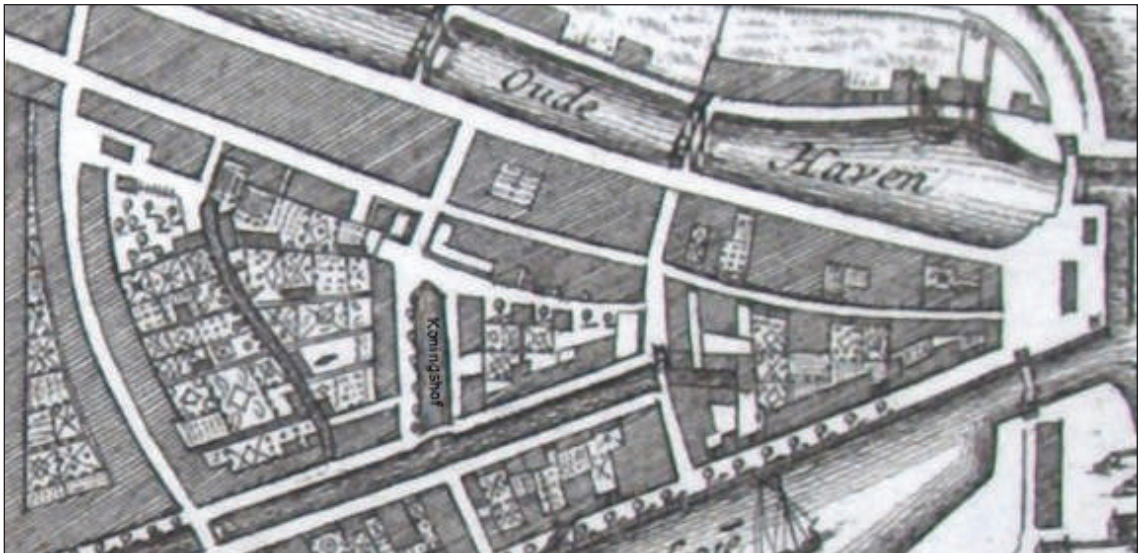

Afbeelding 6. Omstreeks 1650 was slechts een klein stukje tussen de Koningshof en de Wik gedempt. Mogelijk is hier in deze periode een overkluisde watergang gerealiseerd. Uitsnede van de kaart van Johannes Blaeu, uitgave ca. 1649 (collectie NHA).

Afbeelding 7. Op een uitsnede van de stadplattegrond van Schaap uit 1787 is aan het noordelijke uiteinde van de Koningshof een zwarte stip zichtbaar (rode cirkel, collectie P. Swart). Mogelijk heeft tussen de zwarte stip en noordelijke uiteinde een overkluisde watergang gelopen.

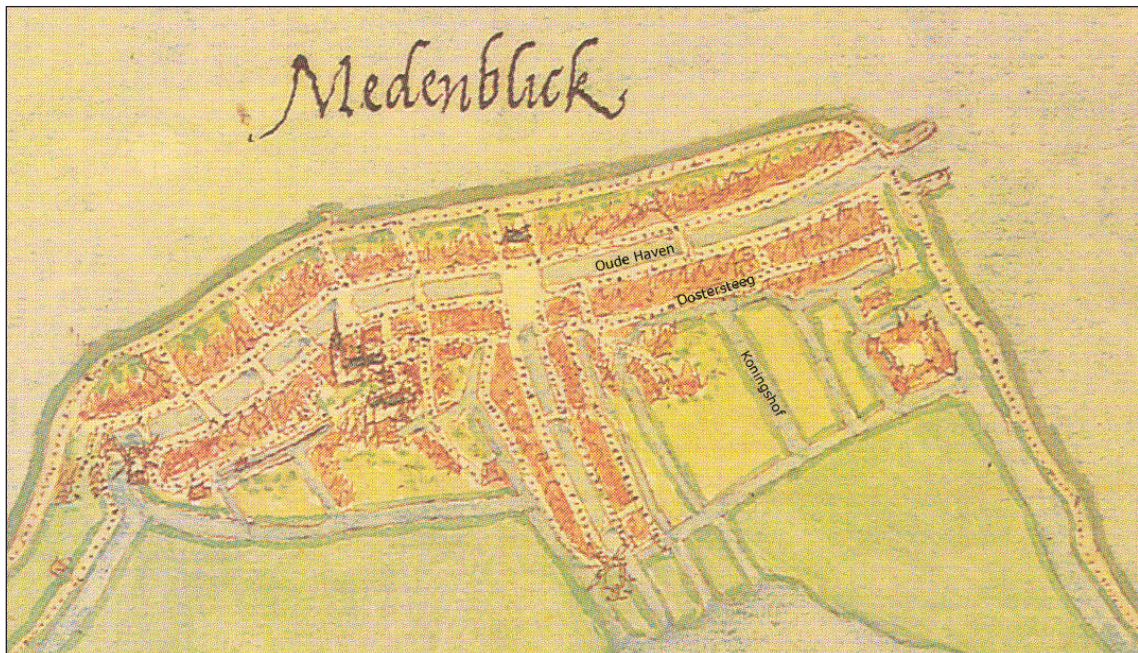

Afbeelding 8. Uitsnede van de stadplattegrond van Tirion uit 1743. Hierop is te zien dat het westelijke gedeelte van de Wik ook is verdwenen.

2.3.3 De Koningshof

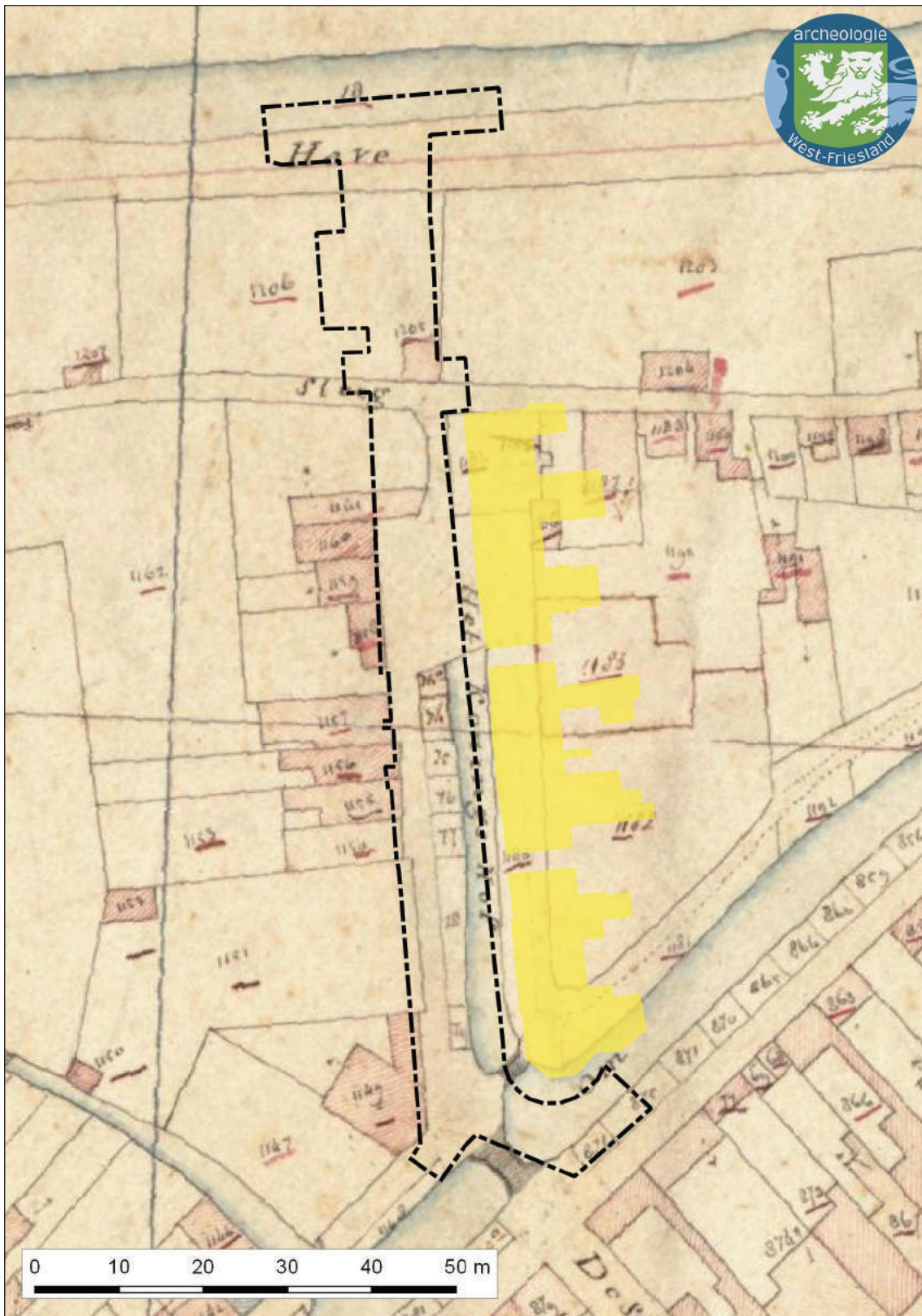
De Koningshof vormde oorspronkelijk een brede NZ georiënteerde sloot, mogelijk in de Middeleeuwen als kavelsloot gegraven (afb. 9). Later kwam deze binnen de bebouwing van de stad te liggen en vormde een grachtje met bebouwing. De exacte datum van de demping is niet bekend, maar deze moet ergens tussen 1880 en 1905 hebben plaatsgevonden.¹⁹ De ouderdom van de verkavelingssloot is eveneens onzeker, maar is in ieder geval zichtbaar op de oudste stadsplattegrond van Van Deventer uit 1560. Opvallend is dat de huidige straat de Koningshof waarschijnlijk grotendeels op de westelijke kade van de voormalige gracht ligt. In de loop der eeuwen is de gracht versmald en uiteindelijk verdwenen.

Afbeelding 9. Op de oudste stadsplattegrond van Medemblick van Jacob van Deventer, ca. 1560 (collectie NHA), is de verkavelingssloot zichtbaar die later de Koningshof zou vormen.

¹⁹ Persoonlijke mededeling P. Swart, Oudheidkundige Verenging Medenblick.

Afbeelding 10. De huidige bebouwing aan de oostkant van de Koningshof (gele vlakken) en het plangebied (zwarte stippellijn) geprojecteerd op de kadastrale minuutkaart uit 1825 (collectie RCE). De verbinding tussen de Oude Haven en de Oostersteeg is nu verdwenen, maar de verkavelingsstructuur geeft waarschijnlijk de locatie van de oude straat.

De huidige bebouwing ligt op de voormalige oostelijke kade (afb. 10). De huidige doorsteek tussen de Oostersteeg en de Oude Haven is niet dezelfde als die op kaarten uit de 16de tot

18de eeuw zichtbaar is. In de 19de en vroege 20ste eeuw was er geen weg in het verlengde van de Koningshof die op de Oude Haven aansloot. De percelen tussen de Oude Haven en de Oostersteeg waren aan het begin van de 19de eeuw nog vrijwel leeg, maar werden in de decennia daarna volgebouwd (afb. 10). Dit is duidelijk te zien op een foto van de Koningshof uit ca. 1930 (afb. 11).²⁰ Het gebouw dat op afbeelding 11 tussen de bomen zichtbaar is, is mogelijk hetzelfde als die op de kadastrale minuutkaart uit 1825. In de Oorspronkelijk Aanwijzende Tafel uit 1832 staat het gebouw aangeduid als huis van de armenvader Jacob Vos. Op basis van het kadastrale minuutplan is de loop van de oorspronkelijke straat waarschijnlijk te achterhalen. Deze lijkt iets oostelijker te hebben gelegen dan de huidige straat (afb. 10).

Afbeelding 11. De Koningshof rond 1915, kijkend richting het noorden. Direct ten zuiden van de Oostersteeg is de Koningshof nog een smalle straat, met aan de linkerkant bebouwing. Daarachter is de deur van het gebouw zichtbaar dat ook de situatie in 1930 (afb. 13) te zien is (foto collectie Oudheidkundige Vereniging Medenblick).

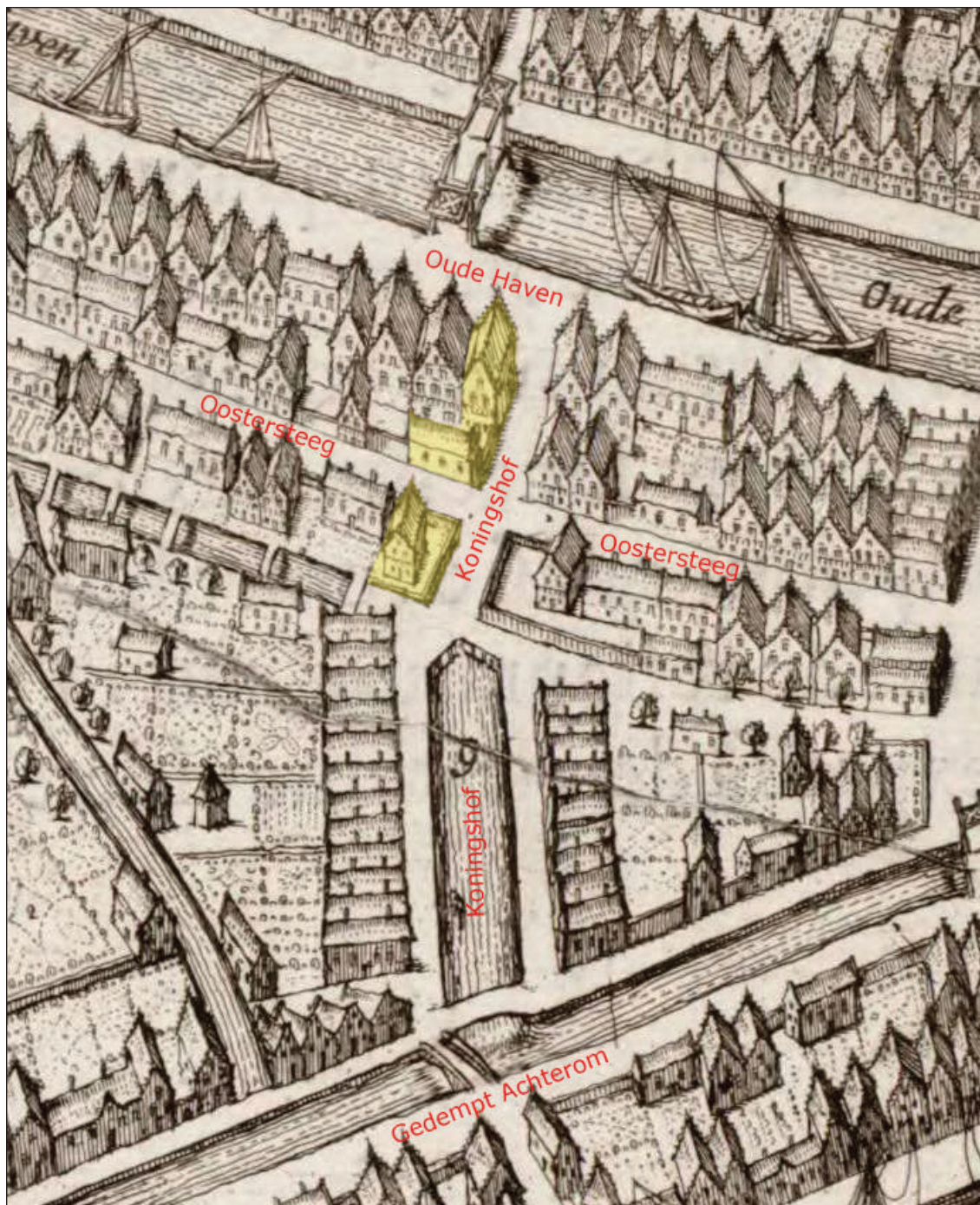
Het is daardoor mogelijk dat onder het westelijke gedeelte van de huidige weg resten van percelen uit de 18de eeuw en eerder aanwezig zijn (afb. 12). De percelen zijn in deze eeuwen waarschijnlijk continu bebouwd geweest. Het is onduidelijk hoe de gebouwen in gebruik waren. Op het kadastrale minuutplan is ook zichtbaar dat de situatie direct ten zuiden van de Oostersteeg afwijkt dan op de kaart van Tirion. Het noorden van de Koningshof lijkt op de situatie uit 1825 te zijn gereduceerd tot een doorsteek. Een groot deel van de huidige straat behoorde bij een woonperceel en was deels bebouwd.²¹ Op een foto van de Koningshof uit ca. 1915 is op deze locatie een gebouw zichtbaar (afb. 13). Mogelijk is dit hetzelfde gebouw als op de kadastrale minuutkaart. In de Oorspronkelijk Aanwijzende Tafel uit 1832 staat dat het gebouw door Pieter Rop in gebruik was als pakhuis. Waarschijnlijk is dit hetzelfde perceel dat op oudere kaarten zichtbaar is tussen de Oostersteeg en de Koningshof. Dit betekent dat de doorsteek tussen de Koningshof en de Oude Haven waarschijnlijk ook vrij smal was. De huidige

²⁰ Met dank aan Arnold de Greeuw, Oudheidkundige Vereniging Medenblick.

²¹ Perceel A1161.

doorsteek is vrij breed, waardoor het waarschijnlijk is dat langs de kanten, en dus vooral aan de westelijke kant, delen van oude percelen onder het moderne wegdek zijn verdwenen.

Afbeelding 12. De Koningshof op een uitsnede van de kaart van Johannes Blaeu (ca. 1640) met in rood de moderne straatnamen. In geel zijn de percelen aangegeven die mogelijk (gedeeltelijk) onder het moderne wegdek zijn verdwenen, door het verplaatsen van de straat in westelijke richting.

2.3.4 Gedempt Achterom

De Koningshof sluit aan de zuidkant aan op het Gedempt Achterom. Het water dat hier oorspronkelijk lag, is aangelegd voor de ontwatering van de driehoek Koningshof – Oostersteeg – Bangert. Het water is aangelegd direct achter de oude stadswal, nu de percelen aan de noordkant van de Oosterhaven, en moet daarmee ongeveer gelijk met de versterking van de stad, rond 1573-1575, dateren. Kort daarna werd de stad verder uitgebreid en het gebied

rondom het Gedempt Achterom (toen: Achterburgwal) bebouwd. Op een kaart uit 1588 worden hier nog geen huizen weergegeven; op de kaart uit 1599 is het gebied dicht bebouwd. In deze periode werden ook de kades van de verschillende sloten en grachten in dit gebied aangepakt. Op 31 mei 1597 bepaalde het stadsbestuur "datmen de wallen op conincxhoff (...) zal doen maecken met hout tot coste vande huijsen". In 1601 werden de wallen opnieuw aangepakt. Op 7 mei 1601 werd bepaald "datmen in dees jare sal doen maecken de wallen (...) van 't conincxhoff daer inne de stadt de palen oock thaeijen ende sluijthouten maer d' eijgenaers de beschoijinge betalen sal". De stad betaalde de palen en de houten afdekking van de palen en de eigenaars van de huizen aan het water betaalden de beschoeiingsplanken.²² Op aandringen van het Witte Kruis, een medische organisatie, werd in 1911 besloten het Achterom te dempen. Het werk werd in 1912 uitgevoerd.²³

Afbeelding 13. De Koningshof rond 1930, kijkend richting het noorden. De percelen tussen de Oude Haven en de Oostersteeg zijn volgebouwd (foto collectie Oudheidkundige Vereniging Medenblick).

22 Uit Schrickx 2013b, 31-32. WFA OAM berg.nr. 10 fol. 66, WFA OAM berg.nr. 10 fol. 76.

23 Schrickx 2013b, 34.

3. Doel en methode van het onderzoek

3.1 Onderzoeksopdracht

In het PvE is een aantal onderzoeksvragen geformuleerd die als leidraad bij de archeologische begeleiding en de uitwerking hiervan hebben gefungeerd. Dit rapport tracht antwoord op deze vragen te geven.

1. Zijn in de Koningshof bewoningssporen uit de (Vroege) Middeleeuwen aanwezig? Uit welke periode dateren de sporen en structuren? Kan iets worden gezegd over de indeling van de percelen en vorm van de gebouwen? Wat zeggen de sporen over de indeling van de nederzetting in de (vroeg)middeleeuwse periode?

2. Zijn de kademuren en houten beschoeiingen van de gedempte haven en grachten in de Oude Haven, Koningshof en het Gedempt Achterom nog aanwezig in de bodem? Zo ja, hoe ziet de constructie eruit? Uit welke periode dateren de resten? Zijn meerdere fasen te onderscheiden? Is hergebruikt (scheeps)hout in de beschoeiingen toegepast?

3. Zijn in het plangebied resten van bruggen aanwezig? Zo ja, uit welke periode dateren deze resten? Welke materialen zijn gebruikt? Zijn meerdere fasen te onderscheiden? Wat kan worden gezegd over de constructie van de bruggen?

4. Zijn resten aanwezig van een overkluisde watergang in de Koningshof? Zo ja, hoe ziet de constructie eruit? Welke materialen zijn gebruikt? Zijn meerdere fasen te onderscheiden?

5. Waarmee zijn de haven en de grachten in de Oude Haven, Koningshof en het Gedempt Achterom gedempt? Welke informatie geven de vondsten uit de dempingslagen? Komt de datering van de vondsten overeen met de historisch bekende dempingen van de haven en grachten?

6. Hoe ziet de bodemopbouw van het land ten zuiden van de Oude Haven eruit? Uit welke periode dateren de ophogingslagen? Is een natuurlijke veenlaag aanwezig?

7. Hoe breed was het water van de Middenleek/Oude Haven en wanneer is dit versmald? Waarmee is dit gebeurd?

8. Zijn in de Koningshof resten van huizen, bijgebouwen en putten aanwezig? Uit welke periode dateren de sporen en structuren? Kunnen vondstcomplexen worden gekoppeld aan huishoudens?

3.2 Methode en technieken

De archeologische begeleiding is gelijktijdig met de rioolwerkzaamheden uitgevoerd. De verbreding van het bestaande riool met een tweede buis, in het noordelijke deel van het plangebied, is het meest intensief begeleid. Het nieuwe riool is in stukken van 5 m aangelegd. Hiertoe werd steeds een stuk straat van ruim 5 m open gegraven, waarbij het oude riool werd verwijderd. De buizen kwamen tussen de 2 m tot 3 m beneden maaiveld te liggen. De bodems

van de kolken kwamen gemiddeld tussen de 2,5 m tot 3,5 m beneden maaiveld te liggen. De sleuf aangelegd ten behoeve van de riolering had een breedte variërend tussen de 2 m en 3,5 m. De sleuf werd na het aanleggen van de riolering gevuld met schoon zand.

Afbeelding 14. Graafwerkzaamheden op de kruising Oude Haven – Koningshof. Links wordt een deel van het archeologische profiel afgewerkt. Rechts wordt het riool aangelegd.

Wanneer bij het graven van de riolsleuf sporen bloot kwamen te liggen, bijvoorbeeld muur- of houtwerk, is dit zo goed mogelijk schoongemaakt en vervolgens met behulp van een GPS-systeem of analoog ingemeten, getekend, gefotografeerd en beschreven. Daarnaast is ca. 30 m aan profielen gedocumenteerd. Vrijwel het gehele stuk tussen het noordelijkste punt van de Oude Haven en het zuidelijkste punt van de Oostersteeg kon zo worden bestudeerd.

Met GPS zijn drie vaste punten ingemeten. Aan de hand van deze punten zijn alle sporen en structuren in werkput 1, 2, 3 en 4 ingemeten.

Het gehele traject is onderverdeeld in zes werkputten (zie bijlage 1), namelijk:

Werkput 1 = Kruising Oude Haven – Koningshof

Werkput 2 = Koningshof tussen Oude Haven en Oostersteeg

Werkput 3 = Kruising Koningshof – Oostersteeg

Werkput 4 = Koningshof tussen Oostersteeg en Gedempt Achterom (noordzijde)

Werkput 5 = Koningshof tussen Oostersteeg en Gedempt Achterom (midden)

Werkput 6 = Kruising Koningshof – Gedempt Achterom

De profielen en veldtekeningen zijn op schaal 1:20 getekend. Indien de graafwerkzaamheden dit bemoeilijkte, werd gekozen om de profielen te schetsen. Het vondstmateriaal is met de hand en voor zo ver mogelijk per spoor verzameld. Tijdens het onderzoek zijn de sporen, vlakken en de storthoop afgezocht met een metaaldetector. Een overzicht van de sporen in werkputten 3 t/m 6 staat in bijlage 2a en 2b weergegeven.

Bij het uitwerken van de keramiek- en glasvondsten is gebruik gemaakt van het classificatiesysteem voor laat- en post-middeleeuws aardewerk en glas ('Deventer-systeem'). Doel van dit systeem is het eenduidig beschrijven van keramiek en glas in heel Nederland, waardoor het makkelijker is om vondsten en vondcomplexen te vergelijken.

Het gravend onderzoek en de uitwerking zijn verricht volgens de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie versie 4.0 en het Kwaliteitshandboek Archeologie Hoorn/West-Friesland, versie 2016.

Afbeelding 15. Sporen 5 en 7 worden gefotografeerd en beschreven.

4. Resultaten archeologisch onderzoek

In dit hoofdstuk worden de resultaten van het onderzoek beschreven. Indien mogelijk zijn per werkput de algemene bodemopbouw, de sporen en de vondsten beschreven.

4.1 Kruising Oude Haven – Koningshof (werkput 1)

4.1.1 Bodemopbouw

In de Oude Haven is een noord-zuid georiënteerd profiel gedocumenteerd (profiel 1, bijlage 3). Door rioolwerkzaamheden in de jaren 60 van de vorige eeuw was een aanzienlijk deel van de werkput verstoord. Hierdoor is slechts 2,4 m van het oostprofiel beschreven. Het profiel is aan de hand van de hoogte van het maaiveld getekend. Het maaiveld bevond zich aan de noordzijde op -0,4 m NAP, de zuidzijde op -0,6 m NAP.

Profiel 1 bevond zich onder de bestrating van de Oude Haven. Vermoed werd een deel van de grachtvulling aan te snijden. Door de bovengenoemde verstoringen was dit niet mogelijk. Het profiel is tot 2,3 m beneden maaiveld bekeken. Daarbij is, zoals verwacht, de natuurlijke klei niet bereikt.

De bovenste 0,5 m van het profiel bestond uit recent opgeworpen stopzand met daaronder een pakket puin. Hieronder bevond zich een gelaagd pakket van donkergrijze zandige klei gemengd met grof schelpgruis. Uit de jongste lagen kwamen geen vondsten. Onder deze grondlaag bevond zich een pakket opgebrachte donkergrijze humeuze klei met houtskool, schelpengruis, kiezels en spikkels puin. Beide lagen bevatten laat 13de-eeuwse tot vroeg 14de-eeuwse keramiek.²⁴ Hieronder bevonden zich enkele lagen grijze tot donkergrijze klei met kogelpotaardewerk uit de 13de eeuw.

De diepste onderzochte bodemlagen bestonden uit afwisselend donkerbruin-grijze en lichtere bruin-grijze, zeer humeuze klei met plantenresten. Hieruit kwamen enkele 13de-eeuwse fragmenten kogelpotaardewerk en proto-steengoed.²⁵

Gezien de locatie van het profiel en de duikende oriëntatie van de lagen is het aannemelijk dat de jongste oever van de Middenleek is aangesneden. De Middenleek werd vanaf de 8ste eeuw gebruikt als zeehaven. Deze verloor zijn functie als haven, doordat de Wester- en Oosterhaven de functie overnamen. Mogelijk dienden de lagen met schelpgruis en de puinlaag als wegverharding langs de Oude Haven. Pas in de jaren 30 van de vorige eeuw is de Oude Haven volledig gedempt.

4.1.2 Goot S1

Tijdens het uitbreiden van de rioolwerkzaamheden richting het zuiden werd in het zuidprofiel van werkput 1 een boogvormige goot aangetroffen (afb. 16). De structuur bestond in doorsnede uit dertien oranje- en gele bakstenen.²⁶ Bij het aanleggen van het de goot zijn de middeleeuwse ophogings- of dempingslagen deels vergraven. De goot lag haaks op de Oude Haven georiënteerd en bevond zich op ca. 0,7 m beneden maaiveld. Dergelijke goten worden met enige regelmaat in de nabijheid van water aangetroffen.²⁷ Huizen voorzien van een goot (of riool) konden zodoende rechtstreeks afvalwater in een sloot of gracht lozen. Normaal bestaat de bodem van een dergelijke goot uit een houten plank, plavuizen of

---

24 V5, V6 en V7.

25 V9.

26 Gemiddelde afmetingen 20,5 x 9,5 x 4,5 cm.

27 Duijn & Schrickx 2014, 29.

metselwerk. Een bodem is nodig om het water af te laten voeren. Zonder bodem zou het afvalwater direct in de bodem trekken en de goot dichtslibben. Wellicht was de goot voorheen voorzien van een houten bodem, maar is deze tijdens het archeologische onderzoek niet aangetroffen.

Rond of in de goot ontbrak het aan dateerbare vondsten, waardoor niet met zekerheid kan worden vastgesteld uit welke periode het spoor dateert. Wel kan met enige zekerheid worden vastgesteld dat het riool vóór 1825 dateert. Rond deze periode is de verbinding tussen de Oude Haven en de Oostersteeg namelijk verdwenen.

Afbeelding 16. Gemetseld boogvormig riooltje (S1).

4.2 Koningshof tussen Oude Haven en Oostersteeg (werkput 2)

4.2.1 Bodemopbouw

In de Koningshof tussen de Oude Haven en de Oostersteeg is op één locatie het profiel onderzocht (zie bijlage 2).²⁸ Profiel 4 bestond voornamelijk uit kleiige lagen opgehoogd vanaf de 13de eeuw. Richting het zuiden van het profiel nam de complexiteit van de bodemopbouw sterk toe. Het meest noordelijke gedeelte van het profiel bevond zich direct ten westen van het perceel Oude Haven 36 en is ter plaatse tot 1,7 m beneden maaiveld onderzocht. Net als bij profiel 1 bestond de top uit een laag stopzand. De lagen hieronder bestonden uit donkerbruingrijze en donkergrijze klei met houtskool, puinspikkels en een fragment kogelpotaardewerk. Stratigrafisch corresponderden deze lagen met het lagenpakket met 14de-eeuws aardewerk in profiel 1. Direct hieronder bevond zich een dunne zwarte laag van verkoold materiaal. De verkoilde laag bevatte geen vondsten, waardoor deze niet te dateren is. Daaronder bevond zich een aantal ophogingslagen van vlekkerige donkerbruingrijze klei met houtskool en spikkels puin, maar zonder vondstmateriaal. De oudste laag bovenop het 13de-eeuwse ophogingspakket bestond

28 Profiel 4.

wederom uit zwart verkoold materiaal met 25 wandfragmenten kogelpotaardewerk.²⁹ Vrijwel direct onder het recent opgeworpen zand lag een pakket (30 cm dik) van dunne laagjes humeuze grijze klei en lichtgrijze schone klei. Dergelijke dunne kleilagen worden met enige regelmaat in de nabije omgeving aangetroffen en worden als Middeleeuwse huisvloeren geïnterpreteerd.³⁰ Op basis van stratigrafie en doorsnijdende sporen met geglaazuurd steengoed en kogelpotaardewerk bevatten, kunnen de vloerlagen niet nauwkeuriger dan de 13de of 14de eeuw worden gedateerd.³¹ Zowel aan de noord- als zuidzijde werd het gelaagde pakket door recentere sporen verstoord, waardoor de exacte afmetingen niet konden worden achterhaald. In het profiel kon het gelaagde pakket over een minimale lengte van 2,5 m in noordoostelijke richting worden waargenomen. Mogelijk liep het pakket verder door naar het noorden. Tijdens eerder uitgevoerd onderzoek in Medemblik zijn de resten van vijf 12de-eeuwse huisplattegronden aangetroffen. Alle vijf lagen vrijwel haaks op de Middenleek/Oude Haven georiënteerd, dichtbij de huidige Bonifatiuskerk.³² Vanaf de 11de of 12de eeuw vond in Medemblik een bewoningsexpansie plaats, waardoor de bebouwing verdichtte. De tot dan toe open ruimtes werden toen bebouwd, waardoor een rij huizen zich langs de Middenleek uitstrekte.³³ Lagen van verkoold materiaal zijn in Medemblik vaker aangetroffen en worden met regelmaat in verband gebracht met stadsbranden in 1517 en 1555.³⁴ Gezien de hoeveelheid middeleeuwse aardewerk, afkomstig uit de oudste brandlaag, is het zeer onwaarschijnlijk dat de verkoolden lagen het resultaat zijn van deze stadsbranden.

4.3 Kruising Koningshof - Oostersteeg (werkput 3)

4.3.1 Bodemopbouw

Op de kruising Oostersteeg – Koningshof zijn het oost- en westprofiel bestudeerd.³⁵ Het oostprofiel bevond zich ter hoogte van Oostersteeg 3 op ca. 3 m ten zuiden van profiel 4 (zie bijlage 2). De toplaag bestond uit straatzand. Hieronder bevond zich een laag rommelige grijze klei met humeuze brokjes en twee fragmenten 13de-eeuws aardewerk en proto-steengoed.³⁶ De scherven zijn waarschijnlijk meegekomen uit oudere bodemlagen toen deze ter ophoging werden opgeworpen, aangezien ook brokken recenter puin in de laag werden aangetroffen. De laag daaronder bestond uit bruine humeuze klei met zichtbare brokjes veen en plantaardig materiaal. Deze laag bevond zich op een zeer humeus pakket grijsbruine klei met plantenresten en een fragment kogelpotaardewerk. De oudste waargenomen bodemlaag bevond zich op ca. 0,8 m beneden de toplaag van grijs zand en bestond uit opgebrachte humeuze bruingrijze klei met zwarte humeuze brokken en bruine vlekken.

Parallel aan het oostprofiel is het westprofiel onderzocht. Hoewel de afstand slechts 1,8 m bedroeg, vertoonde het oostprofiel een geheel ander beeld dan het westprofiel. De twee onderste lagen in profiel 8 bestonden uit bruingrijze klei met lichtgrijze kleivlekken en houtskool. Een van de twee lagen bevatte drie fragmenten keramiek, waaronder Paffrathachtig aardewerk en kogelpotaardewerk. De laag erboven bestond uit sterk gelaagde humeuze kleibandjes die niet zorgvuldig en zonder enige regelmaat te zijn opgeworpen. De ophoging bevond zich op -0,1 m NAP en varieerde tussen de 0,1 m en 0,5 m in dikte. Bovenop de

---

29 V15.

30 Duijn 2011, 171-174.

31 V19 en V20.

32 Van Leeuwen 2014, 216.

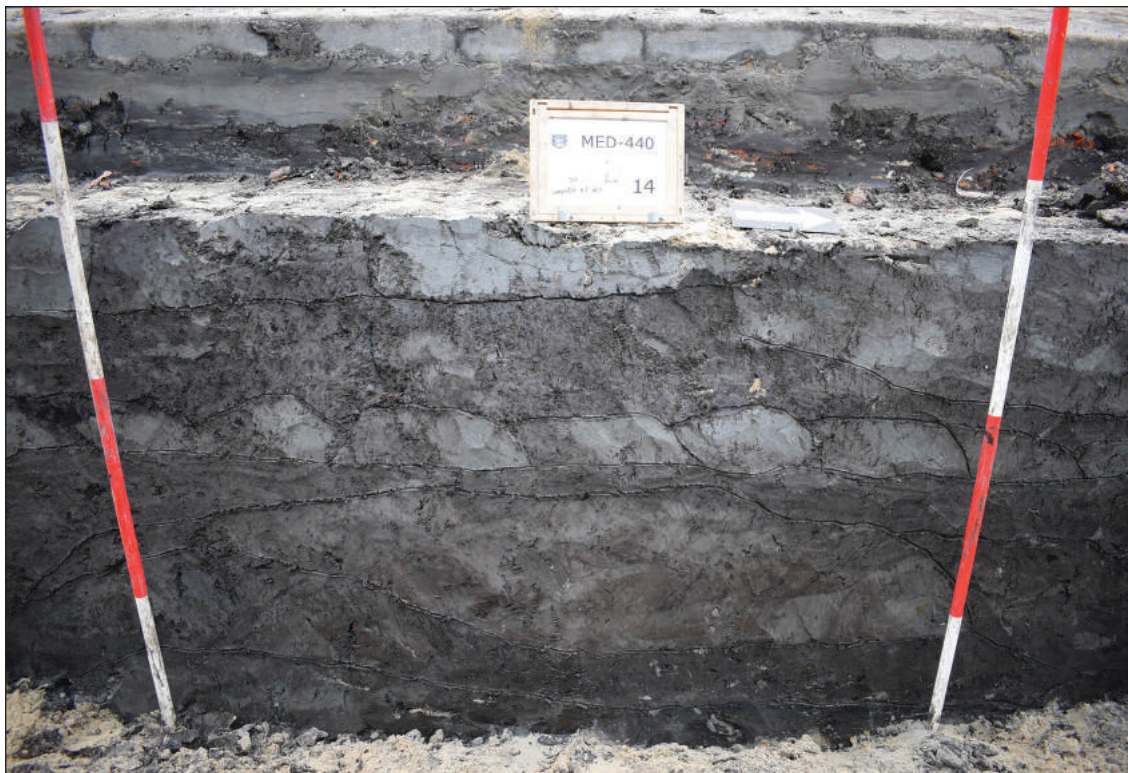
33 Van Leeuwen 2014, 218.

34 Van Leeuwen 2017, 36.

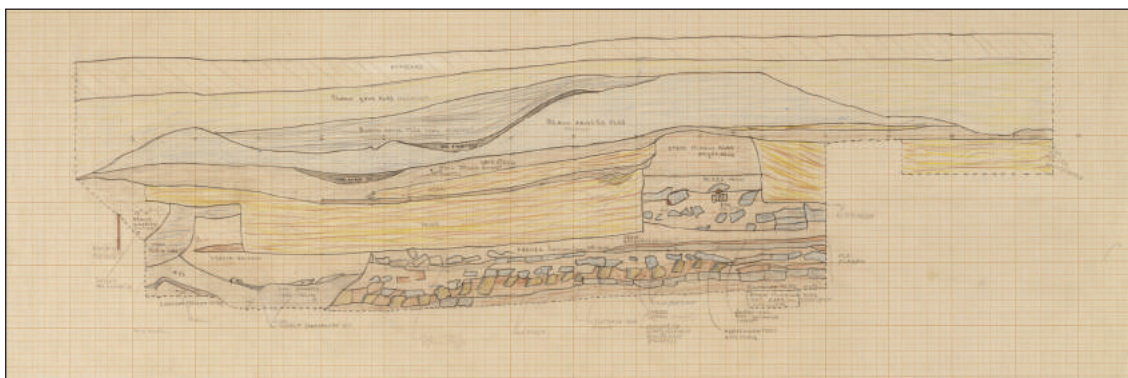
35 Oost: profielen 5 en 7; west: profielen 6 en 8.

36 V23.

gelaagde humeuze kleibandjes werd over een lengte van 4,5 m in noordoostelijke richting een pakket van zorgvuldig gestapelde zoden aangetroffen (afb. 17). Alle zoden bestonden vrijwel uit lichtgrijze klei, waarvan de bovenste 2 cm uit humeus materiaal bestond. De zodenlaag werd afgedekt door een bruingrijze kleilaag met houtskool, brokjes puin, dierlijk bot en veel schelpgruis. Daarnaast bevatte deze laag drie fragmenten 15de-eeuws roodbakkerd aardewerk, waaronder twee grapen en een bord met boogjes van wit slib.³⁷

Afbeelding 17. Sectie van het westprofiel (8) van werkput 3. De grijze kleizoden tekenen zich duidelijk in het profiel af.

Afbeelding 18. Westprofiel van een werkput ter hoogte van de Oude Haven 103 (Besteman 1975). Rechts onderin bevindt zich een aantal rijen van gestapelde zoden.

Lagen van gestapelde zoden zijn een wijdverbreid fenomeen in West-Friesland. Tijdens opgravingscampagnes in de jaren 70 van de vorige eeuw zijn ter hoogte van de Oude Haven 25 en 103 twee werkputten aangelegd. Het profiel ter hoogte van de Oude Haven 103 vertoonde sterke gelijkenissen met het westprofiel van werkput 2 (afb. 18). Aan de Koningshof –

37 V39.

Oostersteeg is slechts één laag gestapelde zoden aangetroffen, terwijl ter hoogte van de Oude Haven 103 op ca. -3,4 m NAP tenminste vijf afzonderlijke lagen werden aangetroffen. Aan de zuidoever van de Oude Haven, ter hoogte van Oude Haven 25, zijn verschillende zodendecken in het archeologisch leesbare vlak aangetroffen.³⁸ Volgens Besteman dienden deze gestapelde zoden als grens tussen individuele erven of percelen.

Archeologisch onderzoek op het perceel Westerkerkstraat 36 te Venhuizen heeft uitgewezen dat zoden ter versteviging aan de randen van verhoogde huisplateaus werden gelegd.³⁹ Deze zogenaamde podia werden voor de bouw van een huis aangelegd en wijzen mogelijk bescherming tegen wateroverlast. Het opwerpen van een plateau is een indicatie dat men zich wilde verzekeren van droge voeten. Het gebruik van graszoden als afdekmiddel van de verhoogde plateaus werd waarschijnlijk toegepast vanuit praktisch overwegingen. De graszoden werden opzettelijk met de begroeide zijden aan elkaar gelegd, zodat de het gras weer aan elkaar kon groeien. Op deze manier was het sediment minder vatbaar voor erosie en zorgde het gras voor een natuurlijke afwatering.⁴⁰ Een soortgelijke methode werd toegepast bij de aanleg van dijken. De begroeiing vormde een sterke schil over de te beschermen structuur (dijk of plateau), waardoor deze bij elkaar werd gehouden en niet kon wegspleten.

Een verklaring voor het ophogingspakket met gestapelde zoden ter hoogte van de kruising Oostersteeg – Koningshof hangt mogelijk samen met het uitbreiden van de bewoning langs de Oude Haven richting het zuiden in de 13de eeuw. Door het terrein richting het zuiden van de Oude Haven op te hogen ontstond nieuw terrein. Het is nog onduidelijk of het nieuwe land direct na aanleg geschikt was voor bewoning. Gezien de uiterst humeuze samenstelling van het ophogingspakket met veel rietresten is het mogelijk dat de gewonnen klei uit het drassige achterland is gebruikt voor het ophogen van de Oostersteeg. Sporen uit de prehistorie en de Vroege-Middeleeuwen ontbreken volledig.

4.3.2 Fundering ter hoogte van Koningshof 27 en Oostersteeg 17 (S2)

Tussen Koningshof 27 en Oostersteeg 17 werd een noord-zuid georiënteerde muurfundering van 3,8x0,3 m aangetroffen (afb. 19). De fundering was opgebouwd uit rode en gele bakstenen (18x8,5 cm). Het muurwerk was enigszins rommelig, waarbij fragmenten van kloostermoppen zijn hergebruikt. Op het diepste punt waren nog drie lagen bakstenen aanwezig. Deze bevonden zich op een 0,1 m dikke laag van breekpuin en grove mortel.

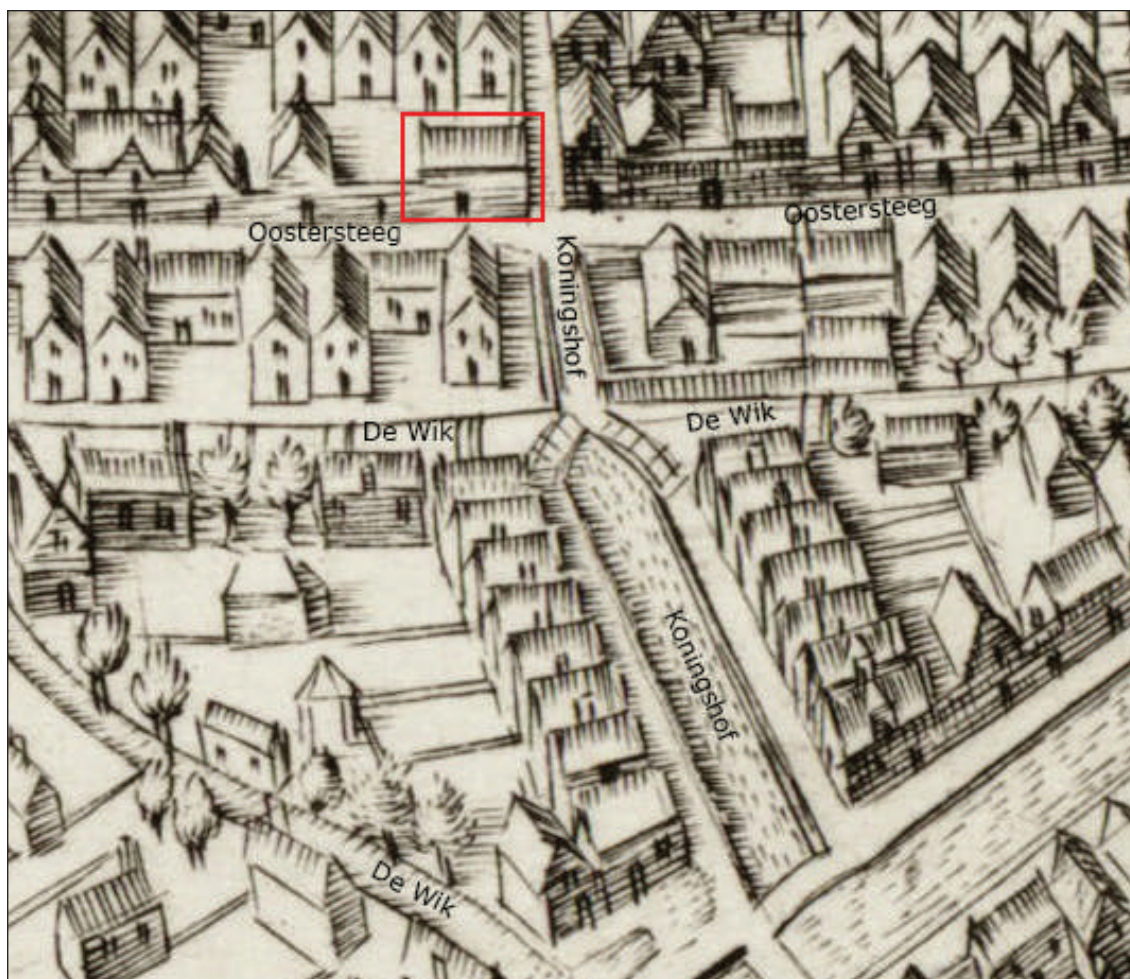
Afbeelding 19. De muurfundering (S2) zoals in het vlak aangetroffen.

38 Besteman 1975, 256-257.

39 Gerritsen 2017, 33.

40 Gerritsen 2017, 34.

Op het kadastrale minuutplan uit 1825 is te zien dat de fundering zich op ca. 1,4 m van de westgevel van een gebouw bevond (afb. 10).⁴¹ Het is echter onwaarschijnlijk dat de muur onderdeel uitmaakte van dat pand. De fundering bevond zich op een ophogingspakket met keramiek daterend tussen 1400 en 1550.⁴² Hierdoor hangt de aanleg van het muurwerk vermoedelijk samen met bebouwing uit de 16de of 17de eeuw. Op een stadsplattegrond van Utenwael uit 1599 is op de kruising van de Oostersteeg – Koningshof een pand evenwijdig aan de Oostersteeg zichtbaar (afb. 20). Op de kaart van Johannes Blaeu uit ca. 1640 is het pand eveneens zichtbaar. Mogelijk maakte de muur deel uit van de voorgevel van het pand op de bovengenoemde kaarten.

Afbeelding 20. Uitsnede van de kaart van Utenwael uit 1599. Mogelijk maakte de muurfundering deel uit van het in rood omkaderde gebouw.

4.3.3 Riolering tussen Koningshof 26 en 27 (S3 & S4)

Op het kruispunt Oostersteeg-Koningshof tussen Koningshof 26 en 27 is een gewelfvormige riolering gevonden (afb. 21). Deze bevond zich onder een 20ste-eeuwse kolk. Het gewelf had uitwendig een maximale breedte van 0,9 m en mat aan de binnenzijde een 0,55 m. Het riool was steens opgebouwd, maar door het gewicht van de graafmachine deels verzakt. Hierdoor was het riool deels verdrukt, waardoor de afmetingen van de binnenzijden van de wanden een vertekend beeld weergaven. Voor het metselwerk zijn gele bakstenen (18,5x9x4,5 cm) met

41 Perceel A1205.
42 V39.

zachte mortel gebruikt. Aan de oostzijde was een deel van het riool weggebroken, aangezien deze niet te zien was in het oostprofiel. In het westprofiel liep het riool verder onder de straat door. Waar het riool het profiel inging was deze, voor zoverre waarneembaar, nog intact. De top van het gewelf lag op -0,8 NAP.

Afbeelding 21. Riolering ter hoogte van Koningshof 26 en 27 (S3 & S4).

De bodem van het riool bestond uit een vloer van planken. De vulling bestond uit grijs zand zonder vondstmateriaal. Na het wegtrekken van de houten vloer bleek onder het bakstenen riool nog een oudere houten goot te zitten.⁴³ Deze bevond zich in dezelfde NWW-ZOO oriëntatie als de riolering. De goot was 22 cm breed en bestond uit naaldhouten planken van 5,5 cm dik. Het hout van de goot is bemonsterd, maar bleek vanwege onvoldoende jaarringen ongeschikt voor dendrochronologisch onderzoek.⁴⁴ Gemetselde riolen werden vanaf de 17de tot de 20ste eeuw gemaakt.⁴⁵ Hoewel de ouderdom onzeker blijft, wijst de zachte kalkmortel op een datering in de 17de of 18de eeuw. In de jaren 60 van de 20ste eeuw werd de Koningshof van een modernere riolering voorzien.

4.4 Koningshof tussen Oostersteeg en Gedempt Achterom (werkput 4)

4.4.1 Huis (S5 & S8)

Tussen de Koningshof 23 en 24 werden op -0,5 m NAP twee grofweg oost-west parallel liggende muurfunderingen aangetroffen. De afstand tussen de muren bedroeg 3,4 m. Waarschijnlijk gaat het om de funderingen van de noord- en zuidgevel van een pand zichtbaar op het kadastrale minuutplan uit 1825 (afb. 10).⁴⁶ Restanten van de westgevel zijn niet aangetroffen.

43 S4.

44 Het vooronderzoek van de houtmonsters is uitgevoerd door drs. D.M. Duijn.

45 Persoonlijke mededeling dr. C.P. Schrickx.

46 Perceel A1161.

Een deel van de fundering van de zuidgevel (S8) is vermoedelijk tijdens het aanleggen van de riolering in de jaren 60 van de vorige eeuw weggebroken. Het muurwerk was met gele en rode bakstenen gemetseld, waarbij zachte kalkmortel is gebruikt.⁴⁷ Het metselwerk bestond uit acht lagen. De onderste zeven lagen waren steens opgemetseld, de bovenste halfsteens. Bij de bovenste laag waren andere bakstenen gebruikt dan bij de rest van de muur, namelijk gele van 22x11x4,5 cm.

Al op de kaart van Utenwael uit 1599 is op het desbetreffende perceel in noordzuidelijke richting bebouwing zichtbaar. Hoewel op de daaropvolgende kaart van Blaeu uit 1649 (situatie ca. 1640) kleine veranderingen zijn plaatsgevonden, lijkt de plaats van de bebouwing ongewijzigd.

Opvallend is dat het pand op de kaarten steeds parallel aan de Koningshof lag en dus georiënteerd stond op de Oostersteeg. Het is daarom onwaarschijnlijk dat de aangetroffen muren bij het pand behoren dat te zien is op de genoemde stadskaarten. Het pand aan de Oostersteeg is voor 1825 afgebroken, waarna een nieuw oost-west georiënteerd gebouw verscheen, ditmaal met de voorgevel aan de Koningshof.

Op basis van het kadastrale minuutplan uit 1825 en de bijbehorende Oorspronkelijke Aanwijzende Tafel (OAT) uit 1832 valt op te maken dat in 1832 twee panden (A1160 en A1161) in eigendom waren van Pieter Rop; een metselaar uit Medemblik. Nummer A1161 staat aangeduid als pakhuis, terwijl nummer A1160 als huis en erf staat weergegeven. Mogelijk woonde Pieter Rop in het huis en werd het pakhuis gebruikt voor opslag of als werkplaats, aangezien in de OAT geen vruchtgebruikers staan opgenomen. In 1832 of 1833 werden beide percelen verkocht aan zijn zoon Gerrit Rop. De percelen bleven twintig jaar in eigendom van zoon Gerrit, waarna beide percelen aan de kostschoolhouder Klaas Koning uit Grootebroek werden verkocht. Datzelfde jaar gingen de eigendommen van Koning over naar zijn vrouw, Frauke Christina Sternsdorff. In de volgende vijf jaren kwamen de percelen in handen van drie verschillende eigenaren, allen wonend in Medemblik. Eigenaar Pieter Schoon overleed in 1858, waarna zijn vrouw Vrouwtje Kuiper perceel A1160 liet splitsen en het woonhuis liet slopen. Het nieuwe perceel kreeg nummer A1533 en stond aangeduid als tuin. Het voormalige pakhuis op perceel A1161 werd verbouwd en kreeg perceelnummer A1532. In 1885 overleed Vrouwtje Kuiper en werden de percelen datzelfde jaar nog verkocht aan Koert Rustenburg. Rustenburg liet voormalig perceel A1533 splitsen in twee nieuwe percelen, waarvan het zuidelijke perceel verenigd werd met het voormalige pakhuis. Datzelfde jaar liet Rustenburg het pakhuis verbouwen of vervangen. Het nieuwe perceel kreeg nummer A2333 en stond aangeduid als huis en erf. In 1885 ging het perceel met het voormalige pakhuis over in handen van landbouwer Jacob Buis. Omstreeks 1900 kocht Lippe de Vries het perceel aan. Ongeveer 25 jaar later verkocht hij het huis en het bijbehorende perceel aan de Gemeente Medemblik, waarna de gemeente de bebouwing afbrak voor nieuwbouw. De rooilijn werd teruggelegd, waardoor de versmalling zichtbaar op het kadastrale minuutplan uit 1825 weer verdween. Op een foto uit 1915 is het voormalige pakhuis en de versmalde weg nog zichtbaar (afb. 11). Op een latere foto uit 1930 is het pand afgebroken en vervangen voor een nieuw pand (afb. 13). Deze kwam in 1926 in eigendom van Johan Dral.⁴⁸

4.4.2 Waterkelder (S7)

Pal ten noorden van S5 waren de resten van een vierkante waterkelder (S7) aanwezig (afb. 22). De kelder stond koud tegen de noordgevel aan. De wanden van de kelder waren halfsteens. Op de bodem had de kelder een uitwendige breedte van 0,95x0,95 m. De kelder was enigszins

47 Baksteen geel 20x10x4 cm. Baksteen oranje 19,5x10x4 cm.

48 Kadaster Archiefviewer 2.0

taps gemetseld, waardoor de ingang aan de bovenzijde 0,7x0,7 bedroeg. De bodem van de waterkelder bestond uit aangesmeerde gele bakstenen, waarvan de eerste rij was voorzien van een klamplaag. Vanaf dat niveau was de put betegeld met maximaal drie lagen tegels. De wanden van de waterkelder waren met veel verschillende tegels, die overwegend uit de 17de eeuw dateren, bekleed. Dat het hier om secundair gebruikte tegels gaat, werd duidelijk uit het feit dat sommige exemplaren resten van mortel aan de voorzijde vertoonden. Bovendien zaten veel van de tegels op de kop of op een kwartslag gedraaid in de wanden gemetseld. Tussen de betegeling bevond zich ook een jonger exemplaar uit de tweede helft van de 18de of vroege 19de eeuw. Op basis hiervan kan de bouw van de kelder na 1750 worden gedateerd.

Afbeelding 22. Resten van een noordgevel (S5) en vierkante kelder (S7).

De meeste tegels zijn met een centraal geschilderde blauwe bloemvaas zonder hoekmotieven versierd (afb. 23, 41-BK04 en 41-BK06).⁴⁹ Daarvan zijn in totaal 21 exemplaren gevonden. De afmetingen van de tegels met dit decor variëren van 12,3x12,2x0,9 cm tot 12,7x12,5x1,1 cm. Ze zijn tussen 1625-1675 te dateren.⁵⁰ Daarnaast zijn elf oudere majolica tegels beschilderd met polychrome bloempot in kwadraat en blauwe palmethoeken uit de eerste helft van de 17de eeuw gevonden (afb. 23, 41-BK22 en 41-BK30).⁵¹ De afmetingen variëren van 13,3x13x1,4 cm tot 13,8x13,5x1,7 cm. Verder komen ook meerdere tegels versierd met polychrome tulp (MAE = 7) en passiebloem (MAE = 6) in blauw gekarteld kwadraat met pluim en lelie hoekmotieven voor (afb. 23, 41-BK33 t/m 41-BK44).⁵²

49 Determinatie en tekst: W. Stellingwerf.

V41-BK01, V41-BK02, V41-BK03, V41-BK04, V41-BK05, V41-BK06, V41-BK07, V41-BK08, V41-BK09, V41-BK10, V41-BK11, V41-BK12, V41-BK13, V41-BK14, V41-BK15, V41-BK16, V41-BK17, V41-BK18, V41-BK19, V41-BK20 en V41-BK21.

50 Pluis 2013, 425.

51 V41-BK22, V41-BK23, V41-BK24, V41-BK25, V41-BK26, V41-BK27, V41-BK28, V41-BK29, V41-BK30, V41-BK31 en V41-BK32; Pluis 2013, 422.

52 V41-BK33, V41-BK34, V41-BK35, V41-BK36, V41-BK37, V41-BK38, V41-BK39, V41-BK40, V41-BK41, V41-BK42, V41-BK43, V41-BK44 en V41-BK45.

Afbeelding 23a. Selectie van de tegels uit de kelder (S7). Schaal 1:3.

Afbeelding 23b. Selectie van de tegels uit de kelder (S7). Schaal 1:3.

Het formaat van deze tegels wisselt van 12,9x12,9x1,1 cm tot 13,5x13,5x1,4 cm. Deze exemplaren zijn typische producten uit het tweede kwart van de 17de eeuw.⁵³

Naast de grote partijen tegels met hetzelfde decor bevonden zich ook een aantal tegels met afwijkende versiering in de wand van de waterkelder. Het gaat onder andere om een exemplaar met een blauwe drietulp binnen accolades met meanders (afb. 23, 41-BK46), een blauw geschilderde beer binnen balusters langs de rand met lelie hoekmotief (afb. 23, 41-BK47) en een polychrome vogel op bladertak met druiventrossen en ossenkop hoekmotief (afb. 23, 41-BK48) die ook in het tweede kwart van de 17de eeuw zijn te dateren.⁵⁴ Verder zaten tegels in de wand met blauw geschilderde herders of landschapjes uit de tweede helft van de 17de eeuw of de vroege 18de eeuw (afb. 23, 41-BK50 t/m 41-BK53).⁵⁵ Interessant is de aanwezigheid van een paars beschilderde tableautegel met bloemenranken en insecten uit de periode 1750-1850 tussen het tegelwerk (afb. 23, 41-BK49).⁵⁶ Dit maakt het aannemelijk dat de wand van de waterkelder in ieder geval na het midden van de 18de eeuw van tweedehands tegels is voorzien. Een laatste opmerkelijke vondst is een tweetal groen geglazuurde plavuizen van roodbakend aardewerk met het formaat van een wandtegel (afb. 23, 41-BK54).⁵⁷ De afmeting van een archeologisch compleet exemplaar betreft 12,8x12,7x1 cm. Tot zover was dit model plavuis/tegel nog niet bekend uit archeologische contexten in West-Friesland.⁵⁸ Mogelijk werd het type oorspronkelijk als plint langs een wand van tinglazuur tegels gebruikt, die aansloot op een vloer van onder andere groen geglazuurde plavuizen.

4.4.3 Houten beschoeiing ter hoogte van Koningshof 23 (S9)

Tussen Koningshof 21 en 23 was op 2,7 m ten zuiden van spoor 8 een structuur van houten palen en planken aanwezig, die als beschoeiing van het water langs de Koningshof wordt geïnterpreteerd (afb. 24). De beschoeiing bestond uit drie eikenhouten palen met een gemiddelde dikte van 13 cm. Eén paal kon worden bemonsterd.⁵⁹ De paal had de vorm van een halve boom en was in een dermate slechte staat dat beide zijden waren afgebroken. Aan de westzijde van de rij palen lag een horizontaal gesitueerde naaldhouten plank van 1,4 m lang en 2,5 cm breed. Haaks hierop lag een tweede naaldhouten plank, het zogenaamde sluithout.

Vermoedelijk hangt de structuur samen met de demping van het oostelijke gedeelte van de Wik in de 17de eeuw. Omstreeks 1600

Afbeelding 24. Resten van de houten beschoeiing van de Koningshof (S9).

53 Pluis 2013, 527, 544.

54 V41-BK46, V41-BK47, V41-BK48.

55 V41-BK50, V41-BK51, V41-BK52 en V41-BK53.

56 V41-BK49.

57 V41-BK54

58 Persoonlijke mededeling dr. Christiaan Schrickx & drs. Dieuwertje Duijn 2018.

59 M13.

liep de Wik parallel aan de Oostersteeg, haaks op het water langs de Koningshof. Destijds kon men vanaf de Koningshof een oversteek maken naar de Oostersteeg via twee bruggen. Tussen 1599 en ca. 1640 werd het water ten oosten en een klein deel ten westen van de Koningshof gedempt. Op de kaart van Blaeu uit 1649 (situatie ca. 1640) is te zien dat de Oostersteeg zonder bruggen te bereiken was. Mogelijk bleef het water van de Wik aan de westzijde door middel van een overkluisde watergang in verbinding staan met de Koningshof. Deze overkluizing is archeologisch niet teruggevonden.

Een deel van de beschoeiing volgde de loop van het water langs de Koningshof, zoals weergegeven op de kaarten van Utenwael uit 1599 en Blaeu uit ca. 1640. Op het meest noordelijke punt van de sloot maakt de structuur een knik van 45° richting het noordoosten. De houtstructuur is waargenomen over een afstand van totaal 2 m. De westelijke tegenhanger van de structuur is niet waargenomen. Mogelijk bevindt deze zich nog onder de huidige bestrating.

4.4.4 Bestrating (S10)

Ter hoogte van Koningshof 19 kwam een structuur van bakstenen en natuurstenen tevoorschijn. Deze bevond zich op ca. 0,35 m onder de huidige stoeprand. De structuur bestond uit twee delen; een uit zes rijen, op de kant liggende boerengeeltjes en een laag afgeronde keien.⁶⁰ De structuur maakte deel uit van de bestrating. Daarbij vormden de bakstenen het pad en de keien de weg. Mogelijk is een deel van het pad nog onder de huidige stoep aanwezig. Op een foto uit 1915 is te zien dat de gehele weg van de Koningshof bedekt met is met dergelijke keien. Aan weerszijden bevonden zich parallel aan de huizen stoepen van boerengeeltjes. Vermoedelijk is de bestrating aangebracht nadat de Koningshof aan het begin van de 20ste eeuw is gedempt.⁶¹

4.5 Koningshof tussen Oostersteeg en Gedempt Achterom (werkput 5)

4.5.1 Sloot en beschoeiing

Ter hoogte van Koningshof 10 kwam een structuur van houten planken tevoorschijn.⁶² De oriëntatie van de houten structuur was vrijwel exact noord-zuid. Alleen de westelijke begrenzing van de structuur is aangetroffen, waardoor de exacte breedte niet kon worden vastgesteld. Vermoedelijk betreft het spoor de beschoeiing langs het water van de Koningshof. De rand van de sloot werd niet in het vlak aangetroffen, maar wel tijdens het bestuderen van het profiel. De westelijke begrenzing werd gevormd door een houten beschoeiing, bestaande uit de restanten van twee houten planken met daarlangs enkele ronde palen. Vanwege opkomend grondwater moest de bodem van de werkput direct met schoon zand worden dichtgedraaid, waardoor de afmetingen van het hout niet konden worden gedocumenteerd. De houten palen bevonden zich op ca. -1,6 m NAP. De natuurlijke bodem bestond uit lichtgrijze zandige klei en bevond zich op -1,7 m NAP.

De oudste slootvulling bestond uit een homogeen pakket grijze klei zonder vondstmateriaal. Deze laag werd afgedekt door een laag donkergrijze klei van 0,2 m dik met veel vondsten en houtsnippers. Uit deze laag zijn 137 fragmenten aardewerk geborgen, daterend tussen 1575 en 1650.⁶³ De vondstrijke laag en beschoeiing hangen vermoedelijk samen met de oudste bewoningsfase aan de Koningshof. Op de kaart van Jacob van Deventer uit 1560 is langs

60 Afmetingen gele bakstenen 17x7x3 cm. Afmetingen keien ca. 15 x 15 cm.

61 Persoonlijke mededeling Jan Beek, Oudheidkundige Vereniging Medenblick.

62 S11, S12, S13, S14, S15, S16 en S17.

63 V48.

de Koningshof nog geen bewoning zichtbaar. Deze concentreerde zich voornamelijk langs de Oude Haven en de huidige Nieuwstraat. Op een anonieme kaart uit 1588 is bewoning langs de Koningshof zichtbaar.⁶⁴ Uit historische bronnen is bekend dat in 1597 de wallen op 'coninxchoff' werden aangepakt en dat de bewoners voor de kosten moesten opdraaien. In 1601 werden de wallen opnieuw onderhanden genomen en moesten de bewoners wederom een deel van de materialen bekostigen.⁶⁵ Pas op het kadastrale minuutplan uit 1825 is te zien dat de oostelijke helft van het water aan de Koningshof is gedempt. Deze dempingslaag (1880-1905) is in het profiel gezien en bestond uit donkergrijze klei met grof baksteenpuin, hout en aardewerk, waaronder een vrijwel complete ongeglazuurde vuurtest van roodbakkerd aardewerk, Japans en Chinees porselein (zie hoofdstuk 5). De gedempte helft van de Koningshof was in 1825 in zeven individuele perceeltjes opgedeeld, variërend in oppervlakte tussen 18 en 56 m².⁶⁶ In 1912 vond de demping van het Achterom plaats.⁶⁷ Waarschijnlijk is omstreeks dezelfde periode het laatste restant van het water langs de Koningshof gedempt.

Afbeelding 25. Bakstenen goot (S20).

4.6 Kruising Koningshof – Gedempt Achterom (werkput 6)

4.6.1 Goot ter hoogte van Koningshof 1-3 (S20)

In het westprofiel van werkput 6, ter hoogte van Koningshof 3, is in het westprofiel een bakstenen goot gevonden, die vermoedelijk als afvoer fungeerde voor de huizen langs de Koningshof en Achterom (afb. 25).⁶⁸ Huizen door middel van dergelijke riolen direct afvalwater in de gracht of sloot lozen. Het riool was met gele (18,5x9x4 cm) en rode (22,5x11x5 cm) bakstenen en zachte mortel gemetseld. Het verticale muurwerk was halfsteend en bestond

64 Schrickx 2013b, 31.

65 Uit Schrickx 2013b, 32; WFA OAM berg.nr. fol. 76.

66 Op de OAT staan de percelen als 'wal' aangegeven.

67 Schrickx 2013b, 33.

68 S20.

uit drie lagen basktenen, de bovenkant uit twee lagen. Om een riool goed te laten functioneren werd meestal een houten plank als bodem gebruikt. Deze is bij goot S20 niet teruggevonden. Het riool mat ongeveer 25 bij 18,5 cm en de top van het spoor bevond zich op ca. -0,6 m beneden maaiveld.

Uit de vulling van het riool zijn twee fragmenten 17de-eeuws aardewerk geborgen. Aan het einde van de 16de eeuw nam bebouwing aan de Koningshof en Achterom toe. In 1700 is vrijwel de hele Koningshof aaneengesloten volgebouwd. Waarschijnlijk behoorde het riooltje tot een van de huizen uit deze periode.

4.6.2 Smalle greppel (S22)

In het meest zuidelijke deel van de rioolsleuf werd op ca. 1,2 m beneden maaiveld een smalle greppel aangetroffen. De vulling bestond uit schone donkergrijze klei zonder enig vondstmateriaal. De greppel was tot op de natuurlijk afgezette lichtgrijze klei gegraven. Vermoedelijk gaat het om een (drainerende) greppel uit de Bronstijd. Op het punt van aantreffen mat de greppel tussen de 0,3 en 0,4 m in breedte. Het spoor bevatte geen vondstmateriaal.

5. Vondstmateriaal

5.1 Algemeen

Het keramisch vondstmateriaal en glaswerk is gedetermineerd volgens het classificatiesysteem voor keramiek en glas uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd, beter bekend als het 'Deventer Systeem'. In dit systeem worden de scherven gedetermineerd op keramieksoort, vorm en typecode. Daarnaast zijn scherven uit elke context geteld, waarbij onderscheid tussen randscherven en overige scherven is gemaakt. Ook is het minimum aantal exemplaren (MAE) op basis van de verzamelde keramiekfragmenten vastgesteld. De kwantificatiemethode van EVE (Estimated Vessel Equivalent) is niet toegepast bij de determinatie. De vondsten zijn chronologisch en, indien mogelijk, per vondstcomplex beschreven.

5.2 Middeleeuwse ophoging (1100-1550)

5.2.1 Keramiek

Uit de Middeleeuwse ophogingslagen die in verschillende profielen tijdens de archeologische begeleiding zijn gedocumenteerd,⁶⁹ zijn in totaal 55 scherven verzameld. Op basis van het vondstmateriaal kan de eerste activiteit aan de Koningshof op zijn vroegst in de 12de eeuw worden geplaatst. Opvallend is het vrijwel ontbreken van importkeramiek uit de Volle Middeleeuwen. Er is geen Pingsdorf-aardewerk in de lagen aangetroffen. Verder is slechts één scherf van een kogelpot van Paffrath-aardewerk en een fragment van Maaslands aardewerk gevonden.⁷⁰ Bij archeologisch onderzoek aan het Gedempt Achterom in 2012 is eveneens nauwelijks materiaal uit deze periode aangetroffen.⁷¹ Regionaal vervaardigd kogelpotaardewerk is verreweg de grootste middeleeuwse vondstcategorie. Daarbij komen verschillende randfragmenten van kogelpotten (kp-kog-1, kp-kog-2, kp-kog-6, kp-kog-11 en kp-kog-12) en bakpannen (kp-bak-1 en kp-bak-2) voor. Bakpannen van kogelpotaardewerk komen op in de 13de eeuw en verschillende fragmenten van kogelpotten zijn voorzien van bezemstreekversiering, een karakteristiek element dat ook vooral in de 13de eeuw werd toegepast.⁷² Deze vondsten, in combinatie met het ontbreken van oudere importkeramiek, impliceren dat pas vanaf ca. 1200 duidelijk sprake is van activiteiten aan de Koningshof. De vondst van proto-steengoed en bijna-steengoed in diverse lagen versterkt het idee van intensivering van gebruik in de 13de of vroege 14de eeuw in dit deel van Medemblik.⁷³ Daarentegen moet wel opgemerkt worden dat bij de rioolbegeleiding mogelijk de diepst liggende en daarmee de oudste bewoningslagen in het gebied niet zijn aangesneden. Opmerkelijk is het feit dat de periode 1325-1550 nauwelijks vertegenwoordigd is onder het vondstmateriaal. Eén laag kan op grond van fragmenten van een bakpan (r-bak-1), een grape en een bord versierd met boogjes van wit slib in de periode 1400-1550 gedateerd worden.⁷⁴ Een andere laag bevatte een scherf van geglazuurd steengoed uit de periode 1300-1500.⁷⁵ Verder zijn wat losse scherven van ongeglazuurd steengoed, grijsbakkend aardewerk en roodbakkend aardewerk verzameld.

69 Profiel 1, laag 4, 6, 7, 8, 10, 12, 13, 14, 15 & 16, profiel 2, laag 3 & 13, profiel 3, profiel 4, laag 7, 15 & 17, profiel 5, laag 1, 3, 4 & 6, profiel 7, laag 6, 8, 17 & profiel 8, laag 1 & 23.

70 V6 (profiel 1, laag 6) en V40 (profiel 8, laag 23).

71 Schrickx 2013b, 42.

72 Verhoeven 1998, 108.

73 V2 (profiel 1, laag 10), V3 (profiel 1, laag 8), V7 (profiel 1, laag 7), V9 (profiel 1, laag 16), V10 (profiel 1, laag 14), V16), V23 (profiel 5, laag 1) en V28 (profiel 7, laag 17).

74 V39 (profiel 8, laag 1).

75 V19 (profiel 4, laag 15).

Tussen de losse vondsten die niet zijn te koppelen aan een duidelijke context kan een aantal interessante stukken uit de late 15de en 16de eeuw worden vermeld. Het gaat om een klein oliekannetje van steengoed uit Raeren (s2-kan-14) (afb. 26, nr. 1)⁷⁶, een steengoed spinsteen (s2-spi-1) (afb. 26, nr. 2)⁷⁷ en een randfragment van een kommetje van roodbakkend aardewerk versierd met een witte sliblaag en sgraffito golfjes (afb. 26, nr. 3).⁷⁸

Afbeelding 26. Keramiek uit de late 15de en 16de eeuw. Niet op schaal.
 1. Oliekannetje van Raeren steengoed (52-C02).
 2. Steengoed spinsteen (48-C02).
 3. Roodbakkend bord met witte sliblaag en sgraffito versiering (46-C04).

5.2.2 Metaal

Drie metaalvondsten kunnen in de Middeleeuwen worden gedateerd. De eerste is een groot rond en plat spinlood en de tweede een riemtong versierd met geometrische motieven (afb. 27, nr. 1 en nr. 2).⁷⁹ De derde noemenswaardige vondst is een mantelspeld of fibula met een sierlijke accoladerand en kuilvormige verdiepingen langs de rand (afb. 27, nr. 3).⁸⁰ Vermoedelijk gaat het om een schijffibula met groevendecoratie, waarbij meegegoten of ingekerfde decoratie is toegepast, zonder het gebruik van email- of glasinleg. Het object werd waarschijnlijk door middel van een oog-haak-constructie op de mantel bevestigd. Uit vroeg 9de-eeuwse afbeeldingen is bekend dat fibulae door zowel door mannen als vrouwen werden gedragen, waarbij de fibula de mantel op de borst bijeenhield.⁸¹ Alleen de fibula zelf en de aanzet tot de naald is bewaard gebleven.

76 V52-C02.
 77 V48-C02.
 78 V46-C04.
 79 V25-M01 & V49-M05.
 80 V14-M01.
 81 Heeren & Van der Feijst 2017, 229.

Typologisch valt deze onder het door Heeren en Van der Feijst gedefinieerde type 88a3 dat door hen tussen 775 en 925 wordt gedateerd.⁸² Varianten met email- of glasverzierung komen op zijn vroegst uit de late 8ste eeuw.⁸³ Schrickx en Duijn stellen dat vondsten van schijffibulae in West-Friesland zeer zeldzaam zijn, wat samenhangt met de aanvang van de bewoning in de grote delen van West-Friesland in de 12de eeuw en het gelijktijdig verdwijnen van het gebruik van fibulae in de 12de eeuw.⁸⁴ In het oosten van West-Friesland is slechts een aantal vondsten bekend, waaronder een fibula met een bolle knoop, twee met email- en glasinleg van type 89d en een zespuntige met een bolle knoop.

Uit de nabije omgeving van Medemblik zijn meerdere schijffibulae bekend, waaronder een die tijdens archeologisch onderzoek in 1990 op het terrein van de gesloopte St. Josephschool aan de westzijde van de Ridderstraat, net ten zuiden van de Oude Haven is gevonden.⁸⁵ Opmerkelijk genoeg zijn van het object alleen een tekening en beschrijving bewaard gebleven. Het betrof een schijffibula van 23 tot 24 mm in doorsnede. De fibula was opgedeeld in vier spiegelbare segmenten, waarbij het bronzen frame was gevuld met rood email. De basis van het motief bestond uit een kruis, dat volgens Van Leeuwen mogelijk symbool stond voor het christelijke geloof.⁸⁶ Typologisch valt het object onder de kruisemailfibulae van type 89a, die tussen 875 en 1000 worden gedateerd.⁸⁷

Het tweede object betreft een Merovingische schijffibula gevonden met een metaaldetector in een veld ruim twee km ten zuiden van Medemblik.⁸⁸

Afbeelding 27. Middleeuwse metaalvondsten. Schaal 1:1.
 1. Plat spinlood (52-C01).
 2. Riemtong (49-M05).
 3. Karolingische schijffibula (14-M01).

5.3 Demping Koningshof

5.3.1 Keramiek (1575-1650)

Bij de aanleg van werkput 4 en werkput 5 zijn ca. 1200 scherven verzameld die niet direct aan een specifieke context te koppelen zijn. Beide werkputten zijn aangelegd op de plek waar de gedempte gracht van de Koningshof lag. De datering van het grootste deel van het materiaal ligt grofweg tussen 1575 en 1900, waarbij duidelijk een piek waarneembaar is in de periode 1575-1650 (MAE = 164). Onder de vondsten uit dit deel van de Koningshof zijn ook enkele middeleeuwse fragmenten op te merken, namelijk een aantal scherven van proto-steengoed kannen, Siegburger steengoed kannen, een bakpanfragment van kogelpotaardewerk en

82 Heeren & Van der Feijst 2017, 226-228.

83 Heeren & Van der Feijst 2017, 223.

84 Schrickx & Duijn 2017, 64-65.

85 Van Leeuwen 2014, 152.

86 Van Leeuwen 2014, 152.

87 Heeren & Van der Feijst 2014, 233.

88 Van Leeuwen 2014, 170.

fragmenten van bakpannen (r-bak-1, r-bak-2) en een bord (r-bor-1) van vroeg roodbakkend aardewerk. Ze zouden hier ook als opspit met een latere aanplemping of demping van het water terecht kunnen zijn gekomen. De uiteindelijke demping van dit water moet hebben plaatsgevonden tussen 1880 en 1905.⁸⁹ Uit deze periode is ook een aantal goed dateerbare objecten verzameld die mogelijk met de demping samenhangen. Voordat de gracht werd gedempt, was er al sprake van versmalling in voorgaande eeuwen.⁹⁰ Ook uit de latere 17de tot en met de vroege 19de eeuw zijn vondsten gedaan. Deze zouden eventueel verband kunnen hebben met de versmalling van het water in die periode.

Het vondstmateriaal uit de late 16de en vroege 17de eeuw bevat een bijzondere steengoed kan uit Raeren (s2-kan-60). Het object is van een laag ijzerengobe voorzien en draagt op de buik appliques van Pallas Athene en op de hals een applique van bladmotieven (afb. 28).⁹¹ Naast deze opvallende vondst is verder enkel fragmentarisch materiaal van minimaal tien andere steengoed kannen aangetroffen.

Afbeelding 28. Steengoed kan uit Raeren met applique van Pallas Athene (48-C01). Niet op schaal.

Voor de periode 1575-1650 is vooral het component roodbakkend aardewerk groot (MAE = 109). De scherven van deze categorie keramiek vertegenwoordigen ongeveer tweederde van het totaal aantal vondsten uit dat tijdvak. Het vormenspectrum bestaat grotendeels uit keukengoed en eetgerei, met bakpannen (MAE = 23), borden (MAE = 21) en grappen (MAE = 26) als meest voorkomende vormen. Bij de bakpannen komen de karakteristieke modellen uit de late 16de en vroege 17de eeuw veel voor. Het gaat vooral om exemplaren met een dunne kraagrand of manchtrand (r-bak-4, r-bak-5 en r-bak-21). Bij de fragmenten van grappen zijn veel bolle modellen met kraagrand (r-gra-10, r-gra-54) of afgeronde rand (r-gra-33) vertegenwoordigd. Het overige keukengoed bestaat uit fragmenten van twee steelkommen

89 Van Leeuwen 2016, 10.

90 Paragraaf 4.4.2.

91 V48-C01.

(r-stk-5 en r-stk-31), een deksel (r-dek-7) en een lekschaal (r-lek-10). De meeste scherven van borden zijn als r-bor-6 te herkennen, met een kraagrand en drie typische standlobben als bodemadditieven. Een deel van de borden is van een witte sliblaag met groen glazuur voorzien. Minimaal twaalf borden behoren tot het Noord-Hollands slibaardewerk en zijn met motieven van wit en groen slib versierd. Het gaat vooral om fragmentarisch materiaal, maar één bord dat uit het laatste kwart van de 16de eeuw dateert, is in een tamelijk complete staat aangetroffen. Dit exemplaar is versierd met een Franse lelie binnen een ster met bladmotieven van gekleurd kleislib (afb. 29, nr. 1).⁹² Naast borden komen ook minimaal acht papkoppen (r-kop-2) en een ondiep schaalpje (r-kop-16) voor (afb. 29, nr. 2). Daarvan is een deel met een witte of groene sliblaag versierd.⁹³ Eén van de koppen valt ook onder de categorie Noord-Hollands slibaardewerk. Dit object is met strepen van groen en wit slib op de rand versierd. Opmerkelijk is de in verhouding grote hoeveelheid fragmenten van vuurstolpen (MAE = 11), waarbij onderscheid te maken is tussen ronde (r-vst-1) en halfronde exemplaren (r-vst-3 en r-vst-6). Bij dit onderscheid valt eveneens op dat de ronde exemplaren in het algemeen niet of nauwelijks zijn gedecoreerd, terwijl de halfronde vuurstolpen dikwijls zijn voorzien van fraaie appliques, vingerindrukken of slibversiering (afb. 29, nr. 3 en nr. 4).⁹⁴ Vooral een groot fragment met appliques van gezichtsportretten en bloemen, bedekt met een laag groen glazuur, springt in het oog (afb. 29, nr. 6).⁹⁵ Tussen de gezichtsportretten bevindt zich één applique van een hoofd met drie gezichten, een zogenaamde Januskop. De vuurstolp is waarschijnlijk een product uit Hoorn, dat zich laat kenmerken door het lichtrode baksel en de tamelijk spaarzame decoratie in relatie tot Enkhuizer exemplaren.⁹⁶ In de collectie van het museum Boijmans-van Beuningen bevindt zich een compleet exemplaar dat in Edam is gevonden.⁹⁷ Naast het feit dat dit soort vuurstolpen een functioneel doel dienden, zullen ze ook een sierlijke functie hebben gehad in de haardplaatsen van de Medemblicker huishoudens uit de vroege 17de eeuw. De met appliques versierde en groen geglazuurde vuurstolp die bij de opgraving is aangetroffen blijkt in tegenstelling tot de andere fragmenten bovendien geen roetvlekken aan de binnenzijde te bevatten. Dit kan een aanwijzing zijn dit exemplaar enkel als sierstuk in de haard stond en dus geen functioneel doel had.

Het vormenspectrum van het witbakkend aardewerk uit de periode 1575-1650 komt aardig overeen met dat van het roodbakkend aardewerk. Ook bij deze categorieën komen met name bakpannen, grapen en vuurstolpen voor. Bijna al het witbakkend aardewerk is van groen glazuur voorzien, verkregen door de menging van koperoxide door het loodglazuur.

Afbeelding 29 (rechts). Roodbakkend en witbakkend aardewerk uit de periode 1575-1650. Schaal 1:3.

1. Bord van Noord-Hollands slibaardewerk (48-C08).
2. Schaalpje van Noord-Hollands slibaardewerk (37-C01).
3. Vuurstolp van Noord-Hollands slibaardewerk (48-C09).
4. Vuurstolp van roodbakkend aardewerk met vingerindrukken op de rand (48-C10).
5. Vuurstolp van roodbakkend aardewerk met applique van witte klei (48-C11).
6. Vuurstolp van roodbakkend aardewerk met appliques van gezichtsportretten, bedekt met groen glazuur (42-C01).
7. Bakpan van witbakkend aardewerk met holle steel (48-C12).
8. Vuurstolp van witbakkend aardewerk met appliques en vingerindrukken op de rand (48-C12).

92 V48-C08.

93 V37-C01.

94 V48-C09, V48-C10, V48-C11.

95 V42-C01.

96 Bartels 2014, 238.

97 Inventarisnummer F 1061 (KN&V).

In totaal zijn minimaal elf bakpannen met kraagrand (w-bak-3, w-bak-9) of manchtrand (w-bak-5) te onderscheiden (afb. 29, nr. 7).⁹⁸ Bij de fragmenten van grappen (MAE = 7) kan in de meeste gevallen het specifieke type niet worden bepaald. Twee verschillende exemplaren kunnen op basis van de kraagrand-vorm en het model van de buik als een w-gra-10 en een w-gra-17 worden gedetermineerd. Opvallend bij het witbakkend aardewerk is wederom het aantal vuurstolpen (MAE = 3). Eén van de fragmenten is met appliques van bloemen en vruchten op het stolp lichaam en vingerindrukken op de rand versierd (afb. 29, nr. 8).⁹⁹

Opmerkelijk is het grote aantal scherven van Weser-aardewerk tussen de vondsten (MAE = 12). Het gaat om borden (we-bor-1), kommen (we-kom-1), potten (we-pot-1) en een kan, veelal met concentrische cirkels en spiralen van bruin en groen slib versierd (afb. 30, nr. 1 t/m nr. 7).¹⁰⁰ Bij de potten zijn ook radstempels als decoratie aangebracht (afb. 30, nr. 8). Het is typisch materiaal uit de periode rond 1600. Een onversierd fragment van een vergiet met een Weser-baksel dateert op basis van parallellen vermoedelijk uit de 18de of vroege 19de eeuw (afb. 30, nr. 9).¹⁰¹ De hoge concentratie Weser-aardewerk tussen het vondstmateriaal is vrij gangbaar voor vroeg 17de-eeuwse vondstcomplexen uit West-Friesland en Medemblik in het bijzonder. Bij de opgraving van het Gedempt Achterom 45 is ook een opvallende hoeveelheid scherven van deze keramieksoort aangetroffen.¹⁰²

Bij de archeologische begeleiding aan de Koningshof is slechts één fragment van een bord van Werra-aardewerk (wa-bor-1) gevonden. In de categorie importaardewerk kan verder een grape van Deens jydepot-aardewerk worden vermeld (afb. 31, nr. 1).¹⁰³ Ook zijn scherven gevonden van minimaal twee verschillende Iberische amforen. Daarnaast is een bodemfragment van een kan met groen glazuur en micaglimmers in het baksel eveneens als een Iberisch importproduct te bestempelen (afb. 31, nr. 2).¹⁰⁴ Het gaat waarschijnlijk om Portugese "*Merida-ware*".¹⁰⁵ Een laatste bijzondere vondst is een grote scherf van een kom van Italiaans roodbakend aardewerk (ri-kom-1), voorzien van een gemarmerd slibdecor (afb. 31, nr. 3).¹⁰⁶ Dit type aardewerk wordt *Marmorizata* genoemd en werd in de eerste helft van de 17de eeuw op grote schaal in Noord-Italië vervaardigd, onder andere in Pisa.¹⁰⁷

Het vondstmateriaal uit de periode 1575-1650 bevat een kleine hoeveelheid tinglazuuraardewerk. Het gaat om scherven van minimaal zeven borden van Nederlandse majolica met blauwe en polychrome florale of geometrische decors en minimaal zeven objecten van blauw beschilderde Hollandse faience, waaronder drie borden, een kom (f-kom-14), een ploischotel en twee zalfpotten. Dit materiaal zou ook nog na 1650 kunnen dateren. Verhoudingsgewijs is er een opvallend grote hoeveelheid Italiaans tinglazuuraardewerk gevonden (MAE = 10). Het vormenspectrum bestaat uit acht borden, een kom en een ploischotel. Daarbij is een variatie aan *Berretino* blauw uit Ligurië, Ligurisch wit en polychroom *Compendiario* te onderscheiden (afb. 31, nr. 4 t/m nr. 7).¹⁰⁸ Ook dit komt overeen met de vondsten van het Gedempt Achterom 45.¹⁰⁹ Bovendien is net als bij het Gedempt Achterom geen Franse keramiek in de Koningshof gevonden.

---

98 V57-C02.

99 V48-C12.

100 V46-C02, V48-C04, V48-C06, V48-C07, V52-C04, V52-C05, V52-C06 en V54-C05.

101 Funke & Leiber 2012, 232.

102 Schrickx 2013b, 77-80.

103 V46-C01.

104 V52-C08.

105 Hurst, Neal & van Beuningen 1986, 69-74.

106 V52-C07.

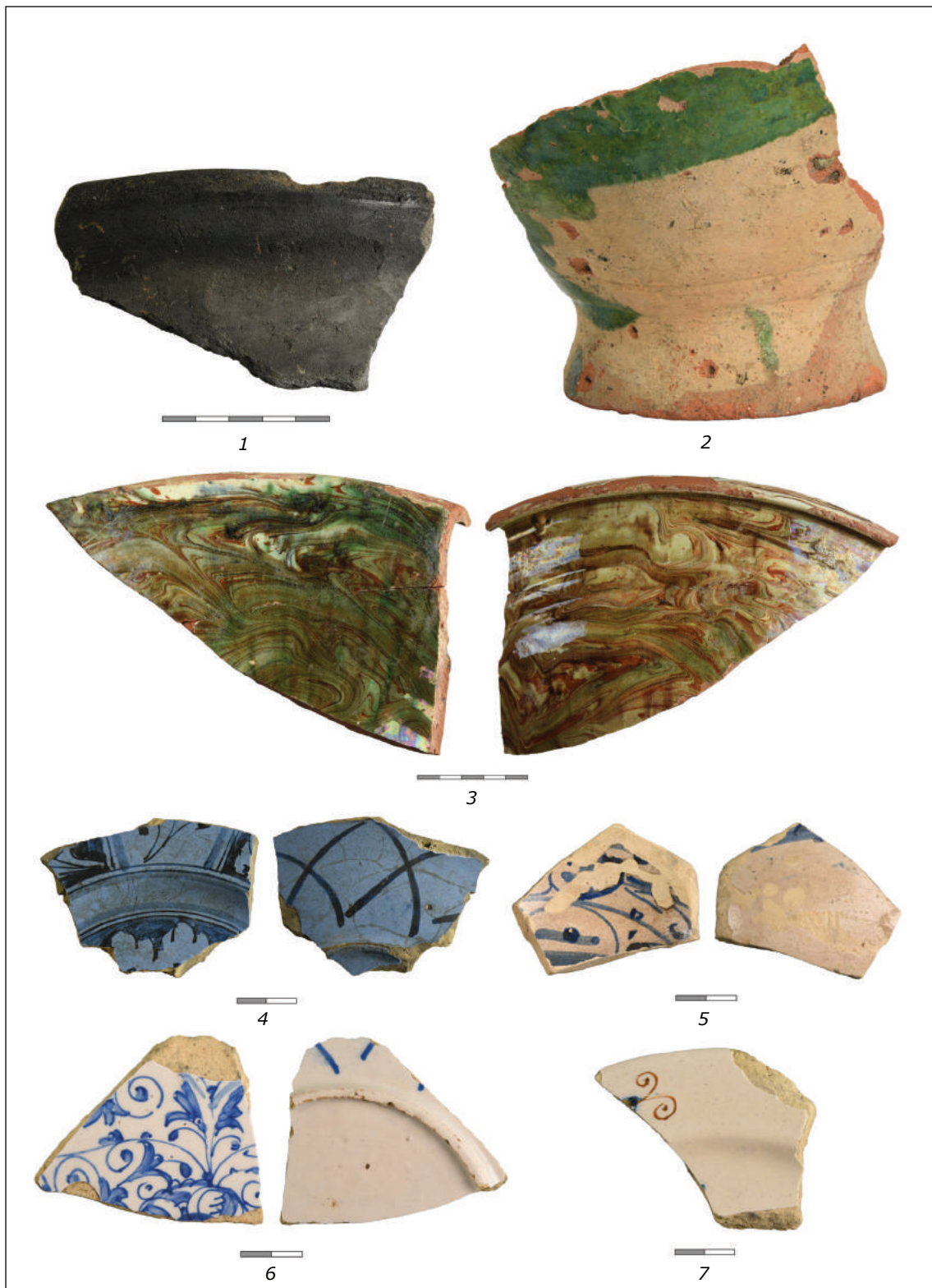
107 Hurst, Neal & van Beuningen 1986, 33-36.

108 V46-C03, V48-C03, V52-C03, V54-C03, V57-C01, V59-C01 en V59-C02.

109 Schrickx 2013b, 92.

Afbeelding 30. Weser-aardewerk. Schaal 1:2. 1. V46-C02; 2. V52-C04; 3. V54-C05; 4. C52-C05; 5. V52-C06; 6. V48-C05; 7. V48-C06; 8. V48-C07; 9. V48-C04.

Afbeelding 31. Importaardewerk uit Denemarken en het Middellandse Zeegebied. Niet op schaal.
 1. Grape van jydepotaardewerk (46-C01).
 2. Kan met groen glazuur, vermoedelijk Portugese Merida-ware (52-C08).
 3. Bord van Italiaans gemarmerd roodbakkend aardewerk (52-C07).
 4. Bord van Ligurische faience in Berretino blauw palet (54-C03).
 5. Kom van Ligurisch wit met blauwe beschildering (57-C01).
 6. Bord van Ligurisch wit met blauwe beschildering (48-C03).
 7. Bord van Italiaanse faience in Compendiario palet (59-C01).

Naast de Mediterrane importen kunnen tot slot nog drie fragmenten Chinees kraakporselein worden vermeld. Het gaat om randscherven van twee borden en een kom uit de eerste helft van de 17de eeuw. Hoewel de datering van deze vondsten overeen komt met het bovenvermelde materiaal, is het ook mogelijk dat dit kraakporselein in de 18de of 19de eeuw in de gracht is terechtgekomen.

Behalve scherven van gebruiks aardewerk zijn ook drie losse majolica tegels uit de periode 1625-1675 gevonden, die mogelijk in de gedempte gracht zijn beland. De tegels zijn met polychrome vogels beschilderd, waarbij op basis van de vorm van de vogel en het kleurenpatroon op twee exemplaren duidelijk een koolmees en een pimpelmees kunnen worden onderscheiden (afb. 32, 52-BK01, 52-BK02 en 52-BK03).¹¹⁰ De hoeken van de tegels zijn met de voor die tijd typische blauwe ossenkopmotiefjes beschilderd.

Afbeelding 32. Tegels met vogeldecors uit de 17de eeuw. Schaal 1:3.

5.3.2 Keramiek (1650-1850)

Uit de periode 1650-1850 zijn weinig opmerkelijke vondsten gedaan. Het gaat voornamelijk om kleine fragmenten van keukengoed van roodbakkend en witbakkend aardewerk en borden van faïence die waarschijnlijk in de loop der tijd in de gracht van de Koningshof zijn beland. Typische vormen zijn de Brabantse grappen (r-gra-51, r-gra-53) en bakpannen (r-bak-6), waarvan respectievelijk zes, negen en drie exemplaren zijn te onderscheiden. Verder komen ook randscherven van meerdere waskommen (r-kom-1, MAE = 4) en voorraadpotten (r-pot-2, MAE = 5) van Fries aardewerk voor. Eén vuurtest van ongeglazuurd roodbakkend aardewerk is archeologisch compleet aangetroffen. Het object kan als een r-tes-12 worden gedetermineerd (afb. 33, nr. 1).¹¹¹ Bij de faïence borden (MAE = 10) zijn met name vormen op plat standvlak algemeen (f-bor-2, f-bor-3 en f-bor-5).

Tussen de geïmporteerde keramiek kan een aantal interessante stukken worden vermeld. Het Aziatisch porselein uit deze periode is door scherven van minimaal vijf objecten vertegenwoordigd, waaronder een aantal schoteltjes (p-bor-8, p-bor-9), een kom, een theekop en een vaas. Het kopje (p-kop-5) is archeologisch compleet bewaard gebleven (afb. 33, nr. 2).¹¹² Het voorwerp is met blauwe florale motieven beschilderd en van een geperste plooivand voorzien, dat dikwijls bij producten uit de Kangxi-periode voorkomt (1680-1720).

¹¹⁰ V52-C01, V52-C02 & V52-C03.

¹¹¹ V48-C13.

¹¹² V54-C04.

Naast het overwegend Chinees porselein komt één fragment van een Japans bord voor (afb. 33, nr. 3).¹¹³ Typisch is het abstracte geschilderde decor van geometrische motieven en bladertakken. Bovendien is de blauwe beschildering op Japans porselein vaak grauwer dan de blauwe tinten op de Chinese variant.

De steengoed vondsten betreffen vooral fragmenten van Frechense kannen (s2-kan-32, MAE = 3) en Westerwald potten. Een bodemfragment van een laat 17de-eeuwse Westerwald kan is rijkelijk versierd met ovale appliques van hartvormige motieven op een blauw fond (afb. 33, nr. 4).¹¹⁴

Als laatste is een aantal scherven van serviesgoed van Engels industrieel aardewerk uit de periode 1760-1850 gevonden. Daartussen bevindt zich een opvallend fragment van een laat 18de-eeuwse *creamware* lekschaal met perforaties in stip-, hart-, en bladvorm (afb. 33, nr. 5).¹¹⁵

Naast gebruiks aardewerk zijn ook diverse fragmenten van tabakspijpen verzameld, waaronder tien pijpenkoppen. Het gaat om zes ovoïde en twee dubbelconische exemplaren plus een trechtvormige pijp en een rondbodem. De rondbodem is met geperste lobben versierd en draagt het zijmerk "Os" (afb. 33, nr. 6).¹¹⁶

Afbeelding 33. Keramiek uit de periode 1650-1850. Niet op schaal.

1. Vuurtest van ongeglazuurd roodbakend aardewerk (48-C13).
2. Kopje van Chinees porselein uit de Kangxi-periode (54-C05).
3. Bord van Japans porselein (62-C01).
4. Kan van Westerwald steengoed (63-C01).
5. Engelse *creamware* lekschaal met perforatie-decor (62-C02).
6. Pijpenkop met geperste lobben (52-C01).

113 V62-C01.

114 V63-C01.

115 V62-C02.

116 V52-C01.

Het model is tussen 1780-1820 te dateren en in deze periode werd het merk toegepast door de Goudse pijpenmakers Arij Proefhamer (1781-1813) en Jacobus Dirksz. De Ronde (1813-1820).

In verhouding met de keramiekvondsten is weinig glaswerk gevonden. Het leeuwendeel van de glasvondsten bestaat uit scherven van bolle en cilindrische flessen met opstaande ziel uit de 18de en vroege 19de eeuw (MAE = 10). Verder zijn een 17de-eeuwse beker versierd met knobbelpatroon (gl-bek-19), een 19de-eeuws kelkglas met pontilmerk in de bodem en een scherv van een kom te onderscheiden.

5.3.3 Keramiek (1850-1905)

Een deel van het vondstmateriaal van de archeologische begeleiding in de Koningshof hangt mogelijk samen met de demping van de gracht tussen 1880 en 1905, waarbij veel 19de-eeuws industrieel witgoed verzameld (MAE = 25). Hiertussen bevinden zich twee bordfragmenten die met een blindmerk van de Maastrichtse aardewerkfabriek van Petrus Regout zijn gemerkt (afb. 34, nr. 1).¹¹⁷ Beide merken zijn in de periode 1850-1880 te dateren.¹¹⁸ Een opvallende scherv van een bordje (iw-bor-11) is met een polychroom beschilderd floraal reliëfdecor op de vlag en een paarse *transferprint* van kinderen in een landschapje met daaronder een fragment van Duitse tekst op de spiegel versierd (afb. 34, nr. 2a).¹¹⁹ Uit overleveringsstukken kan worden opgemaakt dat de tekst zich laat lezen als "[Was Hänschen] nicht lernt [wird Hans nicht wissen]" (afb. 34, nr. 2b). Het zijn bordjes die door de firma William Smith & Co in Stockton on Tees tussen 1848-1855 werden gemaakt. Interessant is het feit dat dit soort voorwerpen, oorspronkelijk bedoeld voor de Duitse markt, nog dikwijls als antiek in Nederland opduiken.¹²⁰ Behalve de distributie van industrieel wit aardewerk nam in de tweede helft van de 19de eeuw ook de productie en consumptie van Europees porselein enorm toe. Tussen de vondsten zijn zes stuks serviesgoed van deze categorie te onderscheiden. Daarnaast is een compleet zalfpotje van Europees porselein (ep-zal-4) dat op de bodem is gemerkt met "AKKER" gevonden (afb. 34, nr. 3).¹²¹

Een opvallende verschijning tussen alle moderne industriële keramiek is een groot bodemfragment van een pannenkoekschotel van Friese majolica (m-bor-13) uit het derde kwart van de 19de eeuw (afb. 34, nr. 5).¹²² In die periode was majolica al een behoorlijk ouderwets product, maar desalniettemin nog zeer populair in Nederland. De 19de-eeuwse Friese majolica is vaak met stichtelijke spreuken in paars en blauw beschilderd, dat bij het gevonden exemplaar eveneens het geval is. De spreuk op deze schotel luidt: "*Het is zaliger te Geven dan te Ontvangen*", een tekst die bekend is van antieke exemplaren van Harlinger majolica.¹²³ Tot slot is een tweetal pijpenkopen uit de tweede helft van de 19de eeuw nog het vermelden waard. Naast het hielmerk "Trompetter" zijn beide exemplaren ook van de letters "D" en "W" in reliëf op de zijanten van de ketel voorzien (afb. 34, nr. 4).¹²⁴ Het merk "Trompetter" werd tussen 1850-1900 gebruikt door: Maarten van Zutphen (1799-1862), Johannes Maartensz. van Zutphen (1862-1867), Pieter Goedewaagen (1867-1880) en de Firma P. Goedewaagen & Zoon (1880-1919).

---

117 V54-C06.

118 Polling 1989, 14.

119 V63-C02.

120 Persoonlijke mededeling Cuno Koopstra.

121 V54-C02.

122 V54-C01.

123 Pluis 2005, 278.

124 V60-C01.

Afbeelding 34. Keramiek uit de periode 1850-1905. Niet op schaal.

1. Detail van een bord van industrieel wit aardewerk uit Maastricht met Regout-merk (54-C06).

2a. Bord van industrieel wit aardewerk uit Engeland met transferprint (63-C02).

2b. Engels kinderbordje van de firma William Smith & Co in Stockton on Tees met drukdecor en tekst: "Das jugendlich Vergnügen / Was Hänschen nicht lernt wird Hans nicht wissen", gemaakt tussen 1848-1855 (collectie: C. Koopstra).

3. Zalfpotje van Europees porselein met merk "AKKER" (54-C02).

4. Pijpenkop met letters "D" en "W" in reliëf (V60-C01).

5. Bord van Friese majolica beschilderd met stichtelijke spreuk (54-C01).

5.4 Waterkelder (S7) 1650-1730 / 1850-1900

5.4.1 Keramiek

Uit de waterkelder (S7) zijn 59 keramiëkscherven verzameld. Het valt op dat tussen de vondsten een component 17de-eeuws en een component 19de-eeuws materiaal aanwezig is. Waarschijnlijk is de kelder in de late 19de eeuw met zowel recent afval als ouder opgespit puin dichtgegooid.

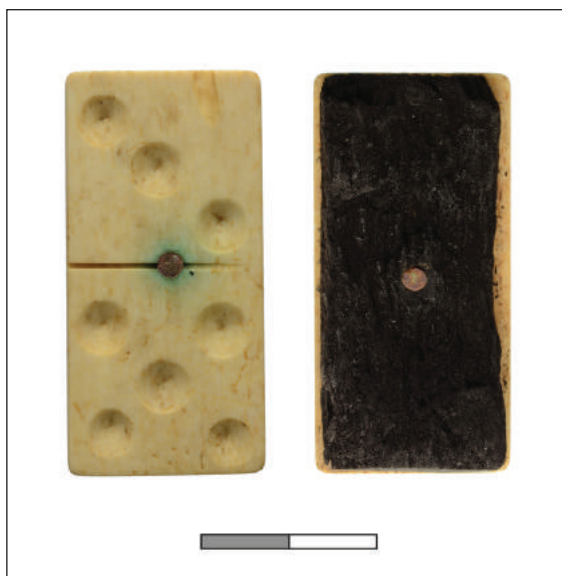
Afbeelding 35. Keramiekvondsten uit de kelder (S7). Niet op schaal.

1. Bord van roodbakkend slibaardewerk uit Oosterhout (38-C02).
2. Bord van Portugese faience (38-C01).
3. Bloempot van roodbakkend aardewerk (41-C01).
4. Bord van industrieel wit aardewerk uit Maastricht met Regout-merk, 1889 (41-C02).

Behalve fragmenten van een dubbelconische tabakspijp en een trechervormige pijpenkop die tussen 1650 en 1730 zijn te dateren, zijn scherven van onder andere grappen, borden, een kop (r-kop-2) en een vuurstolp van roodbakkend aardewerk gevonden. De vuurstolp is met motieven van wit en groen slib versierd en behoort tot het Noord-Hollands slibaardewerk. Eén

van de borden (r-bor-61) is eveneens van slibversiering voorzien, maar deze wijkt af van de Noord-Hollandse producten (afb. 35, nr. 1).¹²⁵ Het bord is waarschijnlijk in de tweede helft van de 17de eeuw in Oosterhout vervaardigd.¹²⁶ Verder bevatte de kelder enkele losse fragmenten van majolica en faience borden versierd met een blauw imitatie-kraakdecor, een scherf van een Chinees bord van kraakporselein en een fragment van een bord van Portugese faience (po-bor-2) (afb. 35, nr. 2).¹²⁷

Het 19de-eeuwse materiaal uit de kelder bestaat vooral uit scherven van roodbakend aardewerk, industrieel wit aardewerk en Europees porselein. Een bloempot (r-blo-26) is in archeologisch complete staat aangetroffen (afb. 35, nr. 3).¹²⁸ Het valt op dat dit model bloempot vaker in Medemblicker contexten uit de 18de en 19de eeuw voorkomt, terwijl het in andere plaatsen in de regio West-Friesland tot nog toe niet is gevonden.¹²⁹ Mogelijk is het daarom een lokaal product. Het industrieel wit aardewerk uit de kelder bestaat uit scherven van borden (iw-bor-6) en een kopje (iw-kop-19). Eén van de bordfragmenten draagt een beeldmerk van de Maastrichtse aardewerfabriek van Petrus de Regout, gevormd door een sfinx boven een rechthoek met de tekst "P. Regout & Co, Maastricht". Dit merk is in 1883 geregistreerd. Op basis van een breuk in het rechthoek onder de letter "I" kan de productie van het bord specifiek in het jaar 1889 gedateerd worden (afb. 35, nr. 4).¹³⁰ Een andere kleine scherf is van de fragmentarische tekst "...& Co's/ WEDGEW..." voorzien, dat onderdeel is van het merk "W.S. & Co's WEDGEWOOD". Dit merk werd tussen 1835-1848 door de eerder vermelde Britse aardewerfabrikant William Smith & Co in Stockton on Tees gebruikt, die klanten op het Europees continent probeerde te misleiden door de naam van de grote concurrent Wedgwood illegaal te gebruiken en als "Wedgewood" te spellen.¹³¹ Het Europees porselein is ten slotte aanwezig met fragmenten van een kop en een beeldje. Verder bevatte de waterkelder naast keramiekscherven een benen dominosteen (afb. 36).

Afbeelding 36. Benen dominosteen uit de kelder (S7) (41-001). Schaal 1:1.

5.5 Losse vondsten

5.5.1 Munten

Bij de archeologische begeleiding zijn zestien munten die dateren uit de 16de tot en met de 18de eeuw gevonden. De vroegste munt werd aangetroffen aan de noordzijde van werkput 6 en is een zilveren Spaanse 1 real met het wapen van koning Ferdinand V uit de periode 1474-1504 (afb. 37 nr. 1).¹³² De overige munten zijn allemaal van koper.

125 V38-C02.

126 Kleij 1995, 131.

127 V38-C01.

128 V41-C01.

129 Schrickx 2013a, 52; Stellingwerf 2017, 45; Stellingwerf 2018, 39-40.

130 V41-C02; Polling 1989, 10, 26-27.

131 www.thepotteries.org/allpotters/937a.htm

132 V54-M02.

Afbeelding 37. Munten en muntgewichten. Schaal 1:1.

1. Spaanse 1 real, 1474-1504 (54-M02).	10. Imitatie Friese duit uit Reckheim (52-M01).
2. Franse Double Tournois, 1637 (42-M05).	11. Duit Utrecht, 1637 (42-M02).
3. Hollandse oord, 1590-1605 (42-M01).	12. Duit stad Utrecht, 1787 (66-M04).
4. Friese oord, 1608-1649 (52-M04).	13. Duit Zeeland, 1764 (50-M08).
5. Duit West-Friesland, 1660 (42-M04).	14. Duit Overijssel, 1767 (50-M04).
6. Duit West-Friesland, 166[?](25-M02).	15. Duit Kampen, 1659 (50-M05).
7. Duit Friesland, 1618 (42-M03).	16. Duit Zwolle, 1618 (66-M05).
8. Duit Friesland, 1653 (54-M01).	17. Muntgewicht ½ ecu, 16 ^{de} eeuw (66-M01).
9. Duit Friesland, 1682 (57-M01).	18. Muntgewicht ½ Hollandse rijder, 1606-1765 (42-M06).

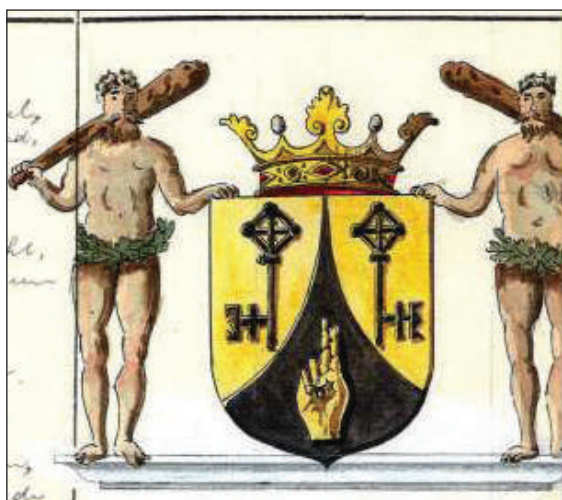
Het betreft een Franse Double Tournois met het portret van Gaston hertog van Orleans uit 1637 (afb. 37, nr. 2)¹³³, een Hollandse en een Friese oord uit respectievelijk de perioden 1590-1605 en 1608-1649 (afb. 37, nr. 3 en nr. 4)¹³⁴ en verder twaalf duiten uit de 17de en 18de eeuw. De duiten zijn in West-Friesland (1660 en 166[?]), Friesland (1618, 1653 en 1682), Utrecht (1637 en 1787), Zeeland (1764), Overijssel (1767), Kampen (1659) en Zwolle (1618) geslagen (afb. 37, nr. 5 t/m nr. 9 en nr. 11 t/m nr. 16).¹³⁵ Bovendien is een 16de- of 17de-eeuwse imitatie van een Friese duit uit Reckheim op te merken met opschrift "FRI CIR" in plaats van "FRI SIA" (afb. 37, nr. 10).¹³⁶ Dergelijk imitatie-duiten worden vaker gevonden in West-Friesland, maar ook in andere delen van Nederland zijn ze vrij algemeen.

5.5.2 Muntgewichten

Naast de zilveren en koperen munten zijn ook twee muntgewichten van gouden munten gevonden. Het eerste exemplaar is een 16de-eeuws muntgewicht van een Franse ½ ecu. Op de voorzijde staat een wapenschild met drie Franse lelies en op de achterzijde is het teken van een onbekende Antwerpse muntgewichtverkoper afgebeeld, in de vorm van een hand en de initialen "DI" binnen een cirkel (afb. 37, nr. 17).¹³⁷ Het tweede exemplaar betreft een muntgewicht van een ½ Hollandse rijder met op de voorzijde een ruiter en de initialen "HR" en op de achterzijde een leeuw met pijlenbundel binnen lauwerkrans (afb. 37, nr. 2).¹³⁸ Dit type kan tussen 1606 en 1765 worden gedateerd.

5.5.3 Keurloden

Totaal zijn acht keurloden aangetroffen, waarbij een deel als lakenlood is aan te merken. Eén lood is met het wapen van Amersfoort en de initialen "XX" gemerkt (afb. 39, nr. 1), een ander lood draagt het wapen van de Duitse plaats Stendal, gevormd door een halve adelaar en vier ruiten (afb. 39, nr. 2).¹³⁹ Beide exemplaren dateren vermoedelijk uit de 17de eeuw. Een opmerkelijke vondst is een keurlood met vermoedelijk het wapen van het Drentse Anloo, gekenmerkt door twee sleutels met daartussen een handje (afb. 39, nr. 3; afb. 38).¹⁴⁰ Op de andere zijde bevindt zich een adelaar. Weinig historische bronnen getuigen

Afbeelding 38. Het wapen van het Drentse Anloo.

echter van een grootschalige lakenindustrie in het Drentse Anloo. Naast deze lakenloden zijn drie loden met respectievelijk de initialen "GD", "G7" en "HP" gevonden, die niet specifiek aan een productieplaats kunnen worden gekoppeld (afb. 39, nr. 4, nr. 5 en nr. 6).¹⁴¹ Het exemplaar met de initialen "HP" bevat ook gekraste telmerken. Ten slotte is een 3 cm groot lood zonder

133 V42-M05.

134 V42-M01 & V52-M04.

135 V25-M02, V42-M02, V42-M03, V42-M04, V50-M04, V50-M05, V50-M08, V54-M01, V57-M01, V66-M04 & V66-M05.

136 V52-M01.

137 V66-M01.

138 V42-M06.

139 V66-M03; V37-M01.

140 V49-M03.

141 V50-M06, V52-M03 & V66-M02.

Afbeelding 39. Keurloden. Schaal 1:1.

1. Lakenlood Amersfoort (66-M03).

2. Lakenlood Stendal (37-M01).

3. Lakenlood, mogelijk Anloo (49-M03).

4. Keurlood met merk "GD" (66-M03).

5. Keurlood met merk "G7" (50-M06).

6. Keurlood met merk "HP" (52-M03).

7. Onbekend keurlood met Franse lèlie (49-M02).

duidelijke inscriptie op te merken (afb. 39, nr. 7).¹⁴² Op basis van het formaat dateert dit exemplaar waarschijnlijk vóór 1600. Het is interessant dat de keurloden waaraan de plaats van herkomst verbonden kan worden allen uit het oostelijk deel van Nederland en uit Duitsland komen. Stendal lag strategisch langs de Elbe en Amersfoort en Anloo waren indirect bereikbaar via respectievelijk de Zuiderzee en/of het Groninger Waddengebied.

5.5.4 Knopen

Opvallend is de aanwezigheid van drie bolle 19de-eeuwse marineknopen (afb. 40, nr. 1 t/m nr. 3).¹⁴³ Dit aantal is goed te verklaren in verband met het feit dat vanaf 1797 Medemblick de status van marinestad kreeg. Dit was aanleiding voor de bouw van 's Lands Werf, een groot gebouwencomplex aan de Westerhaven waarvan een deel nog overeind staat. In 1828 werd het Koninklijk Instituut voor de Marine hier gevestigd, maar in 1854 verhuisde deze naar Den Helder.¹⁴⁴ Naast het drietal marineknopen is ook een Napoleontische knoop van het zevende regiment gevonden (afb. 40, nr. 4).¹⁴⁵ Een laatste vermeldenswaardige knoop is een plat exemplaar met vier gaten en het opschrift "HJ & D Nicoll, Regent St & Cornhill" (afb. 40, nr. 5).¹⁴⁶ Dit bedrijf van Henry John and Donald Nicoll is in 1843 in Londen opgericht. De firma produceerde luxe heren- en dameskleding en bestond tot 1962 (afb. 41).

142 V49-M02.

143 V58-M01, V66-M07 & V66-M08.

144 www.okv-medenblick.nl.

145 V66-M06.

146 V50-M07.

Afbeelding 40. Knopen. Schaal 1:1.

1. Marineknop, 19de eeuw (58-M01).
2. Marineknop, 19de eeuw (66-M07).
3. Marineknop, 19de eeuw (66-M08).
4. Napoleontische knop 7de Regiment (66-M06).
5. Knop H.J. & D., Nicoll, ca. 1850-1925 (50-M07).

Afbeelding 41. Reclame-advertentie van kledingfabrikant HJ & D Nicoll, 1910 (bron: cosgb.blogspot.com).

5.5.5 Bewerkt been

Tijdens het onderzoek is een aantal interessante losse vondsten van dierlijk bot gedaan. Zo werd tijdens het verdiepen van werkput 5 een concentratie aan botmateriaal aangetroffen, waaronder acht hoornpitten van geiten. Deze zijn mogelijk afkomstig van een hoornbewerker (afb. 42, nr. 2).¹⁴⁷ Daarnaast kwam uit laag 6 van profiel 7 een spleutsteker (afb. 42, nr. 1), die werden gebruikt voor het boeten van netten.

5.5.6 Schijf van keramiek

Uit de stortgrond is een complete ronde schijf van zachte keramiek afkomstig (afb. 42). De schijf heeft een diameter van 17 cm en een dikte van 7 cm. Aan de onderzijde is de schijf afgevlakt. De bovenzijde is concaaf. In het centrum heeft de schijf een doorboring van 2 cm. De magering bestaat uit organisch materiaal met houtskool, brokjes gele klei, fragmenten schelpgruis en botsplinters. Het gewicht van de schijf is 877 gram.

¹⁴⁷ Determinatie door J. van Leeuwen.

Afbeelding 42. Bewerkt botmateriaal. Schaal 1:2.
 1. Spleutsteker (36-001)
 2. Hoornpitten van geiten met bewerkingsporen (53-001).

Schijven van keramiek worden met regelmaat aangetroffen in nederzettingen uit de Bronstijd.¹⁴⁸ De diameter van de aangetroffen exemplaren varieert tussen 9,8 en 13,3 cm, hoewel de meeste een diameter van 11 cm hebben.¹⁴⁹ Het object uit de Koningshof is dus uitzonderlijk groot. Over de functie van schijven van keramiek heerst enige onzekerheid. Gezien de grove afwerking en het ontbreken van decoratie is mogelijk dat het exemplaar uit de Koningshof voor het verzwaren van visnetten is gebruikt.¹⁵⁰

Afbeelding 43. Schijf van zachte keramiek.

5.5.7 Overige vondsten

Verdere interessante vondsten zijn een 19de-eeuws mesheft van een zakmes met benen beslag en een wapenschildje in het beslag en een 18de- of vroeg 19de-eeuwse tinnen lepel met

148 Roessingh & Lohof 2011, 182.

149 Roessingh & Lohof 2011, 182.

150 Persoonlijke mededeling Ben Naardin.

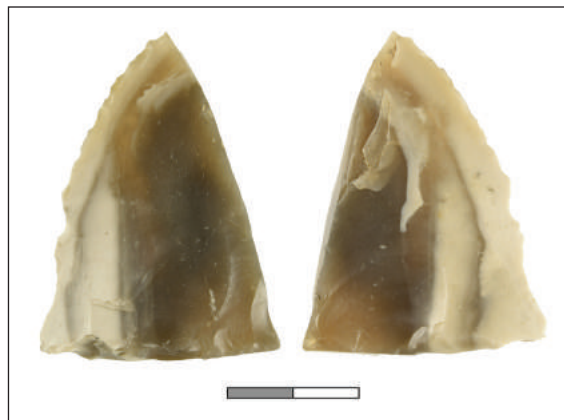

Afbeelding 44. Diverse vondsten Nieuwe Tijd. Schaal 1:1.
 1. Fragment gordelsluiting of muurhaak, 16de-17de eeuw (50-M02).
 2. Broche met melkglazen steentjes, 19de-20ste eeuw (54-M03).
 3. Riembeslag, 16de-17de eeuw (52-M02).
 4. Mesheft zakmes met benen beslag, 19de eeuw (50-M03).
 5. Tinnen lepel, 18de-19de eeuw (49-M01).
 6. Loden bikkel, 17de-19de eeuw (57-M02).
 7. Miniatuurkopje, 18de-19de eeuw (50-M01).
 8. Loden kogel, 16de-19de eeuw (54-M04).
 9. Blokgewicht Amsterdam, 17de-18de eeuw (49-M04).

ronde bak die met een gekroonde tudorroos gemerkt is (afb. 44, nr. 4 en nr. 5).¹⁵¹ Rond het merkje zijn geen initialen zichtbaar, waardoor een tinnegieter lastig te achterhalen is. Als sieraden of sier-onderdelen kunnen een fragment van een 16de- of 17de-eeuwse bronzen gordelsluiting of muurhaak, een langwerpige bronzen riembeslag met twee gespiegelde harten versierd met bladmotieven – vermoedelijk uit dezelfde periode – en een koperen bloemvormige broche met gevatte witte melkglazen steentjes uit de 19de of vroege 20ste eeuw worden opgemerkt (afb. 44, nr. 1, nr. 2 en nr. 3).¹⁵² Een loden bikkellod en een miniatuur kopje of kommetje van tin kunnen onder de categorie speelgoed worden geschaard (afb. 44 nr. 6 en nr. 7).¹⁵³ Daarnaast is ook een loden blokgewicht met het wapen van Amsterdam uit de 17de of 18de eeuw gevonden (afb. 44, nr. 9).¹⁵⁴ Een opmerkelijke vondst is een grote loden kogel met een ijzeren kern. Het object heeft een omtrek van 4 cm. Mogelijk gaat het om een klein kaliber kanonskogel (afb. 44, nr. 8).¹⁵⁵ Tot slot werd in een verrommelde laag, onder verschillende kabels en leidingen, een vuurstenen spits aangetroffen.¹⁵⁶ Op de dorsale zijde van de spits is onder het slagpunt een beschadigde slagbobbeld zichtbaar. Op dezelfde zijde zijn slaggolven zichtbaar. Een zijde van de spits is duidelijk over de gehele snede geretoucheerd. Onduidelijk is of het object uit de prehistorie dateert of dat het in de Middeleeuwen of Nieuwe Tijd is vervaardigd.

Afbeelding 45. Voor- en achterzijde van de vuurstenen spits.

5.6 Conclusie

Het meeste vondstmateriaal is verzameld op de plekken waar vroeger de gracht lag. Er zijn veel scherven die uit de periode 1575-1650 dateren gevonden. Deze zouden kunnen samenhangen met een latere demping, waarbij gebruik is gemaakt van grond gevuld met ouder afval. Het materiaal kan ook door de bewoners van de omliggende huizen in die periode zelf zijn weggegooid. De samenstelling van de vondsten uit de late 16de en vroege 17de eeuw toont grote overeenkomsten met het vondstmateriaal dat eerder in 2011 en 2012 bij het Achterom 14 en het Gedempt Achterom 45 in Medemblik is aangetroffen.¹⁵⁷ Opvallend is de hoge concentratie Weser-aardewerk uit de Koningshof. Verder zijn ook enkele scherven van Italiaans aardewerk, Portugees aardewerk en Chinees kraakporselein opmerkelijk. Daarentegen ontbreken Franse importen, hetgeen eveneens het geval is bij het Achterom 14 en het Gedempt Achterom 45. De vondsten geven blijk van het feit dat Medemblik net als Hoorn en Enkhuizen in de 16de en 17de eeuw een rol speelde in de internationale handel op de Oostzee en het Middellandse Zeegebied. Waarschijnlijk werd vanuit Medemblik weinig gevaren op Frankrijk, zoals bij eerdere onderzoeken ook is verondersteld.¹⁵⁸

151 V49-M01 & V50-M03.

152 V50-M02, V52-M02 & V54-M03.

153 V50-M01 & V57-M02.

154 V49-M04.

155 V54-M04.

156 V17.

157 Schrickx 2013a; Schrickx 2013b.

158 Schrickx 2013b, 92.

De vondsten uit de 18de en 19de eeuw vertonen over het algemeen een patroon van weinig luxe. Het gaat om vrij standaard serviesgoed van industrieel wit aardewerk, vroeg Europees porselein ontbreekt. Dit beeld hangt waarschijnlijk samen met de afname van het belang van de Oude Haven en de verpaupering van de stad die al na 1650 inzette.

Diverse vondsten uit de tweede helft van de 19de eeuw vallen mogelijk samen met de demping van de gracht na 1880. Goed dateerbare objecten uit deze periode zijn verschillende scherven van gemerkt Maastrichts aardewerk, een porseleinen zalfpotje met het merk "AKKER", een Friese majolica spreukschotel en twee pijpenkopen van de firma Goedewaagen uit Gouda.

6. Beantwoording onderzoeksvragen

In het Programma van Eisen is een aantal onderzoeksvragen geformuleerd, waarop hieronder antwoord wordt gegeven.

1. Zijn in de Koningshof bewoningssporen uit de (Vroege) Middeleeuwen aanwezig? Uit welke periode dateren de sporen en structuren? Kan iets worden gezegd over de indeling van de percelen en vorm van de gebouwen? Wat zeggen de sporen over de indeling van de nederzetting in de (vroeg)middeleeuwse periode?

In de Koningshof zijn tijdens het onderhavige onderzoek geen sporen uit de Vroege Middeleeuwen waargenomen. Uit een van de middeleeuwse ophogingspakketten werd met behulp van een metaaldetector een schijffibula gevonden, die mogelijk dateert tussen 775 en 925. De oudste middeleeuwse sporen dateren uit de 12de of 13de eeuw. Deze bevonden zich in werkput 1 t/m 4. De sporen in werkput 1 bestonden uit ophogingslagen en mogelijke dunne vloerlagen, waarvan de oudste uit de 13de of 14de eeuw dateert. Deze zijn over een lengte van 12 m in de profielen waargenomen. Zoals verwacht bevonden deze middeleeuwse ophogingslagen zich onder de zuidoever van de Oude Haven.

In werkput 3 werd in het oostprofiel een dek van zorgvuldig gestapelde zoden over een lengte van ca. 4 m aangetroffen. Soortelijke structuren zijn aan de Oude Haven vaker aangetroffen en werden als erfafscheiding of huismuur geïnterpreteerd. Door Besteman werd verondersteld dat de Karolingische bewoning zich voornamelijk aan de Oude Haven nabij de huidige Bonifatiuskerk concentreerde. Pas door bevolkingsexpansie in de 11de en 12de eeuw zou men zich meer ten oosten vestigen. Vermoedelijk hangt het pakket van gestapelde kleizoden samen met de uitbreiding van de bewoningsas langs de Oude Haven richting het zuiden. Op basis van enkele fragmenten kogelpotaardewerk en paffrath-achtig aardewerk zal dit in de 13de eeuw hebben plaatsgevonden.

2. Zijn de kademuren en houten beschoeiingen van de gedempte haven en grachten in de Oude Haven, Koningshof en het Gedempt Achterom nog aanwezig in de bodem? Zo ja, hoe ziet de constructie eruit? Uit welke periode dateren de resten? Zijn meerdere fasen te onderscheiden? Is hergebruikt (scheeps)hout in de beschoeiingen toegepast?

In de Koningshof is op twee locaties de beschoeiing van het water langs de Koningshof gevonden. Het gaat hierbij om houten palen en planken.

Ter hoogte van Koningshof 19 werden houten palen en planken aangetroffen die vermoedelijk zijn aangebracht na de demping van een deel van de Wik ten oosten en westen van de Koningshof. Op basis van historisch kaartmateriaal wordt deze demping tussen 1599 en ca. 1640 gedateerd. De beschoeiing is alleen aan de oostzijde van gezien. Mogelijk bevindt de westzijde van de beschoeiing zich nog onder de huidige bestrating. De beschoeiing bestond uit eikenhouten palen waarachter naalddhouten planken waren bevestigd. Alleen de onderste rij planken is waargenomen, waardoor de constructiewijze niet kon worden achterhaald.

Ter hoogte van Koningshof 10 zijn over een lengte van ca. 3,8 m twee liggende planken en vier palen waargenomen. De beschoeiing bevond zich op de rand van het water langs de Koningshof dat vermoedelijk tussen 1787 en 1825 is gedempt. Het is niet met zekerheid te zeggen of de beschoeiingen langs de Koningshof uit dezelfde tijd dateren.

3. Zijn in het plangebied resten van bruggen aanwezig? Zo ja, uit welke periode dateren deze resten? Welke materialen zijn gebruikt? Zijn meerdere fasen te onderscheiden? Wat kan

worden gezegd over de constructie van de bruggen?

Binnen het plangebied zijn geen resten van bruggen gevonden.

4. Zijn resten aanwezig van een overkluisde watergang in de Koningshof? Zo ja, hoe ziet de constructie eruit? Welke materialen zijn gebruikt? Zijn meerdere fasen te onderscheiden?

Op de kruising van de Oostersteeg – Koningshof is een bakstenen riolering aangetroffen. Deze bevond zich onder een 20ste-eeuwse kolk. De riolering bestond uit twee muren met een tongewelf. De uitwendige maximale breedte van het metselwerk bedroeg 0,9 m. De binnenzijde mat 0,55 m. Voor het metselwerk zijn gele bakstenen (18,5x9x4,5 cm) en zachte kalkmortel gebruikt. De bodem van het riool bestond uit houten planken. Onder de houten bodem bevond zich in dezelfde oriëntatie een naaldhouten goot. De riolering is mogelijk in de 17de of 18de eeuw gemaakt. Waarschijnlijk heeft het riool tot aan de volledige demping van het water langs de Koningshof gefunctioneerd. In de jaren 60 van de 20ste eeuw werd de Koningshof voorzien van een moderner rioleringsstelsel.

5. Waarmee zijn de haven en de grachten in de Oude Haven, Koningshof en het Gedempt Achterom gedempt? Welke informatie geven de vondsten uit de dempingslagen? Komt de datering van de vondsten overeen met de historisch bekende dempingen van de haven en grachten?

Het water langs de Koningshof dateert vermoedelijk uit de middeleeuwse ontginningsfase van het achterland van Medemblik. Uit deze periode zijn geen sporen aangetroffen. De oudste slootvulling werd in het noordprofiel van werkput 9 aangetroffen en bevatte geen dateerbaar vondstmateriaal. De oudste slootvulling werd afgedekt door een pakket donkergrijze klei van 20 cm dik met veel vondsten en plantaardig materiaal. De laag bevatte 137 fragmenten aardewerk, daterend tussen 1575 en 1650. Het vondstmateriaal omvat voornamelijk aardewerk en bouwkeramiek. De datering van de vondstrijke laag hangt samen met de eerste bewoningsfase langs de Koningshof, namelijk tussen 1560 en 1599. Op de kruising van de Koningshof en de Wik na lijkt de waterhuishouding aan de Koningshof vrijwel ongewijzigd. Pas tussen 1880 en 1905 vond een verandering plaats en werd een deel van het water langs de Koningshof gedempt. Deze demping is archeologisch goed terug te zien, aangezien een groot deel van het vondstmateriaal tussen de 19de en vroeg 20ste eeuw dateert.

6. Hoe ziet de bodemopbouw van het land ten zuiden van de Oude Haven eruit? Uit welke periode dateren de ophogingslagen? Is een natuurlijke veenlaag aanwezig?

Op tien locaties is langs de Koningshof het profiel bestudeerd. Hier is slechts in één profiel de natuurlijk grijze getijde-afzetting aangetroffen (profiel 10). Veen ontbrak in vrijwel het gehele plangebied. De oudste ophogingslagen dateren vermoedelijk uit de 13de eeuw. Ter hoogte van Koningshof 27 werd een ophogingslaag van sterk gelaagde organische klei met daarop zorgvuldig gestapelde zoden aangetroffen. Hoewel uit het zodenpakket geen vondsten afkomstig waren, bevatte de organische ophoging 13de-eeuws aardewerk. Dit venige ophogingspakket is tevens de oudste dateerbare middeleeuwse laag die tijdens de opgraving is waargenomen.

7. Hoe breed was het water van de Middenleek/Oude Haven en wanneer is dit versmald? Waarmee is dit gebeurd?

De breedte van de Middenleek of Oude Haven kon niet worden vastgesteld. De meest noordelijke werkput (werkput 1) werd deels onder de kruising van de Koningshof – Oude Haven aangelegd. Aldaar was het noordelijke deel van het profiel door rioleringswerkzaamheden uit de jaren 60

van de vorige eeuw beschadigd. Tijdens eerder uitgevoerd onderzoek in de jaren 70 van de vorige eeuw is ter hoogte van de Oude Haven – Ridderstraat de Karolingische bedding van de Middenleek aangesneden. De top en tevens de oever van de Middenleek werd op een diepte van -2,5 m NAP aangetroffen, de maximale diepte van de bedding lag op -5 m NAP. Deze diepten zijn tijdens onderhavig onderzoek niet bereikt.

8. Zijn in de Koningshof resten van huizen, bijgebouwen en putten aanwezig? Uit welke periode dateren de sporen en structuren? Kunnen vondstcomplexen worden gekoppeld aan huishoudens?

In de Koningshof kunnen meerdere sporen, structuren en bodemlagen in verband met gebouwen worden gebracht. De oudste bewoningslagen dateren uit de 13de eeuw. Deze bodemlagen waren vrij van baksteen, maar bevatten soms brokjes huttenleem. Huizen werden in deze periode voornamelijk uit hout opgebouwd en de vloeren van de huizen bestonden uit laagjes klei. Over de indeling of functie van het huis kunnen geen uitspraken worden gedaan, hoewel op basis van de opgraving aan de Ridderstraat kan worden verondersteld dat de huizen met de voorgevel aan de Oude Haven stonden.

In noordwestelijke richting werd een rij of pakket zorgvuldig gestapelde zoden aangetroffen. Dergelijke structuren lijken in Medemblik geen uitzondering te zijn. Ongeveer 10 m ten noorden van de Koningshof is in 1975 door Besteman archeologisch onderzoek uitgevoerd, waarbij een pakket van ruim 60 cm aan gestapelde zoden werd onderzocht. Besteman interpreteerde deze lagen als mogelijk erfafscheiding of wand van 12de- of 13de-eeuwse huizen.

Uit de 16de of 17de eeuw dateert mogelijk de westgevel van een pand gesitueerd op de stadplattegronden van Utenwael uit 1599 en Blaeu uit ca. 1640. De fundering bevond zich op een ophogingspakket met keramiek daterend tussen 1400 en 1550. Opvallend aan het muurwerk waren verwerkte fragmenten kloostermoppen. Verder bestond het muurwerk voornamelijk uit rode bakstenen. Onder het muurwerk lag een 0,1 m dik pakket mortel met stukken puin.

Tot de 18de eeuw behoren twee funderingen en een waterkelder. Op de kaarten van Utenwael uit 1599 en Blaeu uit ca. 1640 was op het desbetreffende perceel al bebouwing zichtbaar, hoewel deze zich haaks op de aangetroffen muren bevond.¹⁵⁹ Vermoedelijk is dat gebouw tussen ca. 1640 en 1825 gesloopt en is op dezelfde plaats, maar dan parallel aan de Wik, een nieuw pand gebouwd. Tegen de noordelijke muur werd een vierkante waterkelder met een klamplaag van hergebruikte 17de- en 18de-eeuwse tegels gevonden. De bouw van het pand ging gepaard met een versmalling van de doorsteek tussen de Koningshof en Oostersteeg. In 1825 was het pand in eigendom van Pieter Rop en deed het dienst als pakhuis. Op een foto uit 1915 is het pand nog zichtbaar. Vijftien jaar later is het pand, of in ieder geval een deel ervan, afgebroken.

---

159 Parallel aan de Koningshof.

7. Conclusie

In 2017 is de riolering in de Koningshof vervangen. Het nieuwe riool is deels op de locatie van het oude riool gelegd. Het oude riool bestond uit een enkele buis. Deze werd vervangen door een gescheiden stelsel met twee buizen. Hierbij werd de bodem verstoord.

Het noordelijke deel van het plangebied, op de kruising van de Oude Haven – Koningshof, ligt in het gebied dat mogelijk vanaf de Karolingische periode werd bewoond. Sporen uit deze periode zijn echter niet aangetroffen. Het plangebied tussen de Oostersteeg en Gedempt Achterom werd na ca. 1560 bewoond. Hiervoor was het gebied in gebruik als weidegrond. Vermoedelijk vormde de Koningshof oorspronkelijk grotendeels een verkavelingssloot. Nadat het gebied in de tweede helft van de 16de eeuw werd bewoond, werd de oorspronkelijke verkavelingssloot omgevormd tot gracht.

Het terrein tussen de Oude Haven en Oostersteeg werd in ieder geval vanaf de 13de eeuw gebruikt. Gedurende de Middeleeuwen werd de zuidoever alsmaar opgehoogd. Hiervoor werd voornamelijk huishoudelijk afval en organische klei gebruikt. Aangezien huizen in deze periode uit hout en mogelijk zoden bestonden, zijn sporen uit deze periode moeilijk terug te vinden. Restanten verbrand leem en gestapelde zoden getuigen uit deze periode.

Tussen 1560 en 1588 werd het weidegebied aan beide zijden van de Koningshof bebouwd. Tussen de Wik en het Achterom ontstonden haaks op de Koningshof aaneengesloten rijen huizen. Deze situatie lijkt tot halverwege de 17de eeuw ongewijzigd. Tussen 1599 en ca. 1640 werd het deel van de Wik ten oosten en een klein ten westen van de Koningshof gedempt. Voor het dempen van dit deel is eerst waarschijnlijk beschoeiing geplaatst aan weerszijden van het water. Vervolgens is het dichtgestort. De oostzijde van deze beschoeiing is tijdens het onderzoek teruggevonden.

Op de kruising van de Koningshof – Oostersteeg werd de westgevel van een 17de-eeuws huis aangetroffen. Dit huis is zichtbaar op zowel de kaart van Utenwael uit 1599 als die van Blaeu uit ca. 1640. Opvallend aan de fundering van het huis is de samenstelling van de bakstenen. In de onderste laag werden bakstenen met verschillende afmetingen aangetroffen, waaronder een fragment van een 13de-eeuwse kloostermop.

Tussen ca. 1640 en 1743 werd de westelijke helft van de Wik gedempt. Op het kadastrale minuutplan uit 1825 is te zien dat de bebouwing aan zowel de Oostersteeg als de oostkant van de Koningshof sterk afnam. In de 19de-eeuwse situatie is te zien dat vrijwel de hele noordoever van de Westerhaven onbebouwd is. De doorsteek tussen de Oude Haven en de Oostersteeg is verdwenen en ook de doorsteek tussen de Koningshof en de Oostersteeg is versmald. Deze versmalling ging vermoedelijk gepaard met de bouw van een 18de-eeuws pand. Op het kadastrale minuutplan staat een 17 m lang pand weergegeven. In 1825 stond het pand op naam van Pieter Rop en werd het als pakhuis gebruikt. Aan de noordzijde van het pand is een vierkante waterput gevonden. Deze is waarschijnlijk tegelijk met de bouw van het huis gebouwd en in de late 19de eeuw dichtgegooid. Op een foto uit 1915 is het pand en de versmalling tussen de Koningshof en de Oostersteeg nog zichtbaar. In 1930 is het pand, of tenminste een deel ervan, verdwenen.

8. Literatuur

AHN2 (www.ahn.nl).

Alders, G.P., 2009. Windmolenarcheologie aan de Oosterdijk te Medemblik, in: *West-Frieslands Oud en Nieuw* 76, Hoorn, 83-98.

Archeologie West-Friesland, 2016. *Kwaliteitshandboek van de Archeologische Dienst Gemeente Hoorn/West-Friesland*. Gemeente Hoorn, Hoorn.

Archis 3.0.

Bartels, M.H., 2011. *Het Gedempt Achterom 45 te Medemblik, Archeologisch Bureauonderzoek*, Hoorn.

Bartels, M.H., 2014. Zier- oder Prunkglutstülpfen aus Enkhuizen und West-Friesland (Niederlande) – Ein spiegel der Gesellschaft im "Goldenen Jahrhundert", in: A. Falk, U. Müller & M. Schneider (red.), *Lübeck und der Hanseraum, Beiträge zu Archäologie und Kulturgeschichte. Festschrift für Manfred Gläser*, 235-244. Lübeck.

Besteman, J.C., 1990. North Holland AD 400-1200: turning tide or tide turning?, in J.C. Besteman, J.M. Bos & H.A. Heidinga (eds.), *Medieval Archaeology in the Netherlands*. Studies presented to H.H. van Regteren Altena, Assen/Maastricht.

Besteman, J.C. & R.W., 1975. Medemblik, in *Archeologische Kroniek* over 1975.

Broel, J., 1998. "Weserware" aus Ochtrup. Ein Beitrag zur Ochtruper Irdenware des 17. Jahrhunderts, in: W. Elling (red.), *Ochtruper Irdenware*, Borken.

Bult, E.J., 2011. Dateringsmogelijkheden van Pingsdorfaardewerk met behulp van de publicatie van Sanke, in: Clevis, H. *Assembled Articles 4. Symposium on medieval and post-medieval ceramics*, Zwolle, 169-190.

Boon, P., 1991. Voorland en inlagen. De Westfriese strijd tegen het buitenwater, in *West-Frieslands Oud en Nieuw* 58, 78-111.

Brieffies, W.F.M., 1989. 'De Pekelharinghaven', in: F.J. Bakker, W.F.M. Brieffies en C.A. van Zijverden (red.), *Een nieuw Medemblicker scharre-zootje. Enkele grepen uit de geschiedenis van Medemblik, 1289-1989*, 67-76.

Duijn, D.M., 2011. Archeologisch onderzoek tijdens rioolwerkzaamheden van de Noorder Havendijk tot de Compagniesbrug in Enkhuizen. *West-Friese Archeologische Rapporten* 46, Hoorn.

Duijn, D.M. & C.P. Schrickx, 2014. Tussen Breedstraat en Oosterhaven. Archeologisch onderzoek tijdens rioolwerkzaamheden in de Oosterhavenstraat en aangrenzende stegen in Enkhuizen. *West-Friese Archeologische Rapporten* 72, Hoorn.

Ente, P.J., 1963. Een bodemkartering van het tuinbouwcentrum 'De Streek'. *De bodemkartering van Nederland*, deel XXI. Stichting voor Bodemkartering, Wageningen.

Funke, G. & G. Leiber (red.), 2012. *Aus dem Pottland in die Welt. Eine historische Töpferregion zwischen Weser und Leine*, Holzminden.

Gerritsen, S., 2016. Archeologisch onderzoek naar resten uit de Bronstijd, Middeleeuwen en Nieuwe Tijd langs het Westeinde bij Enkhuizen. *West-Friese Archeologische Rapporten* 88, Hoorn.

Gerritsen, S., 2017. Een laatmiddeleeuwse huispodium langs de Westerkerkweg. Archeologisch onderzoek aan de Westerkerkweg 36 in Venhuizen, gemeente Drechterland. *West-Friese Archeologische Rapporten* 104, Hoorn.

Gerritsen, S. & D.M. Duijn, 2014. Bronstijd greppels en een middeleeuwse terp. Inventariserend en aanvullend archeologisch onderzoek aan Westeinde 107, gemeente Enkhuizen. *West-Friese Archeologische Rapporten* 66, Hoorn.

Heeren, S. & L. van der Feijst, 2017. *Prehistorische, Romeinse en middeleeuwse fibulae uit de Lage Landen. Beschrijving, analyse en interpretatie van een archeologische vondstcategorie*, Amersfoort.

Hurst, J.G., D.S. Neal & H.J.E. van Beuningen, 1986. Pottery produced and traded in north-west Europe 1350-1650, *Rotterdam Papers* VI.

IJzereef, G.F. & J.F. van Regteren Altena, 1991. Nederzettingen uit de Midden en Late Bronstijd bij Andijk en Bovenkarspel. In: Fokkens, H. & N. Roymans. *Nederzettingen uit de Bronstijd en de Vroege IJzertijd in de Lage Landen. Nederlandse Archeologische Rapporten* 13, Amersfoort.

Kleij, P., 1995. Oosterhouts aardewerk, in: H. Clevis (red.). *Assembled Articles 2. Symposium on Medieval and Post-Medieval Ceramics. Antwerpen 25 and 26 January 1995*, Stichting Promotie Archeologie, Zwolle, 113-141.

Leeuwen, J. van, 2014. Middeleeuws Medemblik. Een centrum in de periferie. Archeologisch onderzoek naar de (vroeg)middeleeuwse handelsnederzetting en het oudste regionale centrum van West-Friesland in de periode 675-1289, *West-Friese Archeologische Rapporten* 60, Hoorn.

Leeuwen, J. van, 2016. *Programma van Eisen. Rioolbelgeleiding Koningshof, project 440*, Hoorn.

Leeuwen, J. van & M.H. Bartels, 2015. *QuickScan. Riolerings Koningshof Medemblik, projectvoorbereiding 15178*, Hoorn.

Mulder, E.F.J. de & J.H.A. Bosch, 1982. Holocene stratigraphy, radio-carbon datings and palaeogeography of central and northern North-Holland (The Netherlands). *Mededelingen Rijks Geologische Dienst* 36(3), 111-160.

Mulder, E.F.J. de, M.C. Geluk, I. Ritsema, W.E. Westerhoff & T.E. Wong (red.), 2003. *De ondergrond van Nederland*. Geologie van Nederland, 7. Nederlands Instituut voor Toegepaste Geowetenschappen TNO, Utrecht.

Nederlands Normalisatie-instituut, 1989. *Nederlandse Norm NEN 5104, Classificatie van onverharde grondmonsters*. Nederlands Normalisatie-instituut, Delft.

Pluis, J., 2005. *Fries Aardewerk. Harlingen. Producten 1720-1933*, Leiden.

Polling, A., 1989. *Maastrichtse ceramiek. Merken en dateringen. P. Regout (De Sphinx), N. A. Bosch, Clairmont en Chainaye, Société Ceramique, Guillaume Lambert, L. Regout (Mosa), F. Regout, Alfred Regout (Rema)*, Lochem.

Roessingh, W. & E. Lohof (red.), 2011. *Bronstijdboeren op de kwelders. Archeologisch onderzoek in Enkhuizen – Kadijken*. Amersfoort (ADC Monografie 11).

Sanke, M., 2001: Wikingerschutt aus Deventer und Zutphen. Zwei enddatierte Keramikkomplexe mit Rheinischer Importware aus den Niederlanden, in S. Brather/C. Bücker/M. Hoeper (red.), *Archäologie als Sozialgeschichte. Studien zur Siedlung, Wirtschaft und Gesellschaft im frühgeschichtlichen Mitteleuropa. Festschrift für Heiko Steuer zum 60. Geburtstag*. Rahden, 251-267.

Schrickx, C.P., 2013a. Een nieuwe wijk achter de Nieuwstraat. Archeologisch onderzoek op het perceel Achterom 14 in Medemblik, Archeologie West-Friesland, *West-Friese Archeologische Rapporten 52*, Hoorn.

Schrickx, C.P., 2013b. Een erf tussen Wik en Koningshof. Archeologisch onderzoek op het perceel Gedempt Achterom 45 in Medemblik. *West-Friese Archeologische Rapporten 53*, Hoorn.

Schrickx, C.P. & D.M. Duijn, 2017. Een 16de eeuwse stolpboerderij op een middeleeuwse terp. Archeologisch en bouwhistorisch onderzoek op perceel Dorpsweg 67 in Schellinkhout, gemeente Drechterland. *West-Friese Archeologische Rapporten 108*, Hoorn.

Stellingwerf, W., 2017. Keramiek en bouwkeramiek, in: J. van Leeuwen, Dwars door Medemblik. Archeologisch onderzoek tijdens de aanleg van nutsvoorzieningen in de Westfriese Omringdijk, Oude Haven, Wijdesteeg en Oosterhaven in Medemblik, *West-Friese Archeologische Rapporten 107*, 43-47.

Stellingwerf, W., 2018. Vondstmateriaal uit S21, in: B. C. ter Steege, Medemblikker poldermolen nr. 14 aan de boezem van de Vliet. Een proefsleuvenonderzoek naar een 16de-eeuws molencomplex onder het DEK-terrein te Medemblik, *West-Friese Archeologische Rapporten 121*, 37-58.

Verhoeven, A.A.A., 1998. *Middeleeuws gebruiksaardewerk in Nederland (8ste-13de eeuw)*, Amsterdam (Amsterdam Archaeological Studies 3).

Verhoeven, A.A.A., 2011. De verspreiding van aardewerk uit Paffrath, in H. Clevis, *Assembled*

Articles 4. *Symposium on medieval and post-medieval ceramics*. Zwolle, 115-160.

Westfries Archief.

Zee, R.M. van der, 2011. Westeinde 62, Enkhuizen (gemeente Enkhuizen). Een bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van een verkennend booronderzoek. *ADC rapport* 2645, Amersfoort.

Internetbronnen

Birks, S., A-Z of Stoke-on-Trent Potters. William Smith & Co (www.thepotteries.org/allpotters/937a.htm, op 13-09-2018).

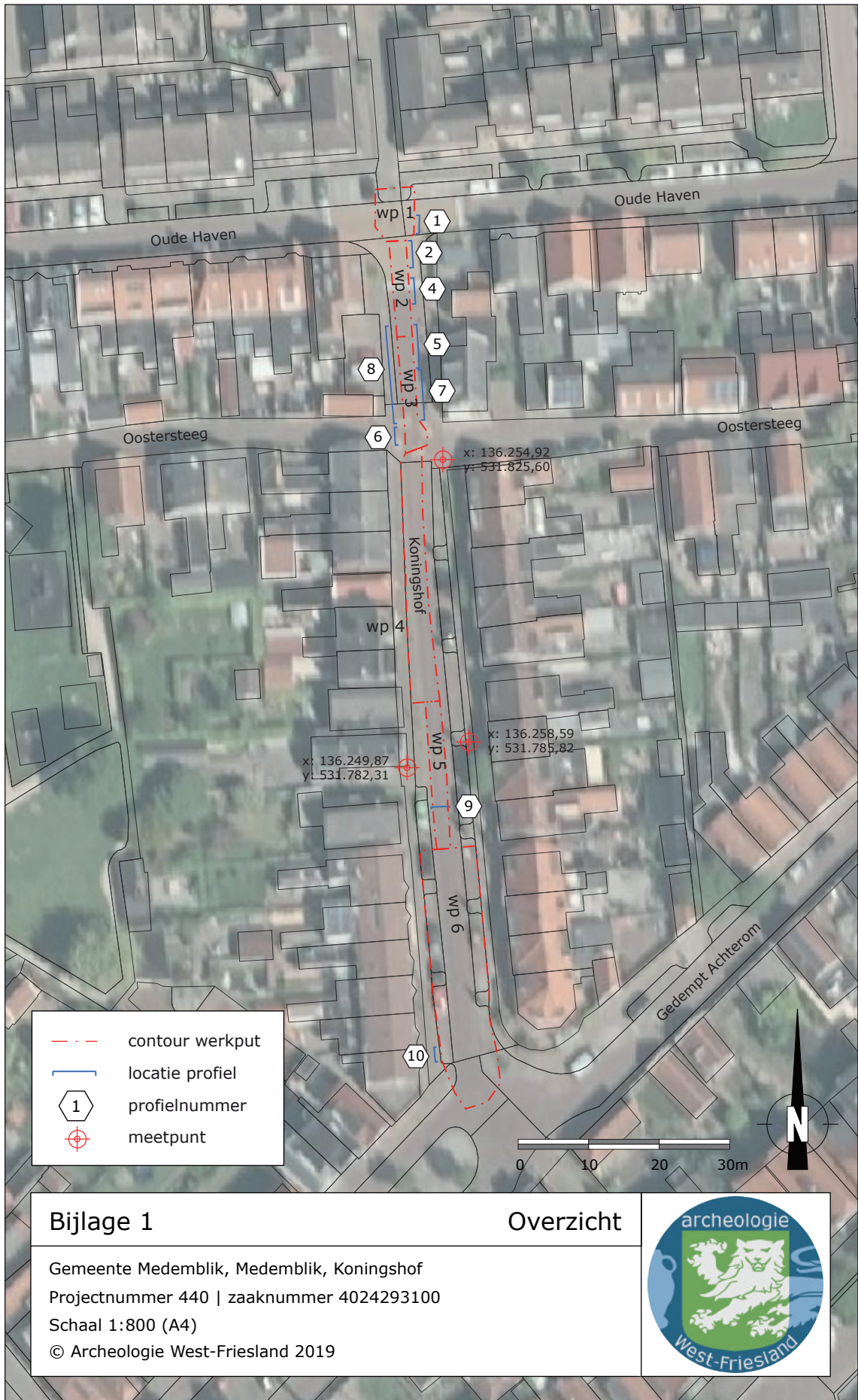
Kadaster Viewer 2.0

(<https://service10.kadaster.nl/iad/kdv/#/kdv>), op 13-01-2019).

Oudheidkundige Vereniging Medenblik, 2013. De Marine in Medemblik. Het marineverleden van Medemblik (www.okv-medenblik.nl/index.php?option=com_content&view=article&id=93:de-marine-in-medemblik&catid=42:nieuws&Itemid=63, op 04-10-2018).

Gebruikte afkortingen

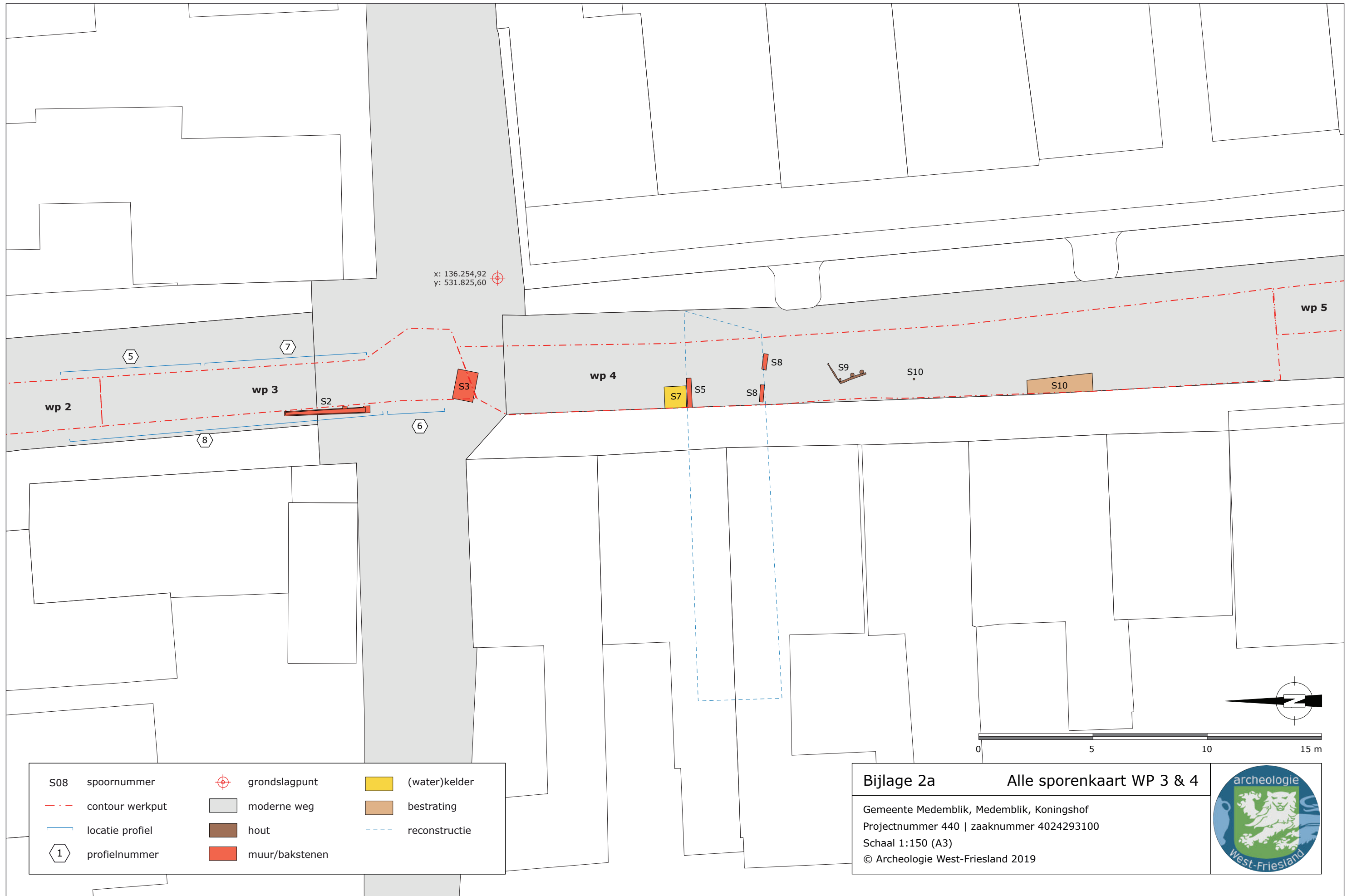
AHN	Actueel Hoogtebestand Nederland
ARCHIS	ARChEologisch Informatie Systeem
IVO	Inventariserend Veld Onderzoek
KNA	Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie
NAP	Normaal Amsterdams Peil
OAT	Oorspronkelijke Aanwijzende Tafel
PvE	Programma van Eisen

<h3>Bijlage 1</h3>	<h3>Overzicht</h3>	
<p>Gemeente Medemblik, Medemblik, Koningshof</p>		
<p>Projectnummer 440 zaaknummer 4024293100</p>		
<p>Schaal 1:800 (A4) © Archeologie West-Friesland 2019</p>		

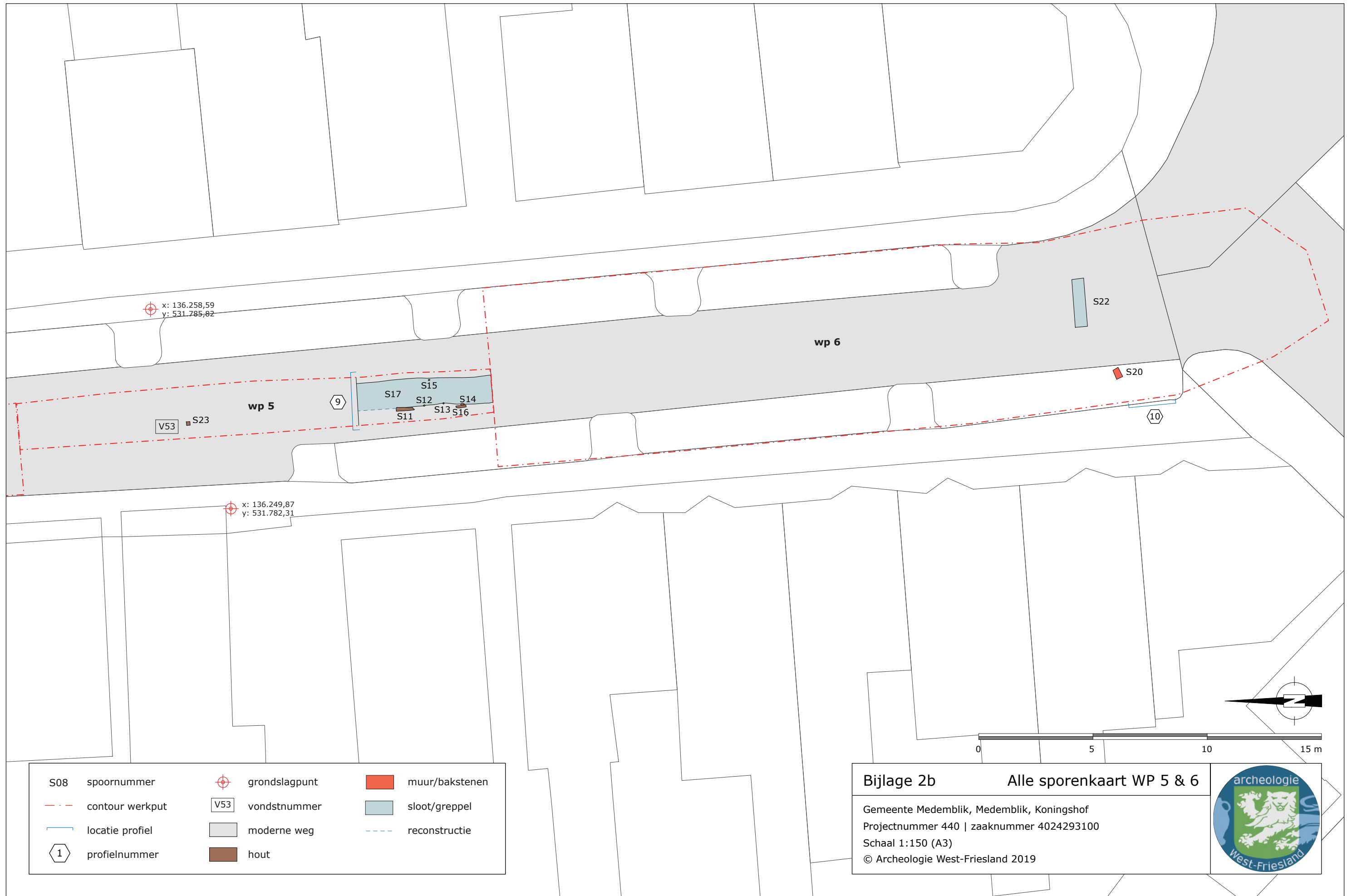

Bijlage 2a   **Alle sporenkaart WP 3 & 4**

Gemeente Medemblik, Medemblik, Koningshof
 Projectnummer 440 | zaaknummer 4024293100
 Schaal 1:150 (A3)
 © Archeologie West-Friesland 2019

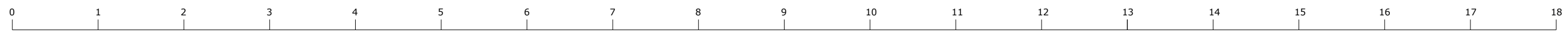
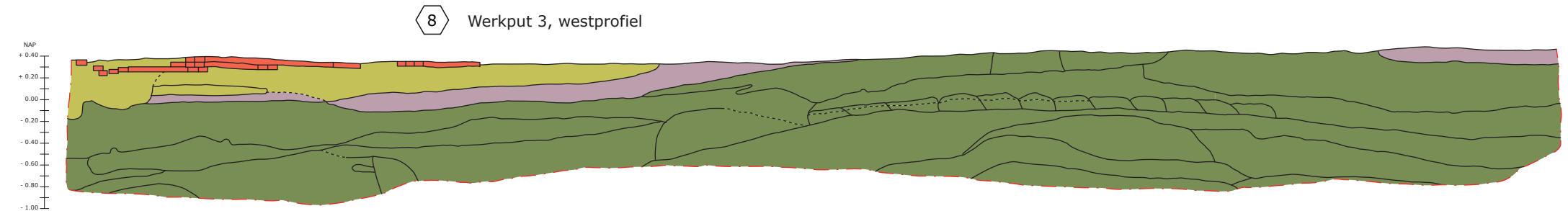
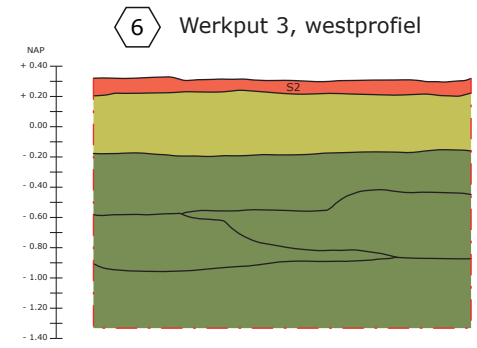
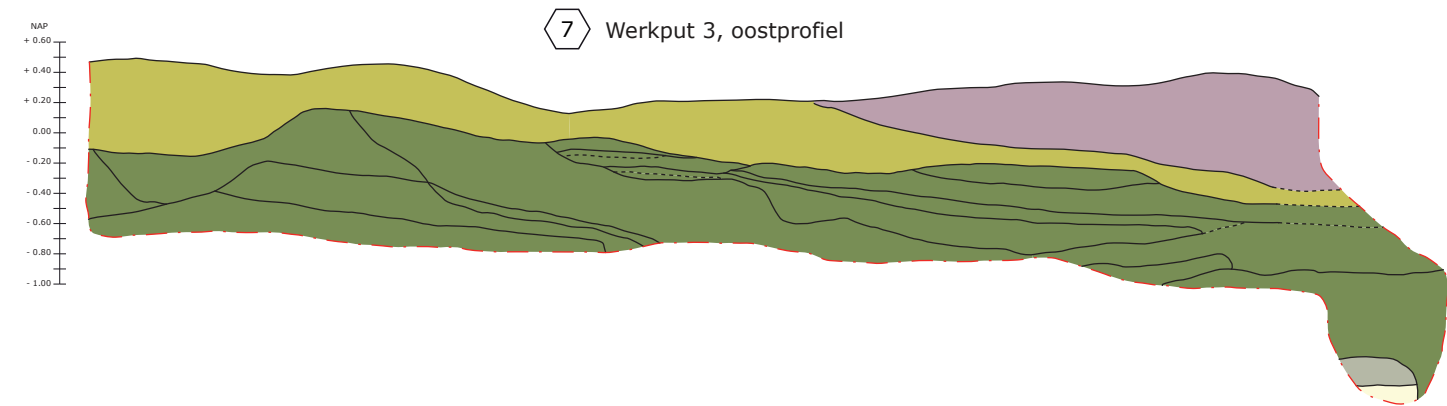
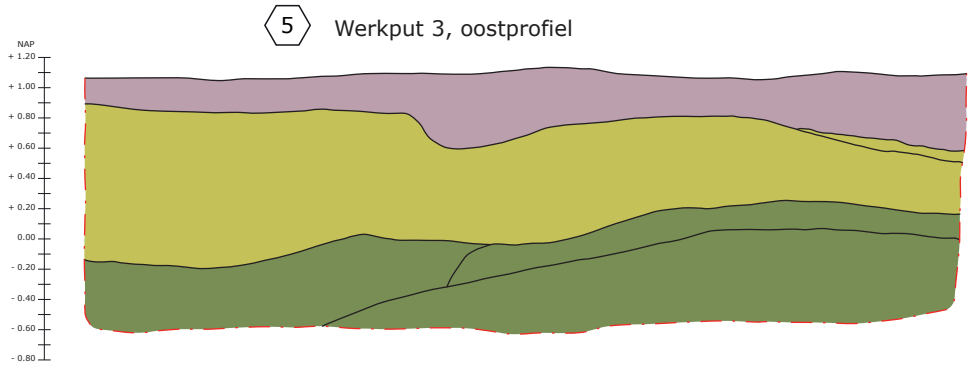
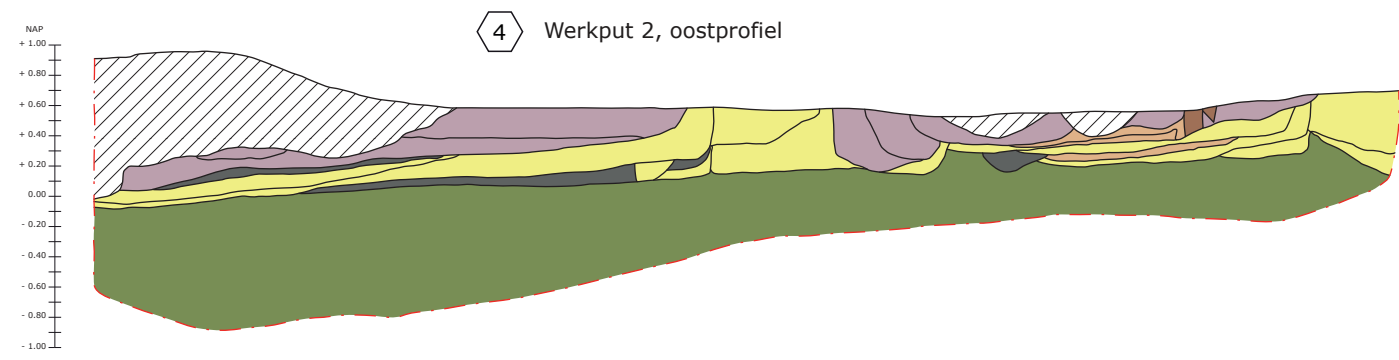
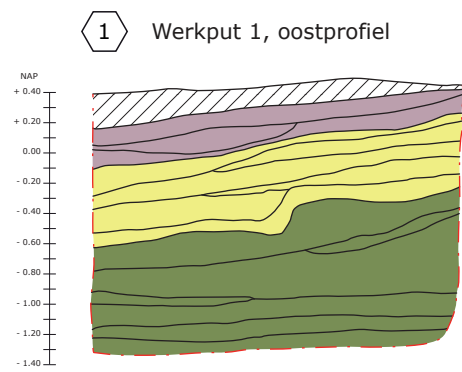
Bijlage 2b Alle sporenkaart WP 5 & 6

Gemeente Medemblik, Medemblik, Koningshof
 Projectnummer 440 | zaaknummer 4024293100
 Schaal 1:150 (A3)
 © Archeologie West-Friesland 2019

S08	spoornummer		verstoord		brandlaag		13 ^{de} eeuw
V01	vondstnummer		muur/baksteen		post-middeleeuws		bruine organische klei
- - -	contour profiel		hout		16 ^{de} eeuw		natuurlijke bodem
1	profielnummer		vloer		14 ^{de} eeuw		

Bijlage 3

Profielen

Gemeente Medemblik, Medemblik, Koningshof
 Projectnummer 440 | zaaknummer 4024293100
 Schaal 1:50 (A3)
 © Archeologie West-Friesland 2019

Bijlage 4 - Determinatielijst keramiek

Vnr	Sub	Snr	Complex-datering	Keramiek soort	Subtype	Grape	Code	N rand	N overig	N som	MAE	Typedat.	Afm.	Decoratie	Opmerkingen
1			1100-1325	kogelpotaardewerk		indet	kp-indetermineerbaar-		2	2	0	900-1325			
1			1100-1325	kogelpotaardewerk		kogelpot	kp-kog-		1	1	1	1100-1325		bezemstreek	
2			1200-1300	proto-steengoed		indet	S5-indetermineerbaar-		1	1	1	1200-1300			
2			1200-1300	kogelpotaardewerk		kogelpot	kp-kog-		4	4	1	1100-1325		bezemstreek	
2			1200-1300	kogelpotaardewerk		kogelpot	kp-kog-		1	1	0	900-1325			
3			1275-1325	kogelpotaardewerk		kogelpot	kp-kog-1	1		1	1	1100-1325			
3			1275-1325	grijsbakkend aardewerk		pot	g-pot-		1	1	1	1250-1400		uitstaande ribbel op schouder	
3			1275-1325	bijna-steengoed		kan	S4-kan-		1	1	1	1275-1325			asblos
4				roodbakkend aardewerk		grape	r-gra-		1	1	0	1300-1400			bodemfragment grape of kan op standlobben; inw: glazuur
4				bijna-steengoed		kan	S4-kan-		1	1	0	1275-1325			bodemfragment, geknepen standing
5			900-1325	kogelpotaardewerk		kogelpot	kp-kog-		2	2	1	900-1325			
6			1100-1300	roodbakkend aardewerk		indet	r-indetermineerbaar-		1	1	1	1250-1400			vroeg roodbakkend aardewerk met spaarzaam loodglazuur
6			1100-1300	Maaslands wit aardewerk		indet	wm-indetermineerbaar-		1	1	1	1100-1250			oranjeroze baksel; scherf van lensvormige bodem pot of kan?
7			1275-1325	bijna-steengoed		kan	S4-kan-		2	2	1	1275-1325			bodemfragment, geknepen standing; vlekken zoutglazuur
8		1	1600-1800	proto-steengoed		kan	S5-kan-		1	1	0	1200-1300			wandfragment met lintoor; opspit?
9			1200-1300	kogelpotaardewerk		indet	kp-indetermineerbaar-		2	2	1	900-1325			
9			1200-1300	kogelpotaardewerk		kogelpot	kp-kog-		1	1	1	1100-1325		bezemstreek	
9			1200-1300	proto-steengoed		kan	S5-kan-		1	1	1	1200-1300			
10			1275-1325	bijna-steengoed		indet	S4-indetermineerbaar-		1	1	1	1275-1325			
10			1275-1325	kogelpotaardewerk		kogelpot	kp-kog-2	1	1	2	1	1100-1325			
11			1100-1325	kogelpotaardewerk		indet	kp-indetermineerbaar-		3	3	0	900-1325			
11			1100-1325	kogelpotaardewerk		kogelpot	kp-kog-11	1		1	1	1100-1325			
12			900-1325	kogelpotaardewerk		indet	kp-indetermineerbaar-		1	1	1	900-1325			
13			1100-1325	kogelpotaardewerk		bakpan	kp-bak-2	1		1	1	1100-1325			

38	2	7	1650-1730	roodbakkend aardewerk		bord	r-bor-61	3		3	1	1650-1700		motieven van wit slib	
38		7	1650-1730	witbakkend aardewerk	trechtervormige pijp	komfoor	w-kmf-	1		1	1	1650-1800		koperoxide	
38		7	1650-1730	pijpaarde		tabakspijp	py-tabakspijp-	1		1	0	1690-1730			pijpenkop, groffe kwaliteit
38		7	1650-1730	pijpaarde	ovoidde pijp	tabakspijp	py-tabakspijp-	1		1	0	1730-1800			fragment pijpenkop; intrusie
38		7	1650-1730	industrieel wit		kop	iw-kop-19		1	1	1	1830-1850			intrusie
38		7	1650-1730	roodbakkend aardewerk		bakpan	r-bak-	1		1	1				
38		7	1650-1730	roodbakkend aardewerk		indet	r-indetermineerbaar-	1	4	5	0				
38		7	1650-1730	roodbakkend aardewerk		test	r-tes-		1	1	1				ongeglazuurd
39			1400-1550	roodbakkend aardewerk		grape	r-gra-		1	1	1	1300-1550			spraakzaam loodglazuur
39			1350-1500	roodbakkend aardewerk		grape	r-gra-	1		1	1				
39			1400-1550	roodbakkend aardewerk		bord	r-bor-		1	1	1	1400-1550		boogjes van wit slib	
39			1400-1550	roodbakkend aardewerk		bakpan	r-bak-1	1		1	1	1400-1550			
40			1100-1250	Paffrath-aardewerk		kogelpot	bg-kog-	1		1	1	1100-1250			
40			1100-1250	kogelpotaardewerk		kogelpot	kp-kog-6	1		1	1	1100-1325			
40			1100-1250	kogelpotaardewerk		indet	kp-indetermineerbaar-		1	1	0	900-1325			
41		7	1850-1900	roodbakkend aardewerk		bakpan	r-bak-	1	1	2	2	1500-1700			opsplit
41		7	1850-1900	roodbakkend aardewerk		grape	r-gra-	1		1	1	1550-1700			opsplit
41		7	1850-1900	majolica (Nederlands)		bord	m-bor-	1		1	1	1600-1650		imitatie kraakdecor, blauwe panelen op vlag	
41		7	1850-1900	roodbakkend aardewerk		indet	r-indetermineerbaar-		1	1	1	1600-1700		inwendig koperoxide	opsplit
41		7	1850-1900	roodbakkend aardewerk		bord	r-bor-		1	1	1	1675-1800		gemarmerd slib	
41		7	1850-1900	Aziatisch porselein		bord	p-bor-		2	2	1	1700-1800		blauwe figuur	
41		7	1850-1900	roodbakkend aardewerk		pot	r-pot-		1	1	1	1700-1900			bodem met standring
41		7	1850-1900	roodbakkend aardewerk		bloempot	r-blo-	1	1	2	1	1750-1900			ongeglazuurd vlakke bodem met gat
41	1	7	1850-1900	roodbakkend aardewerk		bloempot	r-blo-26	1		1	1	1750-1900	h = 14 cm; d = 16 cm		ongeglazuurd, twee gaten in bodem
41		7	1850-1900	industrieel wit	witgoed	kop	iw-kop-	1		1	1	1800-1900			
41		7	1850-1900	roodbakkend aardewerk		bloempot	r-blo-	1		1	1	1800-1900			
41		7	1850-1900	roodbakkend aardewerk		indet	r-indetermineerbaar-		1	1	1	1800-1900			uitw. mangaanoxide
41		7	1850-1900	industrieel wit	witgoed	bord	iw-bor-		1	1	1	1835-1848			merk "W.S. & Co's WEDGEWOOD (William Smith & Co - Stockton on Tees 1825-1855)

43		8	1600-1700	majolica (Nederlands)		bord	m-bor-		1		1	0	1625-1700		blauwe concentrische cirkels en stippen op rand	incl. één passende scherf van V42
43	1	8	1600-1700	Duitsland-west aardewerk		bord	dw-bor-1		1		1	1	1600-1700	h = 7,5; d = 38 cm	concentrische cirkels en spiralen van wit en groen sliib	incl. twee scherven van V52
46	3			Italiaans tinglazuuraardewerk	Berretino blauw	bord	i-bor-		1	1	2	1	1600-1650	fragment	donkerblauwe florale motieven op blauw fond	
46	1			jydepotaardewerk		grape	jy-gra-1		1		1	1	1550-1700	fragment		
46				roodbakkend aardewerk		bakpan	r-bak-21		3	1	4	2	1600-1700			
46				roodbakkend aardewerk		bakpan	r-bak-4		3		3	2	1550-1675			
46				roodbakkend aardewerk		bord	r-bor-1		1		1	1	1400-1550		boogjes van wit sliib op rand	
46				roodbakkend aardewerk		bord	r-bor-6		1		1	1	1550-1650			
46				roodbakkend aardewerk		deksel	r-dek-		1		1	1				ongeglazuurd
46				roodbakkend aardewerk		grape	r-gra-		3	10	13	2	1550-1700			
46				roodbakkend aardewerk		grape	r-gra-54		2		2	1	1575-1650			
46				roodbakkend aardewerk		indet	r-indetermineerbaar-		3		3	1				
46				roodbakkend aardewerk		indet	r-indetermineerbaar-			29	29	0				
46	4			roodbakkend aardewerk		kom	r-kom-		1		1	1	1500-1600	fragment	wit sliib met sgraffito golfjes	
46				roodbakkend aardewerk	Noord-Hollands silbaardewerk	kop	r-kop-		2		2	1	1575-1650		streepjes van groen en wit sliib	
46				roodbakkend aardewerk		steelkom	r-stk-5		1		1	1	1600-1650			
46				steengoed 2 (met glazuur)		kan	S2-kan-			2	2	2	1600-1700		ijzerengobe	twee bodemfragmenten
46	2			Weser-aardewerk		kom	we-kom-1		4		4	2	1575-1625	d = 23 cm	concentrische cirkels en spiralen van bruin en groen sliib	
46				witbakkend aardewerk		grape	w-gra-?			1	1	1	1600-1700		koperoxide	
46				witbakkend aardewerk		kan	w-kan-		1		1	1	1600-1700		koperoxide	
46				witbakkend aardewerk		kop	w-kop-		2		2	2	1550-1700		koperoxide	
48				Europees porselein		indet	ep-indetermineerbaar-			1	1	0	1800-1900			
48				faience (Nederlands)		bord	f-bor-3		1		1	0	1750-1825		paarse beschildering	
48	3			Italiaans tinglazuuraardewerk	Ligurisch wit	bord	i-bor-			1	1	1	1600-1650	fragment	blauwe bladmotieven op wit fond	
48				industrieel wit	creamware	bord	iw-bor-		1		1	0	1760-1825			
48				industrieel wit	vloei blauw	kom	iw-kom-			1	1	0	1830-1875		flow blue transferprint	
48				pijpaarde		tabakspijp	py-tabakspijp-			1	1	0	1730-1850		steelradering	steelfragment

52								roodbakkerd aardewerk	test	r-tes-				1	1	1	1	1550-1650			ronde tes met steel; ongeglazuurd
52								roodbakkerd aardewerk	vuurstolp	r-vst-	3			6	9	1	1	1400-1650			
52								roodbakkerd aardewerk	vuurstolp	r-vst-3	2			2	2	1	1	1550-1650			vingerindrukken op rand
52								steengoed 1 (zonder glazuur)	kan	S1-kan-				1	1	1	1	1300-1400			
52								steengoed 2 (met glazuur)	kan	S2-kan-				3	3	0					
52								steengoed 2 (met glazuur)	kan	S2-kan-	1			5	6	2	2	1575-1625			ijzerengobe; gesneden lijnen en kerfsneemotieven
52	2							steengoed 2 (met glazuur)	kan	S2-kan-14	1			1	1	1	1	1500-1600			ijzerengobe
52								steengoed 2 (met glazuur)	knikker	S2-knikker-	2			2	0						
52								proto-steengoed		S5--				1	1	0	0	1200-1300			
52								witbakkerd aardewerk	bakpan	w-bak-				3	3	1	1	1550-1700			
52								witbakkerd aardewerk	bakpan	w-bak-3	1				1	1	1	1550-1650			koperoxide
52								witbakkerd aardewerk	bord	w-bor-4	1				1	0	0	1800-1900			polychrome silbmotieven
52								Weser-aardewerk	indet	we-indetermineerbaar-				1	1	0	0	1575-1625			spiraalen van groen en wit silb
52	4							Weser-aardewerk	kom	we-kom-1	1				1	1	1	1575-1625			concentrische cirkels en spiraalen van rood en groen silb
52	6							Weser-aardewerk	pot	we-pot-	1			2	3	1	1	1575-1625	fragment		stippen van groen en wit silb plus radstempels
52								Weser-aardewerk	pot	we-pot-1	1				1	1	1	1575-1625			radstempels en spiraalen van groen en wit silb
52	5							Weser-aardewerk	pot	we-pot-1	1				1	1	1	1575-1625			radstempels en spiraalen van groen en wit silb
52								witbakkerd aardewerk	grape	w-gra-	2				2	2	2	1600-1700			koperoxide
52								witbakkerd aardewerk	indet	w-indetermineerbaar-				10	10	0					koperoxide
52								witbakkerd aardewerk	kop	w-kom-	1				1	1	1	1550-1700			koperoxide
52								witbakkerd aardewerk	kop	w-kop-	1				1	1	1	1550-1700			koperoxide
52								witbakkerd aardewerk	vuurstolp	w-vst-				1	1	0	0	1575-1650			koperoxide

54		industrieel wit	witgoed	bord	iw-bor-			2	2	1	1800-1900		blauw Willow pattern drukdecor	
54		industrieel wit	witgoed	indet	iw-indetermineerbaar-			9	9	0	1800-1900			
54		industrieel wit	witgoed	kom	iw-kom-	1			1	1	1800-1900			
54		industrieel wit	witgoed	kom	iw-kom-6			1	1	1	1800-1900		geperste plooiën	
54		industrieel wit	witgoed	kop	iw-kop-17	1			1	1	1800-1850		"London shape" theekop	
54		industrieel wit	witgoed	pot	iw-pot-7			1	1	1	1825-1875		geperste ornamenten	oor suikerpot
54		industrieel wit	witgoed	schaal	iw-sch-	2		1	3	1	1800-1900			
54		industrieel wit	witgoed	theepot	iw-the-			1	1	1	1825-1875		geperste ornamenten	tuit theepot
54		industrieel wit	witgoed	theepot	iw-the-			1	1	1	1800-1850			
54		majolica (Nederlands)		bord	m-bor-			1	1	1	1700-1800		blauw landschap met gebouwen	
54		majolica (Nederlands)		bord	m-bor-	1			1	1	1600-1650		blauwe bladmotieven op vlag	
54		majolica (Nederlands)		bord	m-bor-			1	1				onbeschilderd	
54	1	majolica (Nederlands)		bord	m-bor-13			1	1	1	1850-1875	fragment	blauwe en paarse concentrische cirkels rond de spreuk "Het is zaliger te Geven dan te Ontvangen"	tekst is bekend op Haringer majolica schotels
54		Aziatisch porselein	Kraakporselein	bord	p-bor-			1	1	1	1600-1650		blauwe beschildering	
54		Aziatisch porselein		kom	p-kom-			1	1	1	1680-1750		blauwe geschilderde plant of paddenstoel met concentrische cirkels	
54	4	Aziatisch porselein		kop	p-kop-5	1			1	1	1680-1720	h = 3,5; d = 6 cm	geperste plooiwand; blauwe florale motieven	Kangxi periode
54		pijpaarde		tabakspijp	py-tabakspijp-			1	1	0	1600-1700			steelfragment
54		roodbakkerd aardewerk		bakpan	r-bak-			2	2	0				
54		roodbakkerd aardewerk		bakpan	r-bak-23	1			1	1	1550-1700			
54		roodbakkerd aardewerk		bakpan	r-bak-4	2			2	2	1550-1675			
54		roodbakkerd aardewerk		bakpan	r-bak-5	2			2	2	1550-1650			
54		roodbakkerd aardewerk		bord	r-bor-			2	2	1	1575-1650		inw groene sliblaag	bord op standlobben
54		roodbakkerd aardewerk	Noord-Hollands slibaarwerk	bord	r-bor-			3	3	2	1575-1650		motieven van wit en groen slib	
54		roodbakkerd aardewerk		bord	r-bor-	2			2	2				
54		roodbakkerd aardewerk		bord	r-bor-			2	2	1	1675-1800		motieven van wit slib	
54		roodbakkerd aardewerk		bord	r-bor-6	1			1	1	1550-1650			
54		roodbakkerd aardewerk		deksel	r-dek-	2			2	1				ongeglazuurd

60				1800-1900	steengoed 2 (met glazuur)		fles	S2-fle-			3	3	2	1800-1900			
60				1800-1900	steengoed 2 (met glazuur)		pot	S2-pot-9	1		1	1	1	1750-1900	blauwe florale motieven		
60				1800-1900	witbakkend aardewerk		indet	w-indetermineerbaar-			1	1	1	1800-1900	uitw koperoxide		aftreksporen op bodem
60				1800-1900	witbakkend aardewerk		komfoor	w-kmf-11	1		1	1	1	1750-1900	uitw koperoxide		
60				1800-1900	witbakkend aardewerk		lekschaal	w-lek-6	1		1	1	1	1750-1900	koperoxide		
61					faience (Nederlands)		bord	f-bor-	1		1	1	1	1700-1800	blauw imitatie kraakdecor		
61					faience (Nederlands)		bord	f-bor-2	2		2	2	2	1650-1700	blauwe florale motieven binnen twee concentrische cirkels op spiegel		
61					faience (Nederlands)		vaas	f-va-			1	1	1	1700-1800	meerhoekige vaas		
61					industrieel wit	witgoed	bord	iw-bor-6			1	1	1	1800-1900			
61					pijpaarde	ovoides pijp	tabakspijp	py-tabakspijp-	1		1	0	0	1775-1850			hielmerk: "DS gekroond"
61					roodbakkend aardewerk		bord	r-bor-6	1		1	2	1	1550-1650	inw groene silblaag		
61					roodbakkend aardewerk		grape	r-gra-			2	2	0				
61					roodbakkend aardewerk		grape	r-gra-51	5		5	3	3	1700-1850			
61					roodbakkend aardewerk		grape	r-gra-53	2		2	2	2	1700-1850			
61					roodbakkend aardewerk		indet	r-indetermineerbaar-			3	3	0		mangaanoxide		
61					roodbakkend aardewerk		indet	r-indetermineerbaar-			3	3	0				
61					roodbakkend aardewerk		komfoor	r-kmf-			1	1	1	1700-1900			
61					roodbakkend aardewerk		kom	r-kom-1	1		1	2	1	1700-1850	inw gemarmerd silb; uitw esjes op rand		
61					roodbakkend aardewerk		pot	r-pot-	2		2	4	2	1700-1900			
61					witbakkend aardewerk		indet	w-indetermineerbaar-			4	4	0				
61					witbakkend aardewerk		komfoor	w-kmf-11	1		1	1	1	1700-1900	uitw koperoxide		
62					industrieel wit	witgoed	bord	iw-bor-	2		2	4	2	1800-1900			
62	2				industrieel wit	creamware	lekschaal	iw-lek-			1	1	1	1760-1800	perforaties in stip-, hart-, en bladvorm	fragment	
62	1				Aziatisch porselein		bord	p-bor-			1	1	1	1690-1730	blauwe abstracte geometrische motieven en bladertakken	fragment	
62					pijpaarde		tabakspijp	py-tabakspijp-			1	1	0	1700-1900			steeffragment
62					pijpaarde	dubbelconische pijp	tabakspijp	py-tabakspijp-	1		1	1	0	1650-1690			ongemerkt pijpnek
62					roodbakkend aardewerk		bakpan	r-bak-			2	2	1				

62						roodbakkerd aardewerk	grape	r-gra-	1	6	7	2						
62						roodbakkerd aardewerk	indet	r-indetermineerbaar-		6	6	0						
62						roodbakkerd aardewerk	test	r-tes-		1	1	1	1550-1700					inw ongeglazuurd
62						steengoed 2 (met glazuur)	indet	S2-indetermineerbaar-		1	1	1	1800-1900					blauwe beschildering
62						steengoed 2 (met glazuur)	kan	S2-kan-		1	1	1	1500-1600					ijzerengobe; ronde appliques met stippen
62						steengoed 2 (met glazuur)	kan	S2-kan-		1	1	1	1625-1700					rozetvormige appliques met ster op blauw fond
63	2					industriële wit	witgoed	iw-bor-11	1		1	1	1848-1855	fragment				tekstfragment [Was Hänschen] nicht lernt [wird Hans nicht wissen]"
63						industriële wit	witgoed	iw-indetermineerbaar-		2	2	0						
63						industriële wit	witgoed	iw-korn-	1		1	1	1800-1900					
63						Aziatisch porselein	bord	p-bor-8	1		1	1	1680-1720					blauwe vaas op spiegel; florale motieven op vlag
63						roodbakkerd aardewerk	bakpan	r-bak-6	2		2	1	1675-1750					vroege variant r-bak-6, minder brede rand
63						roodbakkerd aardewerk	bord	r-bor-3	1		1	1	1750-1900					
63						roodbakkerd aardewerk	grape	r-gra-51	1		1	1	1700-1850					
63						roodbakkerd aardewerk	grape	r-gra-53	1		1	1	1750-1850					
63						roodbakkerd aardewerk	indet	r-indetermineerbaar-		4	4	0						
63						roodbakkerd aardewerk	kachelpan	r-kap-	1		1	1	1800-1900					
63						roodbakkerd aardewerk	korn	r-korn-1	1		1	1	1700-1850					inw witte silbiaag
63						roodbakkerd aardewerk	pot	r-pot-2	3		3	2	1700-1900					
63						roodbakkerd aardewerk	test	r-tes-	1		1	1	1550-1700					ongeglazuurd
63						steengoed 2 (met glazuur)	fles	S2-fle-		1	1	1	1800-1900					stempel " ...LIUNIGR."
63	1					steengoed 2 (met glazuur)	kan	S2-kan-		1	1	1	1650-1700	fragment				ovale appliques met hartvormige motieven op blauw fond
63						steengoed 2 (met glazuur)	kan	S2-kan-32?		1	1	1	1700-1900					ijzerengobe

63				steengoed 2 (met glazuur)		pot	S2-pot-			1	1	1	1800-1850	gekraste geometrische motieven met blauwe accenten	
63				witbakkend aardewerk		grape	w-gra-			1	1	1	1600-1700	uitw koperoxide	
67			1100-1325	kogelpotaardewerk		kogelpot	kp-kog-2			1	1	1	1100-1325		
68				witbakkend aardewerk		indet	w-indetermineerbaar-			1	1	0			
68				roodbakkend aardewerk		grape	r-gra-51			1	1	1	1700-1850		
68				witbakkend aardewerk		grape	w-gra-			1	1	1		koperoxide	
68				roodbakkend aardewerk		grape	r-gra-			1	1	0			
68				industrieel wit		pearlware	iw-kom-			1	1	1	1775-1830	gekartelde rand	
68				majolica (Nederlands)		bord	m-bor-			1	1	1	1625-1700	blauw imitatie kraakdecor	
68				roodbakkend aardewerk		bord	r-bor-			1	1	1	1675-1750	gemarmerd slib	
68				faience (Nederlands)		bord	f-bor-			1	1	1	1700-1800	blauwe florale motieven	
68				Aziatisch porselein		bord	p-bor-5			1	1	1	1700-1800	blauw landschap	

Bijlage 5 - Determinatielijst bouwkeraamiek

Vnr	Sub	Snr	Complex-datering	Keramiek soort	Vorm	N rand	N overig	N som	MAE	Typedat.	Afm.	Decoratie	Opmerkingen
4				roodbakkend aardewerk	plavuís	1		1	1	1600-1700			fragment plavuís? Met gat erin geboord, mogelijk gebruikt als netverzwaaring of spinsteen
8	1	1600-1800		geelbakkend aardewerk	baksteen	3		3		1600-1800	20 x 9,5 x 4,5 cm		drie Friese geeitjes
14				roodbakkend aardewerk	baksteen	1		1	1	1500-1600	? X 11,5 x 5,5 cm		
20				faience (Nederlands)	tegel	1		1	1	1700-1850	d = 0,7 cm	paars landschapje binnen cirkel	
41	1	7	1650-1730	faience (Nederlands)	tegel	1		1	1	1625-1675	12,6 x 12,5 x 1 cm	centraal decor blauwe bloemvaas, zonder hoekmotieven	
41	2	7	1650-1730	faience (Nederlands)	tegel	1		1	1	1625-1675	12,4 x 12,5 x 1 cm	centraal decor blauwe bloemvaas, zonder hoekmotieven	
41	3	7	1650-1730	faience (Nederlands)	tegel	1		1	1	1625-1675	12,4 x 12,5 x 1 cm	centraal decor blauwe bloemvaas, zonder hoekmotieven	
41	4	7	1650-1730	faience (Nederlands)	tegel	1		1	1	1625-1675	12,6 x 12,5 x 1 cm	centraal decor blauwe bloemvaas, zonder hoekmotieven	
41	5	7	1650-1730	faience (Nederlands)	tegel	1		1	1	1625-1675	12,5 x 12,5 x 1,1 cm	centraal decor blauwe bloemvaas, zonder hoekmotieven	

41	6	7	1650-1730	faience (Nederlands)	tegel	1		1	1	1	1625-1675	12,6 x 12,5 x 1 cm	centraal decor blauwe bloemvaas, zonder hoekmotieven	
41	7	7	1650-1730	faience (Nederlands)	tegel	1		1	1	1	1625-1675	12,4 x 12,4 x 1 cm	centraal decor blauwe bloemvaas, zonder hoekmotieven	
41	8	7	1650-1730	faience (Nederlands)	tegel	1		1	1	1	1625-1675	12,6 x 12,2 x 1 cm	centraal decor blauwe bloemvaas, zonder hoekmotieven	
41	9	7	1650-1730	faience (Nederlands)	tegel	1		1	1	1	1625-1675	12,5 x 12,4 x 1,1 cm	centraal decor blauwe bloemvaas, zonder hoekmotieven	
41	10	7	1650-1730	faience (Nederlands)	tegel	1		1	1	1	1625-1675	12,6 x 12,5 x 1 cm	centraal decor blauwe bloemvaas, zonder hoekmotieven	
41	11	7	1650-1730	faience (Nederlands)	tegel	1		1	1	1	1625-1675	12,5 x 12,4 x 1,1 cm	centraal decor blauwe bloemvaas, zonder hoekmotieven	
41	12	7	1650-1730	faience (Nederlands)	tegel	1		1	1	1	1625-1675	12,4 x 12,4 x 1 cm	centraal decor blauwe bloemvaas, zonder hoekmotieven	
41	13	7	1650-1730	faience (Nederlands)	tegel	1		1	1	1	1625-1675	12,6 x ? X 0,9 cm	centraal decor blauwe bloemvaas, zonder hoekmotieven	
41	14	7	1650-1730	faience (Nederlands)	tegel	1		1	1	1	1625-1675	12,3 x 12,2 x 1 cm	centraal decor blauwe bloemvaas, zonder hoekmotieven	
41	15	7	1650-1730	faience (Nederlands)	tegel	1		1	1	1	1625-1675	12,3 x 12,3 x 0,9 cm	centraal decor blauwe bloemvaas, zonder hoekmotieven	
41	16	7	1650-1730	faience (Nederlands)	tegel	1		1	1	1	1625-1675	12,5 x 12,4 x 1 cm	centraal decor blauwe bloemvaas, zonder hoekmotieven	
41	17	7	1650-1730	faience (Nederlands)	tegel	1		1	1	1	1625-1675	12,7 x 12,5 x 1 cm	centraal decor blauwe bloemvaas, zonder hoekmotieven	
41	18	7	1650-1730	faience (Nederlands)	tegel	1		1	1	1	1625-1675	12,5 x 12,5 x 1 cm	centraal decor blauwe bloemvaas, zonder hoekmotieven	
41	19	7	1650-1730	faience (Nederlands)	tegel	1		1	1	1	1625-1675	12,4 x 12,3 x 1 cm	centraal decor blauwe bloemvaas, zonder hoekmotieven	
41	20	7	1650-1730	faience (Nederlands)	tegel	1		1	1	1	1625-1675	12,4 x ? X 1 cm	centraal decor blauwe bloemvaas, zonder hoekmotieven	
41	21	7	1650-1730	faience (Nederlands)	tegel	1		1	1	1	1625-1675	12,5 x 12,5 x 1 cm	centraal decor blauwe bloemvaas, zonder hoekmotieven	
41	22	7	1650-1730	majolica (Nederlands)	tegel	1		1	1	1	1600-1650	13,5 x 13,3 x 1,6 cm	polychrome bloempot in kwadraat met blauwe palmthoeken	
41	23	7	1650-1730	majolica (Nederlands)	tegel	1		1	1	1	1600-1650	13,4 x 13,4 x 1,5 cm	polychrome bloempot in kwadraat met blauwe palmthoeken	
41	24	7	1650-1730	majolica (Nederlands)	tegel	1		1	1	1	1600-1650	13,6 x 13,5 x 1,7 cm	polychrome bloempot in kwadraat met blauwe palmthoeken	
41	25	7	1650-1730	majolica (Nederlands)	tegel	1		1	1	1	1600-1650	13,5 x 13,4 x 1,5 cm	polychrome bloempot in kwadraat met blauwe palmthoeken	
41	26	7	1650-1730	majolica (Nederlands)	tegel	1		1	1	1	1600-1650	13,5 x 13 x 1,6 cm	polychrome bloempot in kwadraat met blauwe palmthoeken	
41	27	7	1650-1730	majolica (Nederlands)	tegel	1		1	1	1	1600-1650	13,5 x 13,4 x 1,5 cm	polychrome bloempot in kwadraat met blauwe palmthoeken	

41	28	7	1650-1730	majolica (Nederlands)	tegel	1		1	1	1600-1650	13,6 x 13,4 x 1,4 cm	polychrome bloempot in kwadraat met blauwe palmethoeken	
41	29	7	1650-1730	majolica (Nederlands)	tegel	1		1	1	1600-1650	13,6 x 13,5 x 1,5 cm	polychrome bloempot in kwadraat met blauwe palmethoeken	
41	30	7	1650-1730	majolica (Nederlands)	tegel	1		1	1	1600-1650	13,3 x 13,2 x 1,4 cm	polychrome bloempot in kwadraat met blauwe palmethoeken	
41	31	7	1650-1730	majolica (Nederlands)	tegel	1		1	1	1600-1650	13,8 x ? X 1,4 cm	polychrome bloempot in kwadraat met blauwe palmethoeken	
41	32	7	1650-1730	majolica (Nederlands)	tegel	1		1	1	1600-1650	13,5 x 13,3 x 1,5 cm	polychrome bloempot in kwadraat met blauwe palmethoeken	
41	33	7	1650-1730	majolica (Nederlands)	tegel	1		1	1	1625-1650	13 x 12,9 x 1,4 cm	polychrome tulp in gekarteld kwadraat met pluim en Franse lelie hoekmotieven	
41	34	7	1650-1730	majolica (Nederlands)	tegel	1		1	1	1625-1650	13,2 x 13,2 x 1,1 cm	polychrome tulp in gekarteld kwadraat met pluim en Franse lelie hoekmotieven	
41	35	7	1650-1730	majolica (Nederlands)	tegel	1		1	1	1625-1650	13,2 x 13,1 x 1,3 cm	polychrome tulp in gekarteld kwadraat met pluim en Franse lelie hoekmotieven	
41	36	7	1650-1730	majolica (Nederlands)	tegel	1		1	1	1625-1650	13,1 x 13 x 1,2 cm	polychrome tulp in gekarteld kwadraat met pluim en Franse lelie hoekmotieven	
41	37	7	1650-1730	majolica (Nederlands)	tegel	1		1	1	1625-1650	13,1 x 13,1 x 1,2 cm	polychrome tulp in gekarteld kwadraat met pluim en Franse lelie hoekmotieven	
41	38	7	1650-1730	majolica (Nederlands)	tegel	1		1	1	1625-1650	12,9 x 12,9 x 1,1 cm	polychrome tulp in gekarteld kwadraat met pluim en Franse lelie hoekmotieven	
41	39	7	1650-1730	majolica (Nederlands)	tegel	1		1	1	1625-1650	13,2 x ? X 1,1 cm	polychrome tulp in gekarteld kwadraat met pluim en Franse lelie hoekmotieven	
41	40	7	1650-1730	majolica (Nederlands)	tegel	1		1	1	1625-1650	13,2 x 13,1 x 1,1 cm	polychrome passiebloem in gekarteld kwadraat met pluim en Franse lelie hoekmotieven	
41	41	7	1650-1730	majolica (Nederlands)	tegel	1		1	1	1625-1650	13,3 x 13,2 x 1,1 cm	polychrome passiebloem in gekarteld kwadraat met pluim en Franse lelie hoekmotieven	
41	42	7	1650-1730	majolica (Nederlands)	tegel	1		1	1	1625-1650	13 x 13 x 1,1 cm	polychrome passiebloem in gekarteld kwadraat met pluim en Franse lelie hoekmotieven	
41	43	7	1650-1730	majolica (Nederlands)	tegel	1		1	1	1625-1650	13,1 x 13 x 1,1 cm	polychrome passiebloem in gekarteld kwadraat met pluim en Franse lelie hoekmotieven	
41	44	7	1650-1730	majolica (Nederlands)	tegel	1		1	1	1625-1650	13,5 x 13,5 x 1,2 cm	polychrome passiebloem in gekarteld kwadraat met pluim en Franse lelie hoekmotieven	

41	45	7	1650-1730	majolica (Nederlands)	tegels	1		1	1	1625-1650	13,1 x 13 x 1,1 cm	polychrome passiebloem in gekarteld kwadraat met pluim en Franse lelie hoekmotieven	
41	46	7	1650-1730	majolica (Nederlands)	tegels	1		1	1	1625-1650	12,9 x 13 x 1,1 cm	blauwe drietulp binnen accolades met meanders	
41	47	7	1650-1730	majolica (Nederlands)	tegels	1		1	1	1625-1650	12,6 x 12,5 x 1,2 cm	blauwe beer in landschapje binnen balusters langs rand met lelie hoekmotief	
41	48	7	1650-1730	majolica (Nederlands)	tegels	1		1	1	1625-1650	12,8 x 12,8 x 1,3 cm	polychrome pauw op bladertak met druiventrossen; ossenkop hoekmotief	mortelresten op voorzijde
41	49	7	1650-1730	faience (Nederlands)	tegels	1		1	1	1750-1850	13 x 13 x 0,7 cm	paarse bloemenrank met insecten	tableau-tegel
41	50	7	1650-1730	faience (Nederlands)	tegels	1		1	1	1675-1750	12,8 x 12,8 x 0,9 cm	blauwe herders in landschap met spin hoekmotief	
41	51	7	1650-1730	faience (Nederlands)	tegels	1		1	1	1650-1700	12,4 x 12,3 x 1,1 cm	centraal decor: blauwe huisjes in landschap (schetsje), geen hoekmotief	
41	52	7	1650-1730	faience (Nederlands)	tegels	1		1	1	1675-1700	12,9 x 12,7 x 1 cm	blauw landschapje, huis op eiland met schip op water; spin hoekmotief	
41	53	7	1650-1730	faience (Nederlands)	tegels	1		1	1	1650-1700	12,7 x 12,5 x 1,1 cm	blauw kerkgebouw in landschap met ossenkop hoekmotief	
41	54	7	1650-1730	roodbakkerd aardewerk	tegels	1		1	1	1650-1700	12,8 x 12,7 x 1 cm	groen glazuur	plavuuis met tegeldikte?
38		7	1650-1730	roodbakkerd aardewerk	dakpan	1		1	1				
38		7	1650-1730	roodbakkerd aardewerk	plavuuis		1	1	1	1600-1700	d = 1,8 cm		mortel op bovenzijde tegel
38		7	1650-1730	faience (Nederlands)	tegels	1		1	1	1700-1850	d = 0,7 cm	paarse beschildering met figuur	fragment tableau tegel?
41		7	1650-1730	faience (Nederlands)	tegels	1		2	1	1650-1700	d = 1 cm	centraal decor: blauw figuur met ossenkop hoekmotief	
41		7	1650-1730	roodbakkerd aardewerk	tegels	1		1	1	1650-1700	d = 1,2 cm	groen glazuur	plavuuis met tegeldikte?
41		7	1650-1730	faience (Nederlands)	tegels	1		1	1	1650-1700	12,6 x 12,6 x 1 cm	wit kwadraat met blauwe lijst op paars gesprekend fond.	glazuur grotendeels weg
41		7	1650-1730	faience (Nederlands)	tegels	2		2	1	1675-1800	12,7 x ? x 0,7 cm	onbeschilderd	witje
41		7	1650-1730	faience (Nederlands)	tegels	1		2	1	1675-1750	d = 0,9 cm	blauw landschap met spin hoekmotief	tegels bijgekapt met mortel op breuk
41		7	1650-1730	geelbakkerd aardewerk	tegels	3		4	0				
42				roodbakkerd aardewerk	plavuuis	1		1	1	1600-1650	d = 2,7 cm	witte sliblaag (geel glazuur)	
42				faience (Nederlands)	tegels		1	1	0		d = 0,7 cm	blauwe beschildering	

54					faience (Nederlands)	tegel	1	1	1	1750-1800	d = 0,8 cm	blauw landschap binnen cirkel met spin hoekmotief		
54					faience (Nederlands)	tegel	1	1	1	1675-1750	d = 0,8 cm	blauw centraal figuur met spin hoekmotief		
54					faience (Nederlands)	tegel	1	1	1	1650-1700	d = 1 cm	blauwe kinderspelen		
54					faience (Nederlands)	tegel	1	1	1	1650-1800	d = 0,8 cm	onbeschijderd	witje	
57					faience (Nederlands)	tegel	3	1	4	0				
57					faience (Nederlands)	tegel	1	1	1	1675-1750	d = 1 cm	centraal blauw decor met spin hoekmotief		
59					roodbakkerd aardewerk	dakpan	1	1	1		d = 1,5 cm			
60			1800-1900		faience (Nederlands)	tegel		1	1	0	1675-1725	d = 0,8 cm	blauw paard	
60			1800-1900		faience (Nederlands)	tegel	1	1	1	1650-1700	d = 1 cm	blauwe herder in landschap met spin hoekmotief		
61					majolica (Nederlands)	tegel	1	1	1	1625-1675	d = 1 cm	blauwe ossenkop hoekmotief		
62					roodbakkerd aardewerk	plavuïs	1	1	1	1600-1700	d = 2,5 cm	groen glazuur		
62					faience (Nederlands)	tegel	1	1	1	1650-1700	d = 0,8 cm	blauw figuur		
68					roodbakkerd aardewerk	plavuïs	1	1	1	1600-1700	d = 2 cm			
68					faience (Nederlands)	tegel	1	1	1	1675-1750	d = 0,9 cm	blauw landschap met spin hoekmotief		
68					faience (Nederlands)	tegel		1	1	0	1675-1750	d = 0,8 cm	blauw landschap binnen cirkel	

Bijlage 6 - Determinatielijst metaal

Vnr	Wp	Snr	Complex	Datering	M	Materiaal	Vorm	Datering	Afmeting	Opmerkingen
13	1	0	vulling Middenleek / Oude Haven			tin/lood	gesp		l = 19 mm	
14	2	0	aanleg wp 2 + stort			lood	indet			diverse stukken en snippers lood, gedeselecteerd
14	2	0	aanleg wp 2 + stort			messing	ring		d = 15 mm	recent sluitringetje, gedeselecteerd
14	2	0	aanleg wp 2 + stort			tin	lepel		l = 47 mm	steelfragment tinnen lepel, gedeselecteerd
14	2	0	aanleg wp 2 + stort			koper	indet			fragment koper, gedeselecteerd
14	2	0	aanleg wp 2 + stort		M01	koper	beslag		d = 21 mm	rond riembeslag met accoladerand, laat-middeleeuws?
14	2	0	aanleg wp 2 + stort			koper	munt		d = 20 mm	duit?
25	3	0	aanleg wp3 grens Oostersteeg			lood	indet		28 x 20 mm	rechthoekig plaatje, gedeselecteerd
25	3	0	aanleg wp3 grens Oostersteeg		M01	lood	spinlood		d = 22 mm	groot rond en plat spinlood

25	3	0	aanleg wp3 grens Oostersteeg				tin	lepel			l = 70 mm	steeffragment tinnen lepel, gedeselecteerd
25	3	0	aanleg wp3 grens Oostersteeg				lood	gewicht?			13 x 11 mm	cilindervormig staafje van lood, gewicht? Gedeselecteerd
25	3	0	aanleg wp3 grens Oostersteeg	M02			koper	munt	166.		d = 20 mm	duit West-Frisia 166.
25	3	0	aanleg wp3 grens Oostersteeg				koper	munt	1815-1877		d = 22 mm	sterk versleten cent, gedeselecteerd
25	3	0	aanleg wp3 grens Oostersteeg				koper	indet			l = 15 mm	fragment koper, gedeselecteerd
30	2	0	aanleg wp3 grens Oostersteeg				ijzer	indet			90 x 30 mm	fragment ijzeren mes?, gedeselecteerd
37	4	0	laag 27, profiel 2 + 4				messing	paraplu	1750-1950		55 x 30 mm	paraplu-onderdeel van steel, gedeselecteerd
37	4	0	aanleg wp 4 + stort				koper	indet			38 x 35 mm	fragment verzilverd koper, gedeselecteerd
37	4	0	aanleg wp 4 + stort				ijzer	indet			38 x 35 mm	fragment ijzer, gedeselecteerd
37	4	0	aanleg wp 4 + stort				lood	indet				diverse stukken en snippers lood, gedeselecteerd
37	4	0	aanleg wp 4 + stort				koper	vingerhoed	1500-1700		26 x 24 mm	platte ronde knoop, afgebroken oogje, gedeselecteerd
37	4	0	aanleg wp 4 + stort				koper	knoop	1700-1900		d = 19 mm	keurlood van Stendal met kruis op vz en wapen halve adelaar en vier ruiten op kz
37	4	0	aanleg wp 4 + stort	M01			lood	keurlood			d = 18 mm	keurlood van Stendal met kruis op vz en wapen halve adelaar en vier ruiten op kz
41	4	7	waterkelder				ijzer	doos			130 x 80 x 30 mm	rechthoekige tabaksdoos of brillendoos met afgeschuinde hoeken plus enkele losse fragmenten, in slechte staat, gedeselecteerd
41	4	7	waterkelder				ijzer	kram			50 x 20 mm	ijzeren kram, in slechte staat, gedeselecteerd
41	4	7	waterkelder				ijzer	indet			90 x 38 mm	haakvormig object, gedeselecteerd
42	4	0	stort				koper	ring			d = 25 mm	drie gordijnringen? Gedeselecteerd
42	4	0	stort				koper	ring			d = 30 mm	gordijnring? Gedeselecteerd
42	4	0	stort				koper	indet			l = 68 mm	staafvormig object, gedeselecteerd
42	4	0	stort				lood	indet				diverse stukken en snippers lood, gedeselecteerd
42	4	0	stort				tin/lood	dop			d = 28 mm	fragment bekroning kelderfles, gedeselecteerd
42	4	0	stort				messing	indet				drie fragmenten messing, gedeselecteerd
42	4	0	stort				messing	indet			l = 19 mm	fragment vingerhoed, gedeselecteerd
42	4	0	stort				koper	indet			70 x 20 mm	kleine koperen capsule met scharnier, gedeselecteerd
42	4	0	stort				koper	broche	1850-2000		24 x 20 mm	ovale broche met clip, siersteen ontbreekt, gedeselecteerd
42	4	0	stort				koper	munt	1902		d = 19 mm	1 leeuwencent 1902, gedeselecteerd
42	4	0	stort				koper	munt	1843		d = 16 mm	1/2 Willemcent 1843, gedeselecteerd
42	4	0	stort				koper	munt			d = 20 mm	sterk versleten duit, gedeselecteerd
42	4	0	stort	M01			koper	munt	1590-1605		d = 20 mm	Hollandse oord
42	4	0	stort				koper	munt	1608-1649		d = 23 mm	Friese oord
42	4	0	stort	M02			koper	munt	1637		d = 18 mm	duit Utrecht 1637
42	4	0	stort	M03			koper	munt	1618		d = 18 mm	duit Frisia 1618
42	4	0	stort	M04			koper	munt	1660		d = 20 mm	duit West-Frisia 1660

42	4	0	stort			M05	koper	munt	1637	d = 20 mm	vz: GASTON . VSV . DE . LA . SOV . DOM . portret Gaston d'Orleans; kz: DOVBLE . TOVRNOIS . 1637., drie Franse lelies http://monnaiesdeladombes.blogspot.nl/2009/07/gaston-dorleans-1627-1650.html
42	4	0	stort			M06	koper	muntgewicht	1606-1765	16 x 15 mm	vierkant muntgewicht van 1/2 Hollandse rijder met ruiter en initialen "HR" op vz en leeuw met pijlenbundel binnen lauwerkrans kz, 4,84 gram
42	4	0	stort				lood	kogel		d = 18 mm	drie musketballen, waaronder één met gietprop
42	4	0	stort				lood	kogel		d = 15 mm	twee musketballen
42	4	0	stort				lood	keurlood	1800-1950	d = 19 mm	fabriekslood
42	4	0	stort				messing	vingerhoed	1600-1800	21 x 15 mm	
42	4	0	stort				messing	gesp		20 x 18 mm	
49		0	algemeen aanleg thv huis 1.3A			M01	tin	lepel		l = 72 mm	tinnen lepel met ronde bak, gemerkt bij aanzet steel met gekroonde tudorroos
49	0	0	algemeen aanleg thv huis 1.3A			M02	lood	keurlood	1450-1600	d = 30 mm	
49	0	0	algemeen aanleg thv huis 1.3A			M03	lood	keurlood	1600-1700	d = 13 mm	lood met adelaar op vz en twee sleutels op kz, mogelijk lakenlood Anloo, Drenthe
49	0	0	algemeen aanleg thv huis 1.3A			M04	lood	gewicht	1600-1800	32 x 16 mm	rond gewicht met platte zijden, stadswapen Amsterdam ingeklopt
49	0	0	algemeen aanleg thv huis 1.3A			M05	tin/lood	riemtong	1400-1600	43 x 20 mm	versierd met geometrische motieven
49	0	0	algemeen aanleg thv huis 1.3A				brons	gordelsluiting	1400-1600	24 x 22 mm	
49	0	0	algemeen aanleg thv huis 1.3A				lood	kogel		d = 19 mm	musketbal
49	0	0	algemeen aanleg thv huis 1.3A				lood				fragment lood, gedeselecteerd
49	0	0	algemeen aanleg thv huis 1.3A				koper			d = 27 mm	gordijnring? Gedeselecteerd
50	6	0	aanleg wp 6				ijzer	ring	1915	d = 35 mm	ijzeren ring, gedeselecteerd
50	6	0	aanleg wp 6				koper	munt	1904	d = 19 mm	1 leeuwcent 1915, gedeselecteerd
50	6	0	aanleg wp 6				koper	munt	1902	d = 19 mm	1 leeuwcent 1904, gedeselecteerd
50	6	0	aanleg wp 6				koper	munt	1902	d = 14 mm	1 leeuwcent 1902, gedeselecteerd
50	6	0	aanleg wp 6				koper	indet		l = 122 mm	koperen strip, gedeselecteerd
50	6	0	aanleg wp 6				koper	beslag		d = 37 mm, b = 15 mm	rond meubelbeslag? Gedeselecteerd
50	6	0	aanleg wp 6				lood	indet			vier stukken lood, gedeselecteerd
50	6	0	aanleg wp 6				lood	gewicht		14 x 10 mm	rond, hol staafje; netgewicht of visloodje, gedeselecteerd
50	6	0	aanleg wp 6				koper	patroonhuls	1900-2000	19 x 12 mm	fragment huls 9 mm patroon, gedeselecteerd
50	6	0	aanleg wp 6				messing	kastknop	1700-1900	29 x 16 mm	kegelvormige kastknop, gedeselecteerd
50	6	0	aanleg wp 6				staal	ventiel	1950-2000	16 x 9 mm	ventieldop, gedeselecteerd

50	6	0	aanleg wp 6						ring			d = 24 mm	gordijnring? Gedeselecteerd
50	6	0	aanleg wp 6						indet			42 x 27 mm	kroonvormig riemonderdeel? Met zwarte verf, onbekende legering, gedeselecteerd
50	6	0	aanleg wp 6						indet				twee fragmenten koper, gedeselecteerd
50	6	0	aanleg wp 6						indet			17 x 16 mm	fragment ketting met daaraan 10 getordeerde staafjes met ringetje; onderdeel sieraad? Gedeselecteerd
50	6	0	aanleg wp 6						knoop		1850-1925	d = 18 mm	zwart geverfde platte knoop met vier gaten en de tekst HJ & D Nicoll, Regent St & Cornhill
50	6	0	aanleg wp 6						vingerhoed		1600-1800	22 x 21 mm	
50	6	0	aanleg wp 6						munt		1764	d = 21 mm	duit Zeeland 1764
50	6	0	aanleg wp 6						gesp			26 x 24 mm	D-vormige gesp met angel
50	6	0	aanleg wp 6						kogel			d = 16 mm	musketbal
50	6	0	aanleg wp 6						grape			26 x 15 mm	fragment pootje grape
50	6	0	aanleg wp 6						keurlood			d = 19 mm	inscriptie "G7"
50	6	0	aanleg wp 6						hanger		1900-2000	21 x 17 mm	ovale hanger met in reliëf meander in kruisvorm
50	6	0	aanleg wp 6						miniatuur		1700-1850	62 x 40 mm	tinnen kopje of miniatuur kommetje met twee sierlijke groeven onder rand
50	6	0	aanleg wp 6						gordelsluiting of muurhaak		1500-1650	49 x 30 mm	fragment grote bronzen gordelsluiting of muurhaak met bladmotieven in reliëf
50	6	0	aanleg wp 6						mesheft		1800-1900	100 x 15 mm	mesheft zakmes met benen beslag en wapenschildje in beslag
50	6	0	aanleg wp 6						munt		1767	d = 13 mm	duit Overijssel 1767
50	6	0	aanleg wp 6						munt		1659	d = 20 mm	duit Kampen 1659
52	5	0	aanleg wp 5						munt		1551-1661	d = 18 mm	Reckheim imitatie Frisia duit met opschrift "FRI CIR"
52	5	0	aanleg wp 5						deksel			d = 78 mm	gedeselecteerd
52	5	0	aanleg wp 5						knoop			d = 18 mm	platte ronde knoop, afgebroken oogje, gedeselecteerd
52	5	0	aanleg wp 5						indet				fragment lood, gedeselecteerd
52	5	0	aanleg wp 5						munt		1608-1649	d = 25 mm	Friese oord
52	5	0	aanleg wp 5						beslag			l = 60 mm	langwerpig riembeslag met twee gespiegelde harten versierd met bladmotieven
52	5	0	aanleg wp 5						keurlood			d = 18 mm	vz: gekaste telmerken; kz: initialen "HP"
52	5	0	aanleg wp 5						dop		1550-1800	d = 17 mm	kelderfles dop met schroefdraad
52	5	0	aanleg wp 5						deksel			l = 35 mm	scharnier van een tinnen deksel met oorfragment steengoed kan gedeselecteerd
52	5	0	aanleg wp 5						gewicht?			d = 15 mm	
52	5	0	aanleg wp 5						kogel			d = 13 mm	musketbal
52	5	0	aanleg wp 5						lepel			50 x 43 mm	fragment bak lepel, gedeselecteerd
52	5	0	aanleg wp 5						zeef		1850-2000	d = 58 mm	zeefje of deksel strooibus, gedeselecteerd
54	5	0	aanleg wp 5						munt		1653	d = 19 mm	duit Frisia 1653
54	5	0	aanleg wp 5						munt		1474-1504		Spaanse 1 Real, Ferdinand V en Isabella I, vz: gekroond wapen van Spanje, kz: juk en pijlbundel

54	5	0	aanleg wp 5		M03	koper	broche	1800-1950	27 x 25 mm	bloemvormige broche met drie gevatte witte melkglazen steentjes (één ontbreekt)
54	5	0	aanleg wp 5		M04	lood	kogel		d = 40 mm	klein kaliber kanonskogel?
54	5	0	aanleg wp 5			lood	kogel		d = 12 mm	musketbal
54	5	0	aanleg wp 5			messing	vingerhoed	1600-1800	25 x 19 mm	
54	5	0	aanleg wp 5			ijzer			42 x 28 mm	rechthoekig fragment ijzer, gedeselecteerd
54	5	0	aanleg wp 5			lood				drie stukken lood, gedeselecteerd
54	5	0	aanleg wp 5			koper	ring		d = 22 mm	gordijnring? Gedeselecteerd
54	5	0	aanleg wp 5			koper	ring		d = 13 mm	gedeselecteerd
57	5	0	bovenste 40 cm			koper	munt	1600-1625	d = 22 mm	duit Hollandia 16..
57	5	0	bovenste 40 cm		M01	koper	munt	1682	d = 21 mm	duit Frisia 1682
57	5	0	bovenste 40 cm			lood	kogel		d = 13 mm	musketbal
57	5	0	bovenste 40 cm			lood	kogel		d = 15 mm	musketbal
57	5	0	bovenste 40 cm		M02	tin/lood	bikkel		20 x 11 mm	
57	5	0	bovenste 40 cm			brons	gordelsluiting	1400-1600	24 x 22 mm	fragment gordelsluiting
57	5	0	bovenste 40 cm			ijzer	nagel		185 mm	twee grote nagels, gedeselecteerd
57	5	0	bovenste 40 cm			ijzer	indet		85 mm	schakelstuk ijzer, gedeselecteerd
57	5	0	bovenste 40 cm			ijzer	ring		d = 39 mm	gedeselecteerd
57	5	0	bovenste 40 cm			messing	ring		d = 30 mm	drie gordijnringen?, gedeselecteerd
57	5	0	bovenste 40 cm			koper	ring		d = 19 mm	gordijnring? Gedeselecteerd
57	5	0	bovenste 40 cm			koper	ring		20 x 15 mm	ringetje met getordeerd staafje, fragment kledinghaak?
57	5	0	bovenste 40 cm			ijzer	indet		d = 34 mm	Gedeselecteerd
57	5	0	bovenste 40 cm			lood	indet			schijfje met zeven gaten; filter? Gedeselecteerd
57	5	0	bovenste 40 cm			messing	indet		l = 48 mm	drie stukken lood, gedeselecteerd
57	5	0	bovenste 40 cm			koper	nagel		d = 13 mm	fragment zeshoekige messing staaf, gedeselecteerd
57	5	0	bovenste 40 cm			koper	munt	1832-1839	d = 22 mm	fragment stoelnaagel, gedeselecteerd
57	5	0	bovenste 40 cm			koper	munt	1826	d = 22 mm	2 Belgische centimes 183., gedeselecteerd
58	5	0	aanleg wp 5			messing	knoop		d = 16 mm	Willemcent 1826, gedeselecteerd
58	5	0	aanleg wp 5		M01	messing	knoop	1800-1850	d = 18 mm	platte ronde knoop, afgebroken oogje, gedeselecteerd
59	5	0	grachtvulling/ kade? Gedempt Achterom			ijzer	indet		d = 93 mm	marineknoop met anker
61	0	0	riool			ijzer	indet		85 x 65 mm	radvormig object met rond gat met schroefdraad, gedeselecteerd
65	3	0	stort			messing	gesp		23 x 18 mm	ovaal ijzeren voorwerp, gedeselecteerd
65	3	0	stort			messing	ring		d = 20 mm	rechthoekige gesp
65	3	0	stort			lood	knoop	1800-1950	d = 16 mm	gordijnring? Gedeselecteerd
65	3	0	stort			lood	indet			platte knoop met vier gaten, onbekende legering
65	3	0	stort			koper	mesheft	1500-1700	15 x 12 mm	twee stukken lood, gedeselecteerd
66	5	0	aanleg wp 5			koper	ring		d = 27 mm	fragment versierd mesheft, gedeselecteerd

66	5	0	aanleg wp 5					koper	ring										gordijnring? Gedeselecteerd
66	5	0	aanleg wp 5					koper	indet										meubelbeslag? Gedeselecteerd
66	5	0	aanleg wp 5					messaging	indet										ovaal messing voorwerp, gedeselecteerd
66	5	0	aanleg wp 5					ijzer	indet										fragment ijzer, gedeselecteerd
66	5	0	aanleg wp 5					ijzer	nagel										gedeselecteerd
66	5	0	aanleg wp 5					lood	indet										drie stukken lood, gedeselecteerd
66	5	0	aanleg wp 5					koper	indet										ringetje met staafje, gedeselecteerd
66	5	0	aanleg wp 5					koper	munt		1963								stuiver 1963, gedeselecteerd
66	5	0	aanleg wp 5					koper	munt		1823								versleten Willemcent 1823, gedeselecteerd
66	5	0	aanleg wp 5					koper	munt		1880								1 leeuwcent 1880, gedeselecteerd
66	5	0	aanleg wp 5					koper	indet										rond schijfje met gat, gedeselecteerd
66	5	0	aanleg wp 5					koper	boekbeslag										fragment rechthoekig boekbeslag, gedeselecteerd
66	5	0	aanleg wp 5					koper	nagel										fragment stoelnaagel, gedeselecteerd
66	5	0	aanleg wp 5				M06	koper	knoop		1806-1815								bovenste zijde Napoleontische regimentsknoop met "7"
66	5	0	aanleg wp 5				M07	messaging	knoop		1800-1850								marineknoop met anker, afgebroken oogje
66	5	0	aanleg wp 5				M08	messaging	knoop		1800-1850								bovenste zijde marineknoop met anker
66	5	0	aanleg wp 5				M01	koper	muntgewicht		1500-1600								vierkant muntgewicht van 1/2 Ecu met wapenschild waarbinnen drie Franse leies op vz en hand met initialen "DI" binnen cirkel en vier plusjes op kz, 1,44 gram, Antwerpen
66	5	0	aanleg wp 5				M02	lood	keurlood										initialen "GD"
66	5	0	aanleg wp 5				M03	lood	keurlood		1600-1700								vz: initialen "XX", kz: Wapen Amersfoort, lakenlood Amersfoort
66	5	0	aanleg wp 5					messaging	vingerhoed		1600-1800								bovenzijde afgebroken, sierlijke rand
66	5	0	aanleg wp 5					messaging	naairing		1500-1700								
66	5	0	aanleg wp 5					brons	gesp		1700-1850								
66	5	0	aanleg wp 5					lood	kogel										musketbal
66	5	0	aanleg wp 5					lood	keurlood										
66	5	0	aanleg wp 5				M04	koper	munt		1787								duit Utrecht 1787
66	5	0	aanleg wp 5				M05	koper	munt		1618								duit Zwolle 1618

Bijlage 7 - Determinatielijst bot

Vnr	Soort	Element	Totaal	Delen	Symmetrie	Deel	%	Fusion	Schatting	Leeftijd	Geslacht	Opmerkingen
22	Sus domesticus	ulna	1	1 L		dia	20					
56	Ovis aries/Capra hircus	cranium	1	1 A			10					
28	large mammal	indet	1	1			10					
28	Bos taurus	dentes inferior	1	1			90					
28	Bos taurus	radius	1	1 R		dia	30					

28	Bos taurus	metacarpus	1	1	R		dist	40	DV	> 2 jr	>2j	Zware pathologie
51	Ovis aries/Capra hircus	pelvis	1	1				30				
5	Bos taurus	tibia	1	1		prox		10				diafyse
5	Bos taurus	mandibula	1	1				10				
46	medium mammal	costa	1	1				40				
36	large mammal	cranium	1	1				10				
36	large mammal	indet	1	1				20				object: spleutstekeer dominosteen van bot
41	Indet	indet	1	1								
23	large mammal	indet	1	1				10				
2	large mammal	indet	4	4				10				
2	medium mammal	costa	1	1				10				
2	large mammal	costa	2	2				10				
9	Bos taurus	tibia	1	1	R	prox		10	PV	> 3 jr	>3j	
9	Bos taurus	phalanx 1	1	1	R	comp		100	PV	> 1.5 jr	>1,5j	
9	large mammal	indet	1	1				10				
10	Bos taurus	radius	1	1	L	prox		20	PV	> 12 mnd	>12m	
57	grote vis											
3	medium mammal	humerus	1	1		dia		10				
3	large mammal	cranium	1	1				10				
48	Felis catus	humerus	1	1	R	prox		10	PO			diafyse
48	Bos taurus	phalanx 1	1	1	L	comp		100				
38	Aves	sacrum	1	1				10				gans?
37	Bos taurus	cornus	1	1	L			100				indeuk, halverwege onderzijde
40	medium mammal	carpale	1	1				100				
40	Bos taurus	dentes	1	1				100				
57	Sus domesticus	dentes	1	1				100				
57	Bos taurus	phalanx 1	1	1	R	comp		100				
67	large mammal	vertebrae	1	1	A			10				
68	large mammal	vertebrae	1	1	A			40				
53	Bos taurus	humerus	1	1		dia		30				
53	Bos taurus	femur	1	1		dia		30				
53	large mammal	vertebrae	1	1	A			20				
53	large mammal	costa	5	5				10				
53	large mammal	indet	1	1				10				

54	donkergroen	fles	1	GLS-fle-	1	1875-1950	bodemfragment geperste cilindrische fles
54	groen	fles	1	GLS-fle-	1	1800-1900	bodemfragment cilindrische fles met opstaande ziel
54	groen	fles	1	GLS-fle-	1	1800-1900	fragmenten cilindrische fles met opstaande ziel
54	groen	fles	1	GLS-fle-	2	1675-1800	fragmenten bolle fles met diepe ziel
57	lichtblauw	indet		GLS-indet-	1	0 1850-2000	fragment cilindrisch buisje met dikke wand
57	donkergroen	fles	1	GLS-fle-	1	1800-1900	fragmenten cilindrische fles met opstaande ziel
59	groen	beker	19	GLS-bek-19	1	1600-1700	knobbelpatroon in reliëf
60	1800-1900	fles	2	GLS-fle-	1	1800-1900	fragmenten cilindrische fles met opstaande ziel
60	1800-1900	kleurloos	1	GLS-kei-	1	1800-1900	bodem keelglas met pontilmerk
63	groen	fles	1	GLS-fle-	2	1750-1825	fragmenten bolle fles (paardenhoef) met zeer diepe ziel en pontilmerk
63	groen	fles	1	GLS-fle-	1	1700-1800	bodemfragment bolle fles met pontilmerk
64	groen	fles		GLS-fle-	1	1750-1900	halsfragment cilindrische fles

Bijlage 10 - Determinatielijst overig

Vnr	Complexdatering	Materiaal	Vorm	N totaal	Typedatering	Opmerkingen
2	1200-1300	huttenleem		1		
4		rubber	wiel		1 1900-2000	
7	1275-1325	huttenleem		2		
20		huttenleem		1		
37		polystone	beeld	1	1980-2015	fragment van een beeld met vlinder
39		Schelp	schelp	2		fragmenten oester
50		polystone	beeld	1	1980-2015	fragment van een beeld met vlinder
58		Schelp	schelp	1		oester
60		Schelp	schelp	1		

